

Żytawska Droga św. Jakuba

Droga św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga
Część południowa

Żytawska Droga św. Jakuba

Droga św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga
Część południowa

Przewodnik pielgrzyma

Mapy, plany miejscowości, opis trasy, ślady pielgrzymów, miejsca warte zwiedzenia, propozycje,
duchowe impulsy, święci

Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga

Żytawska Droga św. Jakuba

Droga św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga

Część południowa

100 stron, 16 map, 14 planów miejscowości, liczne zdjęcia, ważne adresy

Informacje zawarte w przewodniku po *Żytawskiej Drodze św. Jakuba* zostały wnikliwie sprawdzone. W razie ewentualnych błędów lub nieścisłości, wydawca prosi o wszelkie wskazówki (dane kontaktowe podane na stronie 10). Wydawca równocześnie nie ponosi odpowiedzialności za aktualność danych i nie bierze odpowiedzialności za ewentualne powstałe szkody.

Wydanie pierwsze 2007

© 2007 by Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga, St. Marienthal,
www.zittauer-jakobsweg.de

Tekst, zdjęcia, grafiki, skład, przygotowanie do druku: *Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga*

Wersja polska: Marta Białokrzyty, Emil Mendyk

Mapy: SHOCart, CZ-763 12 Vizovice; PLAN, PL-58-500 Jelenia Góra

Druk, szycie: WinterDruck, D-02790 Herrnhut

Zdjęcie na okładce: Kościół św. Jakuba, Letařovice

Szkic na tylnej okładce: *Droga Żytawska* i jej połączenie z innymi szlakami pątniczymi do Santiago de Compostela

ISBN: 973-3-9811780-0-5

Spis treści

Część ogólna	7
Wprowadzenie	7
Oznakowanie szlaku	12
Wskazówki odnośnie pielgrzymowania w Niemczech i Czechach	13
Propozycje map	14
Propozycje książkowe	15
Słowniczek	16
Szkic <i>Drogi Żytawskiej</i> Zgorzelec-Praga	18
Opis trasy	20
Etap 1: Görlitz – Hirschfelde	20
Etap 2: Hirschfelde – D/CZ – Chrastava	34
Etap 3: Chrastava – Český Dub	46
Etap 4: Český Dub – Mnichovo Hradiště	54
Etap 5: Mnichovo Hradiště – Mladá Boleslav	62
Etap 6: Mladá Boleslav – Stará Boleslav	68
Etap 7: Stará Boleslav – Praga	82
Wskazówki na dalszą drogę	94
Spis miejscowości	96
Spis adresów	A 01
Ważniejsze adresy	A 03
Görlitz	A 06
Ostritz, St. Marienthal	A 07
Hirschfelde, Zittau	A 08
Hrádek n. Nisou	A 09
Chrastava, Bílý Kostel	A 10
Křištofovo Údolí, Světla p. J.	A 11
Mladá Boleslav, Vinec	A 14
Krnsko, Horky n. J., Benátky n. J.	A 15
Předměřice n. J., Stará Boleslav	A 16
Brandýs nad Labem, Jenštejn	A 17
Praha / Praga	A 18

Osoby, które chcą zgłębić żywoty i dzieła świętych, rychło odkrywają ich ogromną siłę przyciągania. Często stawiają sobie przy tym pytanie, jak możliwa jest tak wielka miłość człowieka do Boga, że są one w stanie – jak np. św. Jakub – oddać dla Niego życie. I być może z czasem dostrzegą, jak rośnie ta miłość rośnie także w nich samych. Być może zechcą naśladować postępowanie świętych albo wyruszyć do miejsc związanych z ich życiem i śmiercią.

Foto: Płaskorzeźba św. Jakuba w zachodnim portalu bazyliki pod jego wezwaniem w Pradze

Pierwszy znak

Niniejszy przewodnik pielgrzyma jest pierwszym widocznym znakiem odżywiania na *Drodze Żytawskiej* chrześcijańskiej tradycji pielgrzymowania do grobu św. Jakuba. Odtwarzane odcinki *Drogi św. Jakuba* wychodzą naprzeciw prastarej, ludzkiej tęsknocie poszukiwania miejsc świętych, szczególnych. Oczywiście w dzisiejszej Europie nie ma konieczności budowania specjalnej drogi, by dotrzeć do celu, do Santiago de Compostela. Istnieje wiele możliwości dotarcia z Górnych Łużyc na południe, w tym także do hiszpańskiej Galicii. Ale pielgrzymowanie to coś więcej, niż tylko wędrówka z punktu A do punktu B. Coraz więcej osób poszukuje swojej historycznej i kulturowej tożsamości i chce odnaleźć ślady dawnych pielgrzymów do grobu św. Jakuba. W ten sposób zaproponowaliśmy dla *Drogi Żytawskiej* trasę, na której znajdują się liczne pamiątki dawnych pątników. Kościoły, które już w średniowieczu poświęcone były Apostołowi; dawne szpitale i noclegownie, które służyły pielgrzymom i wędrowcom; klasztory joannitów, którzy zgodnie ze swoją regułą opiekowali się pątnikami...

Żytawska Droga św. Jakuba nie posiada tak powszechnych w Hiszpanii *refugio*, jeszcze nie wszędzie jest w pełni oznakowana znanim z innych odcinków znakiem muszli. Tym bardziej wiążemy nadzieję z niniejszym przewodnikiem, że nada on nową siłę *Drodze św. Jakuba* na Górnych Łużycach i w północnych Czechach, a przede wszystkim będzie stanowił praktyczną pomoc w czasie pielgrzymki. Zawarte w nim mapy i opisy trasy pomogą pątnikom wyruszającym do Pragi w znalezieniu właściwej drogi. Zestawienie najważniejszych adresów pozwoli znaleźć dach nad głową, a także punkty informacyjne oraz miejsca i osoby mogące służyć pielgrzymowi pomocą. Ilustrowane zdjęciami opisy znajdujących się przy Szlaku obiektów godnych zwiedzenia mają wyostrzyć głód piękna oraz wzmóc ciekawość i chęć poznania regionu i jego mieszkańców. W podobny sposób duchowe wprowadzenia w poszczególne dni pielgrzymowania mają za zadanie pobudzić umysł pątnika do otwarcia się na Boga i ludzi. Będziemy radzi, jeśli zawarte w przewodniku wskazówki dotyczące dawnych tradycji pątniczych, zachęcą do dalszych, historycznych poszukiwań.

Oczywiście *Żytawska Droga św. Jakuba* nie jest „zastrzeżona” jedynie dla osób kierujących się motywacją religijną. Bez wątpienia przedstawiony tu szlak zachęci również pieszych turystów oraz rowerzystów do pokonania malowniczej trasy wzdłuż Nysy Łużyckiej i Izery. Może się jednak okazać, że napotkane ślady dawnych pątników obudzą prastarą tęsknotę odkrycia miejsc świętych i wzbudzą chęć przebycia dalszej drogi już jako pielgrzym. Wszystkim wybierającym się na *Żytawską Drogę św. Jakuba* życzymy owocnego i głębokiego spotkania z przyrodą i drugim człowiekiem, ale także z Bogiem i z samym sobą.

W uroczystość Zesłania Ducha Świętego 2007

Szczęście Boże!

*„Jesteśmy tylko gośćmi na tym świecie i wędrujemy bez spokoju
wśród różnych trosk i niepokojów, ku ojczyźnie wiecznej” (z pieśni kościelnej)*

Drodzy pielgrzymi!

Zacytowany powyżej fragment pewnej pieśni kościelnej zawiera istotne aspekty chrześcijańskiego poczucia rzeczywistości i własnego życia. Na ziemi jestem gościem, nie ma więc sensu nadmierne skupianie się na sprawach codzienności i jej zewnętrznych przejawach; powinien towarzyszyć mi spokój, bo jestem w drodze do ojczyzny i szczęścia, które znajdę w Bogu.

Ale przypomniany wcześniej dwuwiersz doskonale pasuje nie tylko do „wielkiej pielgrzymki” naszego życia, lecz także do bardzo konkretnych odcinków pątniczych szlaków do grobu św. Jakuba, które na nowo ożywają w całej Europie. Także na naszej *Żytawskiej Drodze św. Jakuba* – w skupieniu kilku dni pielgrzymki – można mieć podobne doświadczenia. Będziecie gośćmi w schroniskach czy na parafiach; będziecie cierpieć różnego rodzaju mniejsze i większe przykrości; a może martwić się, czy uda wam się dojść do zamierzonego celu.

Być pozbawionym ojczyzny, cierpieć, czuć niepokój: nie brzmi to zbyt atrakcyjnie. Czy więc pielgrzymowanie *Drogą św. Jakuba* albo po codziennej ścieżce naszego życia jest aż tak mało zachęcające? Czy rzeczywiście polega ono głównie na poczuciu braku?

Z pewnością nie. Bezdomność może wszak oznaczać – o ile potraktujemy je pozytywnie – również otwartość wobec świata, na piękno pojawiające się na drodze każdego dnia oraz na spotkania z ludźmi. Opuszczenie własnej „twierdzy” swoich przyzwyczajzeń i pewności. Może ono także oznaczać odrzucenie złych przyzwyczajzeń i skłonności.

A cierpienie? W zasadzie nie polega ono jedynie na jego „znoszeniu” – mniej lub bardziej cierpliwym. Może ono stać się świadomym znakiem naśladowania Chrystusa: w poważnych problemach życiowych, stracie, chorobie, ale tym bardziej w znacznie mniejszym bólu otartych stóp albo zmęczonych mięśni.

A co z niepokojem? Przede wszystkim jest on oznaką poczucia jakiegoś braku w obecnej rzeczywistości oraz tęsknoty za czymś większym, za jakimś *plus ultra*. Jestem przekonany, że jest to ta tęsknota, która każe nam iść naprzód i znosić trudy życia oraz konkretnego, wybranego odcinka *Drogi św. Jakuba*. A przy tym nie *Droga* jest celem samym w sobie (aczkolwiek jest ona wspaniała!), ale jest ona drogowskazem i możliwością zbliżenia się do Tego, który jest *non plus ultra*, nad Którym nie ma większego:

...bo stworzyłeś nas dla siebie i niespokojne jest serce nasze, dopóki nie spocznie w Tobie (św. Augustyn, „Wyznania”).

Uwe Lammel

Prezes Międzynarodowego Stowarzyszenia na Rzecz
Drogi św. Jakuba Gniezno – Zgorzelec – Praga

Wprowadzenie

Odrodzenie pielgrzymek do grobu św. Jakuba Apostoła

Już w początkach chrześcijaństwa grób Chrystusa oraz miejsca spoczynku Jego Apostołów przyciągały wierzących z niezwykłą siłą. Chrześcijanie są przekonani, że w miejscach tych Bóg jest obecny w sposób szczególny. Dlatego od wieków zmierzają do Jerozolimy, miejsca Pasji i Zmartwychwstania Jezusa, oraz do Rzymu, do grobów św. Piotra i Pawła. W roku 813 pewien pustelnik odnalazł w hiszpańskiej Galicji, na polu oświetlonym gwiazdami (*campus stellae*) miejsce pochowania Apostoła św. Jakuba Starszego (w języku hiszpańskim: *Santiago el Mayor*). Niebawem powstało tam miasto, które otrzymało nazwę *Santiago de Compostela*. W XI i XII stuleciu stało się ono jednym z trzech najważniejszych centrów pątniczych zachodniego chrześcijaństwa. Z czasem powstały niezliczone drogi i ścieżki prowadzące pielgrzymów zmierzających z całej Europy do Santiago. Do dziś o żywotności tych szlaków świadczą stojące przy nich dawne szpitale, gospody, kościoły i kaplice.

Po kilku wiekach zapomnienia, drogi te przeżywają swój renesans. W wielu miejscach odtwarzane są stare trasy pątnicze. Niczym dopływy ogromnej rzeki z niemal całego Starego Kontynentu zbiegają się ona w hiszpańskim Santiago de Compostela.

Droga św. Jakuba Gniezno – Zgorzelec – Praga

Nawet jeśli liczba zachowanych dokumentów o średniowiecznych pielgrzymach z Dolnego Śląska i Łużyc, którzy dotarli do Santiago, nie jest zbyt duża, to jest pewne, że wzorem innych regionów także stąd wyruszali do Hiszpanii pątnicy. Nie mieli wówczas zbyt wielu możliwości wyboru trasy, gdyż tylko nieliczne drogi wiodły przez grzbiet zachodnich Sudetów i bagniste pogórze.

Foto 1: Droga św. Jakuba w Hiszpanii – *Camino de Santiago*. Zgodnie z tradycją, pielgrzymi wyruszali w drogę od drzwi własnego domu i wędrowali wiele miesięcy. Dzisiejsze środki transportu często ułatwiają dotarcie do Hiszpanii.

Foto 2: Sarkofag św. Jakuba Starszego. W ciągu wieków zmienił się główny motyw pielgrzymowania. O ile średniowiecznych pątników przyciągał sam grób Apostoła, o tyle dziś wiodącą rolę odgrywa chęć doświadczenia drogi oraz odnalezienia siebie.

Później, wraz z rozwojem miast i handlu, ścieżki te stały się głównie traktami kupieckimi. Tak stało się m.in. z *Via Regia*, najważniejszym w regionie połączeniem ze wschodu na zachód, oraz z biegnącą na południe *Drogą Żytawską*, która łączyła Górne Łużyce z Pragą. *Via Regia* została odtworzona jako pierwszy odcinek *Camino* na wschód od Łaby. Pod nazwą *Ekumenicznego Szlaku Pątniczego* („Ökumenischer Pilgerweg”) od roku 2003 prowadzi z Görlitz przez Lipsk do Vacha k. Eisenach; zaś po stronie polskiej w roku 2006 dołączyła *Droga św. Jakuba „Via Regia”* z Brzegu przez Wrocław do Zgorzelca. Z *Wysoką Drogą* wiązała się także pierwsza w Polsce, otwarta 24 lipca 2005 roku, *Dolnośląska Droga św. Jakuba* z Jakubowa k. Głogowa do Zgorzelca, z inicjatywy *Bractwa św. Jakuba Apostoła*.

Również w przypadku *Drogi Żytawskiej* istniały przypuszczenia, że była ona w przeszłości używana przez pielgrzymów idących do Santiago de Compostela. W roku 2005 rozpoczęły się więc poszukiwania ocalałych śladów pątników. Ważnymi dowodami były tutaj istniejące kościoły bądź kaplice pod wezwaniem św. Jakuba lub związane z dawnymi szpitalami. Równoczesne działania toczyły się po stronie polskiej (na Dolnym Śląsku i w Wielkopolsce; koordynował je Emil Mendyk z *Fundacji Wioski Franciszkańskiej* w Janicach k. Jeleniej Góry) oraz niemieckiej (*spiritus movens* był tutaj ks. Michael Dittrich, dziekan i proboszcz katolickiej parafii w Żytawie (Zittau)). W roku 2006 obie inicjatywy połączył pomysł odtworzenia jako szlaku pątniczego dawnego traktu z Gniezna do Pragi.

Trzy kraje - jedna inicjatywa

Już pierwsze spotkania osób zamierzających włączyć się w ten projekt pokazały, jak wielkie zainteresowanie budzi on w trzech krajach: Polsce, Niemczech i Czechach. W tym celu powstała organizacja pozarządowa: *Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno – Zgorzelec – Praga*. Po wytyczeniu i oznakowaniu szlaku, zamierza ono zająć się jego utrzymaniem i popularyzacją. Jego celem jest nade wszystko odkrycie na nowo i zachowanie chrześcijańskiego charakteru pielgrzymowania na *Drodze św. Jakuba*.

W przypadku tego odcinka *Drogi* jest rzeczą wyjątkową, że zajmują się nim osoby i organizacje z trzech krajów. Jakkolwiek bariera językowa i granice polityczne niekiedy ograniczają pewne działania, to jednak nie da się zaprzeczyć, że szlak pątniczy z Gniezna do Pragi jest działaniem wspólnym i międzynarodowym.

Foto 1: Narodziny inicjatywy połączenia w całość odtwarzanych odcinków *Drogi św. Jakuba* z Gniezna przez Głogów i Zgorzelec do Pragi. W klasztorze St. Marienthal dnia 1 czerwca 2006 r. przedstawiciele grup inicjatywnych z Polski, Niemiec i Czech podpisali porozumienie o współpracy. Wyrażono w nim wolę ożywienia chrześcijańskiej tradycji pątniczej na tym dawnym trakcie.

Foto 2: *Dolnośląska Droga św. Jakuba* (Głogów – Zgorzelec) była pierwszym oznakowanym odcinkiem między Gnieznom a Pragą, po którym także przygotowany został w roku 2006 przewodnik wydany przez *Fundację Wioski Franciszkańskiej*.

Droga Żytawska – jeden z trzech odcinków Drogi św. Jakuba z Gniezna do Pragi

Odległość z Gniezna do Pragi wynosi 578 kilometrów. Spore wyzwanie dla pieszego pielgrzyma. Dla większej przejrzystości (oraz czasowej dostępności) cały szlak dzieli się na trzy odcinki: *Drogę Wielkopolską, Dolnośląską i Żytawską*. Między Lubaniem a Zgorzelcem ma on wspólny przebieg z *Drogą św. Jakuba* prowadzącą wzdłuż dawnej *Via Regia*. Prawdopodobnie jest to jedyne w Europie miejsce krzyżowania się dwóch tras *Camino de Santiago*.

Ze względów praktycznych celowym wydaje się również podział przewodnika na dwie części. Pierwszy tom opisuje szlak na terenie Polski, drugi (niniejszy) – na terenie Niemiec i Czech. Oba łączy jednak wspólny tytuł: *Droga św. Jakuba Gniezno – Zgorzelec – Praga* oraz logo: biała muszla z czerwonym krzyżem na błękitnym tle.

Odległości

Droga Wielkopolska Gniezno – Głogów: 224 km

Droga Dolnośląska Głogów – Zgorzelec: 168 km

Droga Żytawska / Zittauer Jakobsweg / Žitavska Svatojakubská Cesta Görlitz – Praga: 194 km

Droga św. Jakuba Gniezno – Praga: 586 km

Łączna odległość Gniezno – Santiago de Compostela: 3573 km

Schemat odcinków Drogi św. Jakuba Gniezno – Zgorzelec – Praga

Droga św. Jakuba w budowie

Pielgrzymi idący *Drogą Żytawską* i spodziewający się typowej dla *Camino de Santiago* infrastruktury (wydzielone *albergue*, gęste oznakowanie), mogą być nieco zawiedzeni. Szlak z Görlitz do Pragi jest jeszcze „przedszkolakiem”. Niniejszy przewodnik jest pierwszym (i na niektórych odcinkach jeszcze jedynym) narzędziem, dzięki któremu pielgrzym może wyruszyć w drogę. Brakuje jeszcze jednolitego oznakowania (na terenie Czech jest on oznakowany jako długodystansowy szlak pieszy **I-24**), wydzielonych miejsc noclegowych oraz możliwości wbicia pieczętki do *Paszportu pielgrzyma*. Ale nie jest to znowu aż tak tragiczne. W końcu w średniowieczu pielgrzymi też musieli sobie jakoś radzić. I szukający w czasie pielgrzymki prostoty, będą (zwłaszcza w Czechach) z pewnością usatysfakcjonowani. Rzeczy, za którymi ludzie tęsknią coraz częściej, uda się znaleźć w małych wioskach: skromne warunki życia, domowa kuchnia, luźne rozmowy. Miejsc noclegowych udzielają tanie pensjonaty, a stempel do *Paszportu* chętnie wbije każda parafia.

Jak korzystać z przewodnika?

Pielgrzym wyruszający ze Zgorzelca do Pragi może wcześniej zapoznać się z informacjami podanymi w niniejszym przewodniku, które zawierają opis przebiegu trasy (bazuje ona głównie na dobrze oznakowanych szlakach turystycznych), krótkie prezentacje najważniejszych obiektów zabytkowych na trasie oraz wykaz dostępnych miejsc noclegowych. Orientację w treści przewodnika ułatwia zróżnicowana kolorystyka tła, na którym podane są poszczególne rodzaje informacji: szare ramki ze znakiem muszli – słowny opis trasy; ramki żółte – wskazówki ogólne, propozycje; ramki niebieskie – wątki związane z duchowością *Drogi*, ślady dawnych pielgrzymów; tło białe – opisy miejscowości i miejsc wartych zobaczenia. Pomocne będą z pewnością także mapy oraz plany miejscowości, na których trasa szlaku została zaznaczona niebieskimi punktami.

Na dalsze pytania chętnie odpowie *Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno – Zgorzelec – Praga*. Jest ono punktem kontaktowym dla pielgrzymów wyruszających na *Drogę Żytawską*; wydaje również paszporty pielgrzyma.

Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno – Zgorzelec – Praga Internationale Vereinigung für den Jakobsweg Gnesen-Görlitz-Prag e.V.

St. Marientahl 10, D-02899 Ostritz

tel. +49 / 35823 / 77 238

e-mail: info@zittauer-jakobsweg.de

Prezes: Uwe Lammel

Dornspachstrasse 4, D-02763 Zittau

tel. prywatny: +49 / 3583 / 796 848

Dalsze informacje na temat *Żytawskiej Drogi św. Jakuba* na stronie:

www.zittauer-jakobsweg.de

lub

www.camino.net.pl

Fundacja Wioski Franciszkańskiej

Janice 16, 59-623 Lubomierz

tel. 0-665 711 412

Dziękujemy wszystkim, którzy przyczynili się do powstania przewodnika

Przewodnik po *Drodze Żytawskiej* jest wspólnym dziełem *Międzynarodowego Stowarzyszenia na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno – Zgorzelec – Praga*. Przygotowanie i opracowanie tekstu, dokumentacja fotograficzna, skład i przygotowanie do druku – wszystko to zostało zrealizowane społecznie przez członków *Stowarzyszenia*.

Niezwykle cenne uwagi co do przebiegu trasy przekazał historyk dyrektor muzeum Český Dub, Tomáš Edel, który w szczególny sposób zajmuje się okresem średniowiecza w północnych Czechach. Właśnie od wskazał główne punkty, które wyznaczyły przebieg *Drogi Żytawskiej*: znajdujące się między Zgorzelcem a Pragą kościoły i kaplice św. Jakuba oraz dawne komandorie joannitów.

Na etapie przygotowań dużą pomoc okazały studentki Hochschule Zittau/Görlitz, Maria Hanisch i Marlen Präger, które w czasie swojej półrocznej praktyki w *Międzynarodowym Centrum Spotkań* (IBZ) St. Marienthal zebrały wiele informacji, materiałów i dokumentów dotyczących atrakcji turystycznych na trasie *Drogi Żytawskiej*.

Wiele osób pomagało w poszukiwaniu źródeł oraz porządkowaniu zebranych danych. Należy tu wymienić przede wszystkim Günthera Wünsche z Großschönau, który przeszukiwał archiwa. Wsparcia udzielili mu: Uwe Kahl (kierownik działu historycznego Biblioteki im. Christiana Weise w Zittau) i dr Volker Dudeck (dyrektor Muzeów Miejskich w Zittau). Poszukiwaniem śladów pielgrzymów na czeskim odcinku *Drogi* zajęły się Blanka Pohajdová z Ústí nad Labem i Irena Richtrová z Liberca.

Opis przebiegu trasy sporządziła Jeanette Gosteli z Oybin. Autorem tekstów związanych z duchowością jest ks. Michael Dittrich, katolicki dziekan z Zittau i równocześnie opiekun duchowy *Stowarzyszenia*.

Szczególne podziękowania należą się sponsorowi druku przewodnika, kasie oszczędnościowej *Sparkasse Oberlausitz-Niederschlesien*.

Wszystkim współpracującym przy powstaniu przewodnika tradycyjne **Bóg zapłać!**

Oznakowanie szlaku

Turystyczne szlaki piesze i rowerowe zarówno w Niemczech, jak i w Czechach, są zazwyczaj dobrze i czytelnie oznakowane.

Dzięki temu nie ma konieczności przedstawienia tutaj szczegółowego opisu przebiegu trasy, ale podane zostały wskazówki kierujące na odpowiednie odcinki oznakowanych szlaków pieszych i rowerowych. Bowiem, z wyjątkiem nielicznych fragmentów, *Droga Żytawska* wiedzie wzdłuż już istniejących szlaków. Poza tym trwają prace nad całościowym oznakowaniem trasy jako długodystansowego szlaku pieszego. Na drogowskazach w Republice Czeskiej będzie on oznakowany numerem **I-24**.

Szlaki turystyczne w Niemczech i w Czechach oznakowane są podobnie jak w Polsce: barwnymi paskami między dwoma paskami białymi. Ponadto w Niemczech szlaki okrężne, zamknięte w pętle oznakowane są czerwonym kółkiem na białym tle. W przeciwieństwie do oznakowania w Polsce, drogowskazy w Niemczech i Czechach podają odległości w kilometrach do następnego punktu lub miejscowości, a nie uśrednione czasy przejścia. Drogowskazy w Czechach są poza tym identyczne z polskimi: białe z czarnymi napisami; w Niemczech – zielone z białymi napisami.

Dalsze różnice występują w oznakowaniu szlaków pieszych. W Niemczech – podobnie jak w Polsce – jest to biały kwadrat z symbolem roweru oraz strzałką kierunkową. W Czechach używane są żółte tabliczki z czarną ramką, symbolem roweru oraz numerem trasy.

Foto 1: Dla oznakowania szlaków pieszych w Niemczech używane są zielone tabliczki z białymi napisami.

Foto 2: Także na czeskich białych drogowskazach oznakowanie i odległości są przejrzyste i klarowne.

Foto 3: Oznakowanie szlaków rowerowych w Czechach: żółta tabliczka z numerem szlaku. Strzałka wskazuje zbliżające się rozwidlenie lub zakręt.

Foto 4: Oznakowanie szlaków rowerowych w Niemczech: białe tabliczki z sylwetką roweru.

Foto 5: Oznakowanie szlaków pieszych w Niemczech: szlak okrężny (kółko) i zwykły (kreska).

Wskazówki praktyczne odnośnie pielgrzymowania w Niemczech i Czechach

Zakupy: Zaopatrzenie w żywność wzdłuż trasy *Drogi Żytawskiej* nie stanowi problemu. O ile w Niemczech przeważają dyskonty spożywcze znanych również w Polsce sieci, o tyle w Czechach znaleźć można także małe sklepy (*Potraviny, Občerstvení*). W Niemczech w niedzielę wszystkie sklepy są zamknięte; w Czechach obowiązują podobne czasy otwarcia, jak w Polsce. Poza sklepami spożywczymi pieczywo można do wczesnego popołudnia kupić w piekarni (D – *Bäckerei*, CZ – *Pekarna, Pekařství*). Praktycznie każdego dnia również w małych miejscowościach otwarte są restauracje, mniejsze lokale i bary (D – *Imbiss, Gaststätte*, CZ – *Hostinec, Hospoda*). Ceny produktów spożywczych w sklepach w obu krajach zbliżone do cen w Polsce; wyjątkiem jest pieczywo w Niemczech, które jest dwu- lub trzykrotnie droższe niż w Polsce. Ceny w lokalach gastronomicznych w Niemczech wyższe o ok. 20 – 40%, niż w Polsce, co jest później rekompensowane przez czeskie ceny.

Wymagane dokumenty: obywatele Unii Europejskiej potrzebują ważnego dowodu osobistego. Pomimo braku kontroli granicznych, w pasie przygranicznym mogą być dokonywane przez policję (D – *Polizei*, CZ – *Police*) sporadyczne kontrole dokumentów.

Pieniądze: Najlepiej w euro oraz czeskie korony zaopatrzyć się już w Polsce. W Niemczech nie ma tak popularnych u nas kantorów, zaś w Czechach (*Směnarna*) kurs wymiany jest mniej korzystny. W Niemczech wymiany dokonują banki oraz urzędy pocztowe, ale niezbędne jest okazanie dowodu osobistego. Miejscowe pieniądze można oczywiście wybrać z bankomatów dostępnych w każdej większej miejscowości oraz na wielu stacjach benzynowych, ale wiąże się to z dodatkową prowizją bankową. W znakomitej większości sklepów i restauracji można płacić kartą, ale w Niemczech bardzo rzadko akceptowane są najpopularniejsze w Polsce karty bankowe *VISA Electron*. W razie utraty pieniędzy można otrzymać na pocztę przekaz z kraju za pośrednictwem *WesternUnion* – nr tel. z zagranicy: +48 / 225 912 224, w Polsce: 0-801 120 224.

Wsparcie dyplomatyczne: obywatele polscy są chronieni przez organy państwowe krajów Unii Europejskiej na równi z obywatelami innych państw Wspólnoty, ale istnieje możliwość dodatkowego wsparcia ze strony polskich służb dyplomatycznych. **W Berlinie:** Lassenstr. 19-21, D-14193 Berlin, tel.: +49 / 30 / 223 130, fax.: +49 / 30 / 223 131 55, e-mail: info@botschaft-polen.de. **W Pradze:** *Valdštejnská 8, CZ-118 01 Praha 1*, tel. +420 / 257 099 523, 257 099 500, fax: +420 / 257 530 399, e-mail: ambrpczechy@mbox.vol.cz.

Dni świąteczne: Wspólne: Nowy Rok, Wielkanoc, Poniedziałek Wielkanocny, 1 Maja, Boże Narodzenie. Niemcy: Wniebowstąpienie, Poniedziałek po Zesłaniu Ducha Świętego, 3 Października – Dzień Jedności. Republika Czeska: 8 maja – Dzień Wyzwolenia, 5 lipca – Świętych Cyryla i Metodego, 6 lipca – Dzień Jana Husa, 28 września – św. Wacława, 28 października – Dzień Niepodległości, 17 listopada – Dzień Wolności i Demokracji

Godziny otwarcia: Poniedziałki są zwyczajowo dniami wolnymi w muzeach. W wielu instytucjach w Niemczech (m.in. banki i poczty) w godzinach 12:00-14:00 obowiązuje przerwa obiadowa. Poza tym są one czynne 8:00-18:00. W Czechach - od 8:00 do 16:00 (poczta) lub do 18:00 (bank). Supermarkety i dyskonty spożywcze czynne do godz. 20:00, mniejsze sklepy do 18:00. W soboty z wyjątkiem dużych centrów handlowych sklepy zamykane są o godz. 12:00. W niedzielę na ogół otwarte są czeskie centra handlowe i supermarkety, małe sklepy zamknięte. W

Niemczech nieczynne wszystkie sklepy.

Opieka medyczna: Obywatele polscy chcący skorzystać z usług medycznych w Niemczech i Czechach powinni posiadać aktualną Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego, w którą warto nieodpłatnie zaopatrzyć się w oddziale NFZ. Usługi dodatkowe (np. wizyta u lekarza-specjalisty bez skierowania lekarza rodzinnego) jest płać dodatkowo – np. w Niemczech jest to 10 EUR. Dobrze jest jeszcze w kraju wykupić dodatkowe, międzynarodowe ubezpieczenie NNW.

Telefony alarmowe: 112 – międzynarodowy telefon alarmowy. Niemcy: 110 – policja lokalna. Czechy: 158 – policja, 155 – pogotowie ratunkowe.

Poczta: Koszty zwykłej przesyłki listowej do krajów Unii Europejskiej: z Czech – 11 Kč, z Niemiec – 0,65 EUR. Urzędy pocztowe (D – *Postamt*, *Deutsche Post*, CZ – *Pošta*) zazwyczaj w centrach miast lub w sąsiedztwie dworców kolejowych. Możliwe także wysłanie paczki oraz usługa *poste restante*.

Prąd: Podobnie jak w całej Europie obowiązuje napięcie 220-230 V i częstotliwość 50 Hz. W niektórych miejscach w Pradze dostępna jest sieć o napięciu 110 V.

Język: Pomimo pewnych różnic językowych (a nawet nieoczekiwanych dwuznaczności podobnie brzmiących czeskich i polskich słów; stąd m.in. chcąc znaleźć jakiś obiekt należy pytać: *Kde je tady.....?* albo twierdząc: *Ja hlídám.....*; natomiast mówiąc o kierunku zachodnim należy mówić *zapad* – czeskie słowo *zachod* oznacza toaletę), w Czechach nie ma problemu z porozumieniem się po polsku. W Niemczech znajomość podstawowych słów niemieckich wręcz niezbędna; coraz częściej można się porozumieć także po angielsku. Na str. 16-17 znajduje się słowniczek częściej używanych zwrotów.

Informacja turystyczna: We wszystkich większych miejscowościach znajdują się punkty informacji turystycznej (zazwyczaj przy centralnym placu lub głównej ulicy). Na obszarze przygranicznym można znaleźć także materiały w języku polskim. Pracownicy punktów IT na ogół posługują się także językiem angielskim.

Telekomunikacja: Dostępność sieci komórkowych na ogół bardzo dobra, w Czechach także na terenach górskich. Do ich odbioru konieczne oczywiście aktywowanie usługi roamingowej. Na trasie z Görlitz do Zittau bardzo często zasięg sieci polskich. Automaty telefoniczne – wrzutowe oraz na karty telefoniczne – znajdują się w centrach miejscowości, przy dworcach i przystankach autobusowych oraz stacjach benzynowych. W Niemczech sporo automatów, z których można dzwonić przy użyciu karty bankowej z chipem. Kierunkowy do Polski; 0048, do Niemiec: 0049, do Czech: 00420. W Czechach nie ma numerów kierunkowych do poszczególnych miejscowości – należy wybrać cały numer składający się z 9 cyfr.

Propozycje map

W przewodniku znajdują się wybrane fragmenty map wydawnictwa SHOCART i PLAN/Galileos w skali 1:50000. Na tej stronie przedstawiamy inne mapy, które mogą pomóc w wędrówce między Zgorzelcem a Pragą.

Propozycje książkowe

Przedstawione tutaj pozycje w języku niemieckim mogą pomóc w znalezieniu dalszych informacji krajoznawczych i historycznych dotyczących obszaru, przez który przebiega *Droga Żytawska*. W języku polskim godne polecenia są:

Beata Bykowska, *Klasztor Cysterek opactwa St. Marienthal ze szczególnym uwzględnieniem lat 1945-1997*, Wrocław 2005

Jerzy Maroń, Łukasz Tekiel (red.): *Górne Łużyce na przestrzeni wieków*, Lubań 2007

Północne Czechy weekendowo i rekreacyjnie, wyd. Bezdroża, Kraków 2005

Słowniczek polsko-niemiecko-czeski

W kolejności podano polskie zwroty odpowiadające zwrotom niemieckim i czeskim podanym w przewodniku na stronie 16-17

Pozdrowienia, zwroty podstawowe

Dzień dobry	Guten Tag	dobrý den
Dzień dobry (do 12:00)	Guten Morgen	dobré ráno
Dobry wieczór	Guten Abend	dobrý večer
Dobranoc	Gute Nacht	dobrou noc
Do widzenia	Auf Wiedersehen	na shledanou
Nazywam się...	Ich heiße...	Jmenuji se...
Jestem z Polski	Ich bin aus Polen	Já sem z Polska
Nie rozumiem	Ich verstehe nicht	Nerozumím
Dziękuję	Danke	Děkuji
Proszę	Bitte	Prosím
Tak	Ja	Ano
Nie	Nein	Ne
Przepraszam	Entschuldigung	Promiňte

Słowniczek pielgrzyma

Pielgrzym	Pilger	poutník
Pielgrzymka, pątniczka	Pilgerin	poutníka
Droga św. Jakuba	Jakobsweg	Svatojakubská cesta
Bóg	Gott	Bůh
Nabożeństwo	Gottesdienst	bohoslužba
Msza św.	Heilige Messe	mše svatý
Dziękuję Bogu	Dank sei Gott	Bohu díky
Duch Święty	Heiliger Geist	svatý duch
Czy mogę prosić o pieczętkę do paszportu pielgrzyma?	Kann ich bitte einen Stempel bekommen?	Moh(la) bych prosím dostat razitko do průkazu poutníka?
Plecak	Rucksack	batoh
Śpiwór	Schlafsack	spalak

Nocleg

Czy macie państwo nocleg?	Haben Sie eine Unterkunft?	Máte ubytování?
Chciałbym jakiś tani pokój	Ich möchte ein billigeres Zimmer	Chtěl(a) bych levnější pokoj
Pokój z prysznicem	Zimmer mit Dusche	pokoj se sprchou
Pokój jednoosobowy	Einbettzimmer	jednolůžkový

Posilki, zakupy

O której godzinie jest śniadanie?	Um wie viel Uhr gibt es Frühstück?	V kolik se podává snídáň?
Jestem głodny	Ich habe Hunger	Já mám hlad
Chcę pić	Ich habe Durst	Já mám žízeň
Jestem syty	Ich bin satt	Jsem plná/plný
Bar, gospoda	Kneipe	hospoda
Kawiarnia	Cafe	kavárna
Restauracja	Restaurant	restaurace

Ile to kosztuje?

Chcę zapłacić

Chcę

chleb

ciasto

dżem

frytki

herbatę

jabłko

kawę / mleko

kluski

lody

makaron

masło

miód

piwo

wołowinę

wieprzowinę

wodę (mineralną)

zieloną sałatę

ziemniaki

zupę

Apteka

Cukiernia

Księgarnia

Mleczarnia

Obuwie, buty

Odzież

Owoce / warzywa

Piekarnia

Proszek do prania

Samoobsługa

Sklep mięsny

Sklep spożywczy

Znaczek pocztowy

Wie viel kostet es?

Ich möchte zahlen

Ich möchte

Brot

Kuchen

Konfitüre

Pommes Frites

Tee

Apfel

Kaffee / Milch

Knödel

Eis

Nudeln

Butter

Honig

Bier

Rindfleisch

Schweinefleisch

(Mineral)Wasser

grüner Salat

Kartoffeln

Suppe

Apotheke

Konditorei

Buchhandlung

Milchgeschäft

Schuhe

Bekleidung

Obst / Gemüse

Bäckerei

Waschmittel

Selbstbedienung

Fleischerei

Lebensmittelgeschäft

Briefmarke

Kolik to stojí?

Chtěl bych platit

Dal bych si

chleb

koláč

džem

hranolky

čaj

jablko

kávu / mléko

knedlik

zmrzlina

nudle

máslo

med

pivo

hovězi

vepřové

vodu (mineralku)

hlávkový salát

brambory

polévku

lékárna

cukrárna

knihkupectví

mlékárna

obuv

oděvy

ovoce / zelenina

pekařství

prací prostředek

samoobsluha

řeznictví

potraviny

poštovní známka

PomocMogę od państwa zadzwonić?
zatelefonovat?

Zadzwońcie na policję

Gdzie jest najbliższa apteka?
lékárna?

Potrzebuję czegoś przeciwko...

niestrawności

przeziębieniu

ugryzieniu owada

Darf ich von Ihnen telefonieren?

Rufen Sie die Polizei

Wo ist die nächste Apotheke?

Ich brauche etwas gegen...

Magenverstimmung

Erkältung

Insektenstiche

Mohu si od Vás

Zavolejte policii

Kde je nejbližší

Potřebuji něco proti...

žaludeční nevolnosti

nachlazení

bodnutí hmyzem

Bandaż	Verband	obvaz
Opaska elastyczna	elastische Binde	pružný obvaz
Pasta do zębów	Zahnpaste	zubní pasta
Boli mnie głowa	Ich habe Kopfweh	Bolí mě hlava
Boli mnie żołądek	Ich habe Magenweh	Bolí mě žaludek
Przeziębilem(-am) się	Ich habe mich erkältet	Nastydl(a) jsem
Mam rozwolnienie	Ich leide an Durchfall	Mám průjem
Boli mnie ten ząb	Dieser Zahn tut weh	Tento zub bolí
Potrzebuję jakiegoś środka przeciw	Ich brauche ein Mittel gegen...	Potřebuji něco proti...
bólowi głowy	Kopfschmerzen	bolení hlavy
bólowi zębów	Zahnschmerzen	bolení zubů
gorączce	Fieber	na sražení horečky
kaszlowi	Husten	kašli

Orientacja

Gdzie jest / są...	Wo ist / sind...	Kde je / jsou...
centrum miasta	Stadtzentrum	centrum města
dolina	Tal	údolí
dom	Haus	dům
dworzec	Bahnhof	nádraží
figura	Statue	socha
góra	Berg	hora
informacja turystyczna	Fremdenverkehrsbüro	turistické informace
jezioro	See	jezero
klasztor	Kloster	klášter
kościół	Kirche	kostel
las	Wald	les
łąka	Wiese	louka
most	Brücke	most
muzeum	Museum	muzeum
plac	Platz	náměstí
pomnik	Denkmal	pomník
rzeka	Fluss	řeka
toaleta	Toilette	záchod
ulica, droga	Strasse	cesta
wieś	Dorf	vesnice
zamek	Schloss	zámek
Niebo	Himmel	obloha
Deszcz	Regen	děšť
Słońce	Sonne	slunce
Wejście	Eingang	Vchod
Wstęp wzbroniony	Eingang verboten	Vstup zakázán
W prawo	nach rechts	napravo
W lewo	nach links	nalevo
Prosto	gradeaus	rovně
Z powrotem	zurück	zpět

Czas, kalendarz

Która godzina?

Rano

Przedpołudnie

Południe

Popołudnie

Wieczór

Noc

Poniedziałek

Wtorek

Środa

Czwartek

Piątek

Sobota

Niedziela

Styczeń

Luty

Marzec

Kwiecień

Maj

Czerwiec

Lipiec

Sierpień

Wrzesień

Październik

Listopad

Grudzień

Wie spät ist es?

Morgen

Vormittag

Mittag

Nachmittag

Abend

Nacht

Montag

Dienstag

Mittwoch

Donnerstag

Freitag

Samstag

Sonntag

Januar

Februar

März

April

Mai

Juni

Juli

August

September

Oktober

November

Dezember

Kolik je hodin?

rano

dopoledni

poledni

odpoledni

večer

noc

pondělí

úterý

středa

čtvrtek

pátek

sobota

neděle

leden

únor

březen

duben

květen

červen

červenec

srpen

září

říjen

listopad

prosinec

Liczby

zero

jeden, jedna, jedno

dwa, dwie

trzy

cztery

pięć

sześć

siedem

osiem

dziewięć

dziesięć

jedenaście

dwanaście

dwadzieścia

sto

null

einer, eine, eins

zwei

drei

vier

fünf

sechs

sieben

acht

neun

zehn

elf

zwölf

zwanzig

hundert

nula

jeden, jedna

dva, dvě

tři

čtyři

pět

šest

sedm

osm

devět

deset

jedenáct

dvanáct

dvacet

sto

Szkic *Drogi Żytawskiej* ze Zgorzelca do Pragi

Legenda

Schronisko/nocleg
Przebieg Szlaku
Ważniejsze miejscowości
Cel etapu dziennego

W siedmiu etapach z Görlitz do Pragi

Dla czytelności opis *Żytawskiej Drogi św. Jakuba* został podzielony na siedem części. Oczywiście pielgrzym sam decyduje, na jakie etapy podzielić swoją pielgrzymkę. Odcinki znajdujące się na północ i południe od *Drogi Żytawskiej* są opisane na stronach 94 i 95. W miejscowościach opatrzonych poniżej czerwoną gwiazdką (*) znajdują się kościoły lub szpitale pod wezwaniem św. Jakuba czy inne historyczne ślady tradycji pątniczej. Zielona gwiazdka (*) znajduje się przy nazwie miejsc szczególnie wartych odwiedzenia.

Etap 1: Görlitz – Hirschfelde

28-kilometrowy odcinek wiodący po płaskim terenie, w większości na utwardzonych drogach, miejscami ukazuje krajobraz błoni Nysy Łużyckiej. Miejscowości: Görlitz**, Hagenwerder, Ostritz, St. Marienthal*, Rosenthal*, Hirschfelde*.

Etap 2: Hirschfelde – Chrastava

30-kilometrowy odcinek wiodący w większości po utwardzonych drogach wzdłuż Nysy. Miejscowości: Zittau**, Hartau, Hrádek nad Nisou, Grabštejn, Václavice*, Bílý Kostel nad Nisou, Chrastava.

Etap 3: Chrastava – Český Dub

26-kilometrowy malowniczy odcinek wiodący przez Křištofovo Údolí w górę na Křižanské Sedlo. Miejscowości: Křištofovo Údolí*, Křžany, Světlá pod Ještědem*, Horka, Starý Dub, Český Dub**.

Etap 4: Český Dub – Mnichovo Hradiště

22-kilometrowy odcinek wiodący głównie po drogach asfaltowych o małym natężeniu ruchu, niewielkie podejście i zejście przy przekraczaniu doliny Izery. Miejscowości: Letařovice*, Trávníček, Sedliště, Kobyly, Drahotice, Sezemice, Chocnějovice, Mohelnice nad Jizerou, Hradec*, Vrch Kačov, Mnichovo Hradiště**.

Etap 5: Mnichovo Hradiště – Mladá Boleslav

22-kilometrowy idyllicznego szlaku pieszego wzdłuż Izery. Miejscowości: Klášter Hradiště nad Jizerou, Branka, Ptýrov, Nová Ves u Bakova, Malá Bělá, Bakov nad Jizerou, Podhradí, ruiny zamku Zvířetice*, Josefův Důl, Michalovice, Mladá Boleslav**.

Etap 6: Mladá Boleslav – Stará Boleslav

35-kilometrowy, najdłuższy etap wiodący spokojnym szlakiem pieszym wzdłuż Izery. Miejscowości: Vinec*, Krnsko, Záměstí, ruiny zamku Hrádek, Podhrušov, Horky nad Jizerou, Zdětín, Dražice*, Benátky nad Jizerou*, Kačov, Předměřice nad Jizerou*, Sojovice, Sv. Václava*, Stará Boleslav*.

Etap 7: Stará Boleslav – Praga

30-kilometrowy odcinek wiodący głównie po ulicach, podejście na Hradczany. Miejscowości: Zápy, Dřevčice, Jenštejn, Vnoň, Kbely, Praga**.

Duchowy impuls na etap pierwszy z Görlitz do Hirschfelde

Pierwszy etap prowadzi z Görlitz, miasta o szczególnym znaczeniu kulturalnym, do Hirschfelde, małej miejscowości u bram Zittau. Na tym 28-kilometrowym odcinku na pielgrzymę czeka szczególna atrakcja. Wkomponowany w idylliczny krajobraz z rzeką w tle leży klasztor **St. Marienthal**, w którym żyje dziś 14 cysterek. Siedem razy dziennie dzwon wzywa na modlitwę chóralną, śpiewaną przez siostry na chwałę Bożą w klasztornej kościele.

Fot.: Klasztor St. Marienthal

W drodze do pewnego celu

Bernard z Clairvaux powiedział w jednym ze swych kazań adwentowych: „Nie musisz, człowiecze, przemierzać mórz, przebijać chmur ani przekraczać Alp. Mówię ci, nie musisz wyruszać w daleką podróż. Wyjdź na spotkanie Boga, a spotkasz siebie samego“.

Te słowa nie mają ci odebrać odwagi i zapału, tym bardziej, że wyruszasz w długą, uciążliwą drogę. Ale może właśnie to jest jej celem: znaleźć drogę do siebie samego i dzięki temu dotrzeć do Boga. Pielgrzymującym do Santiago przypisuje się hasło „Droga jest celem“. To prawda, a raczej jej część, bo cel sam w sobie też jest ważny. Kto wyrusza w drogę, nie mając przed oczami celu, staje się po jakimś czasie włóczęgą. Z czasem traci swą ojczyznę, a nie jest dobrze, gdy człowiek traci świadomość przynależności.

Wielkim celem, jaki człowiek sobie wytycza – świadomie lub nie – jest Bóg. Przez całe życie mieszkamy w namiocie i tęsknimy za domem, którego nikt nam nie może odebrać. To jeden z najsilniejszych dowodów na konieczność istnienia Boga, bo co warta jest tęsknota, jeśli od początku wiadomo, że nie może zostać zaspokojona? Droga do Boga nie jest daleka. Prowadzi do nas samych, takich, jakimi jesteśmy. Do wszystkiego, co w naszym życiu udane i piękne, ale też do naszych porażek i ograniczeń. Spotkanie Boga jest możliwe tylko pod jednym warunkiem: konieczna jest miłość. Jeśli Bóg jest miłością, jak twierdzi Pismo Święte, to można Go spotkać tylko tam, gdzie miłość jest żywa.

W drodze naucz się znów kochać siebie, życzę ci dużo szczęścia każdego dnia. Ale przede wszystkim odnajdź siebie i Boga. Długa droga może temu bez wątpienia świetnie służyć!

Bernard z Clairvaux

Urodził się ok. roku 1090 w Fontaines-lès-Dijon (Burgundia). Wraz z czterema braćmi i ok. 30 innymi mężczyznami wstąpił w wieku 22 lat do właśnie reformowanego klasztoru w Cîteaux (łac. *Cistercium*). Od tego miejsca wywodzi się nazwa zakonu cystersów. Już trzy lata później Bernarda wysłano do Clairvaux, aby założył tam klasztor.

Bernard, tak jak wszyscy ludzie, podlegał w swym myśleniu ograniczeniom i nie potrafił ocenić znaczenia niektórych decyzji. Tylko dlatego można zrozumieć, że w swych kazaniach okazywał się zagorzałym zwolennikiem wypraw krzyżowych. Przeżycie porażki drugiej z nich w 1149 roku wywołało u niego przytłaczające poczucie winy, z którego już nigdy nie udało mu się wyzwolić. Z poczuciem klęski zmarł 20 sierpnia 1153 roku.

Święty mnich miał tak znaczny wpływ na swój czas, że mówi się o „erze bernardyńskiej“.

Fot.: Rzeźba św. Bernarda z Clairvaux na emporze kościoła klasztorowego w St. Marienthal

Görlitz – plan centrum

Legenda

Przebieg *Drogi św. Jakuba*

Zabytek

Poczta

Informacja turystyczna

Sklep spożywczy

Apteka

Lekarze

1 Waidhaus

2 Kościół św. Piotra (ewangelicko-augsburski)

3 Kościół św. Mikołaja (kościół nie pełni funkcji liturgicznej, jedynie wystawienniczą)

4 Grób Jakoba Böhme

5 Grób Święty

6 Apteka „Ratuszowa”/Brama Szeptów

7 Dom Biblijny

8 Muzeum Śląskie

9 Ratusz i schody

10 Miejska stacja misyjna

11 Kościół Trójcy Przenajświętszej

12 Kościół Maryi Panny

13 Schronisko młodzieżowe

14 Kościół Krzyża Świętego

15 Nowa synagoga

16 Dom Spotkań

17 Kancelaria parafii ewangelicko-augsburskiej

18 Kancelaria parafii katolickiej

19 Katedra św. Jakuba

Etap 1: **Görlitz** – Ostritz – St. Marienthal – Hirschfelde

Görlitz

Miasto. Görlitz ma fascynującą starówkę, z której jak z książki z obrazkami można wyczytać historię architektury europejskiej. Zwarta, oszałamiająco piękna zabudowa poświadcza niemal tysiącletnią historię miasta. Znajdują się tu np. najstarsze budowle renesansowe na północ od Alp. W mieście nad Nysą Łużycką można odszukać ślady kultury zostawiane przez zmieniające się władze czeskie, saksońskie, pruskie i śląskie. Przewodniczący Niemieckiej Fundacji Ochrony Zabytków nazwał Görlitz najpiękniejszym miastem Niemiec. Warto spędzić tu choć pół dnia, aby je poznać.

Żytańska Droga św. Jakuba zaczyna się przy Moście Staromiejskim, który łączy przedzielone granicą miasto Görlitz–Zgorzelec. W tym miejscu łączy się ona z Droga Dolnośląską. Oba odcinki są częścią Drogi Gniezno–Zgorzelec–Praga. Przed nami wyraźne podejście do ewangelickiego kościoła św. św. Piotra i Pawła. Stąd podążamy dawną drogą krzyżową wzdłuż Nikolaistraße, przechodzimy koło wieży św. Mikołaja i skręcamy w Bogstraße do kościoła św. Mikołaja.

Kościół parafialny św. św. Piotra i Pawła. Pięcionawowy kościół halowy wnosi się na skale, a zarys jego wież dominuje nad miastem. Powstał w XV wieku, zastępując przyporową bazylikę z roku 1230. Szczególnie warte zobaczenia są organy zw. słonecznymi, których można posłuchać w lecie w czwartki i niedziele w południe.

Kościół i cmentarz św. Mikołaja. Kościół ten służył przez wieki jako główny kościół parafialny i jest uważany za najstarszą świątynię w mieście. W 1925 roku został przebudowany przez Martina Elsässera w stylu ekspresjonistycznym i poświęcony pamięci poległych w I wojnie światowej. Dziś mieści wystawę dotyczącą działalności znanego filozofa, Jakoba Böhme, pochowanego na sąsiednim cmentarzu.

Fot. 1: Most Staromiejski nad graniczną Nysą Łużycką wraz z *Waidhaus* (w środku) i kościołem św. św. Piotra i Pawła.

Fot. 2: W sąsiedztwie kościoła św. Mikołaja znajduje się cmentarz pod tym samym wezwaniem, który oczarowuje barokowymi kryptami i zdobionymi nagrobkami.

Etap 1

Z kościoła św. Mikołaja idziemy na zachód *Steinstraße* i *Heilig-Grab-Straße* aż do wejścia do Grobu Pańskiego, które znajduje się po prawej stronie. Wracamy tą samą drogą aż do *Lunitzstraße*, która wiedzie nas z powrotem na *Bogstraße*. Skracamy w prawo i idziemy cały czas prosto aż do *Untermarkt*. Tam skręcamy w *Brüderstraße*, przechodzimy koło *Schönhofu* i idziemy aż do kościoła *Trójcy Przenajświętszej*.

Grób Pański. Pod koniec XV wieku w Görlitz powstało jedyne w swoim rodzaju odwzorowanie miejsc świętych znajdujących się w Jerozolimie. Do kompleksu zwanego *Łużycką Jerozolimą* należą Grób Pański z kaplicą Adama, kościół Grobu Jezusa, Kaplica Namaszczenia i Ogród na Górze Oliwnej. Ich powstanie wiąże się z Georgiem Emmerichem, który uniknął procesu sądowego, odbył pielgrzymkę do Jerozolimy, tam uzyskał rozgrzeszenie i jako pokutę stworzył ten zespół architektoniczny.

Untermarkt. Na Dolnym Rynku Görlitz przed zwiedzającym otwiera się zapierająca dech w piersiach kulisa architektoniczna. W oczy rzuca się najpierw jeden z ważniejszych renesansowych budynków miasta, *Apteka Ratuszowa* (*Ratsapotheke*) z zegarem słonecznym Zachariasza Scultetusa. Tuż obok po lewej znajduje się słynna *Brama Szeptów*. Na zachodniej pierzei Dolnego Rynku stoi ratusz ze skrzydłem mieszczącym archiwum. Warte zobaczenia są również schody ratuszowe i mównica. Jeśli zechcemy odbić na chwilę na *Neißestraße*, to po prawej stronie zobaczymy *Dom Biblijny* z fasadą ozdobioną scenami ze Starego i Nowego Testamentu.

Schönhof. Najstarszy zachowany dom renesansowy w Niemczech jest siedzibą Muzeum Śląskiego prezentującego wystawy dotyczące Śląska, do którego miasto należało w latach 1815-1945.

Kościół Trójcy Przenajświętszej. Dawny kościół franciszkanów prezentuje zwiedzającym jedno z najwspanialej wyposażonych wnętrz liturgicznych w regionie. Warto przyjrzeć się przede wszystkim rzeźbionemu ołtarzowi „Złota Maria“, figurze Chrystusa i cennemu chórowi.

Fot.1: Grób Pański. Kaplica Namaszczenia z grupą rzeźb z piaskowca „Opłakiwanie Jezusa“. W tle kaplica Grobu Pańskiego

Fot.2: Popularna atrakcja: *Brama Szeptów*. Jedna z kanelur (wyżłobień w łuku bramy) przenosi dźwięk z jednej strony na drugą.

Fot.3: Przy schodach ratusza znajduje się figura przedstawiająca Sprawiedliwość jako alegorię sądownictwa.

Etap 1

Od kościoła Trójcy Przenajświętszej szlak wiedzie przez Klosterplatz odchodzący od Obermarkt, dalej Nonnenstraße i Steinstraße do Kościoła Marii Panny. Od Postplatz, na którym znajduje się ten ostatni kościół, odchodzi Jakobstraße (czyli ul. Jakuba) prowadząca na południe do dworca kolejowego. Po przejściu pod mostem kolejowym po prawej stronie widzimy katedrę św. Jakuba.

Kościół Marii Panny. Powstał w XV wieku na fundamentach starej kaplicy pokutnej znajdującej się poza murami średniowiecznych umocnień miejskich. Pierwotnie służył jako kościół szpitalny, od kiedy burmistrz Georg Emmerich w 1498 roku powołał obok niej założenie szpitalne „dla pielgrzymów, obcych *paedagogi* i biednych uczniów, którzy dotarli do Görlitz, aby mogli tu posilić się i zanocować”.

Jakobstraße. Przy dzisiejszej ulicy Jakobstraße znajdował się wzmiankowany od 1298 dom trędowatych (*domus leprosororum*). Należy zakładać, że przyjmował również pielgrzymów – podobnie jak szpital koło istniejącego do dzisiaj kościoła Marii Panny, o czym świadczą źródła. Obok szpitala znajdowała się kaplica z inskrypcją nad drzwiami „S. Jacobus maior”. Szpital i kaplica św. Jakuba zostały zburzone w 1870 roku, kiedy budowano nowy szpital przy Krölstraße. Wezwanie kościoła szpitalnego przeszło w 1990 roku na ufundowany 90 lat wcześniej kościół św. Jakuba, który służy dziś jako katedra rzymskokatolickiej diecezji Görlitz.

Katedra św. Jakuba. Na najwyższym wzniesieniu miasta znajduje się neogotycki, ceglany kościół. Jest największą świątynią katolicką w mieście – jego wieża ma 68 m wysokości, a środkowa nawa 47 m długości. Wieża została poważnie uszkodzona w ostatnich dniach wojny w 1945 roku. Dziś katedra najmniejszej diecezji katolickiej w Niemczech znów jest perełką architektoniczną.

Fot.1: Zachodni portal kościoła Marii Panny

Fot.2: Szpital św. Jakuba (wg rysunku Johanna Gottfrieda Schultza z 1705 roku)

Fot.3: Potężna budowla z palonej cegły to katedra św. Jakuba. Widok od wschodu

Etap 1

Od katedry św. Jakuba idziemy Zittauer Straße w kierunku południowym. Dalej chodnikiem przez Görlitz Südstadt wzdłuż drogi krajowej nr 99. Na wysokości zakładu wodociągowego trasę przecina dobrze oznakowany szlak rowerowy „Odra–Nysa”, który bezpiecznie poprowadzi nas do Ostritz. Alternatywnie można pójść nieco dłuższą trasą przez Jauernick-Buschbach, Großer Nonnenwald i Dittersbach.

Blonia Nysy. Zaraz po opuszczeniu zabudowań Görlitz otwiera się widok na błonia Nysy Łużyckiej. Rzeka meandruje w płaskiej dolinie, wyznaczając jednocześnie granicę między Saksonią i Polską.

Berzdorfer See. Po prawej pojawia się duże jezioro. Od początku 2000 roku dawna kopalnia odkrywkowa węgla brunatnego jest zalewana i przekształcana w atrakcyjny teren rekreacyjny. Pozostałości miejscowości Deutsch Ossig są smutnym świadectwem, że wiele wsi musiało ustąpić miejsca kopalni.

Ostritz

Każdemu zbliżającemu się do Ostritz już z daleka ukazują się elektrownie wiatrowe. Wrażenie robią też zwały zrębków drzewnych, którymi zasilana jest ciepłownia na biomasę. Nad Nysą Łużycką znajduje się mała elektrownia wodna. Ostritz jest pierwszym miastem w Niemczech, które całkowicie zaspokaja swe zapotrzebowanie energetyczne wyłącznie ze źródeł odnawialnych. Jako modelowe miasto produkujące energię ekologiczną wzięło udział w światowej wystawie EXPO 2000 w Hanowerze. Ostritz od zawsze się wyróżniało. Już w 1368 roku zbudowano tu mury i walczono o prawa miejskie, mimo że miejscowość miała raczej wiejski charakter. Zwiedzającego może zaskoczyć duży rynek otoczony pieczołowicie odnowionymi kamieniczkami. W Ostritz znajdują się dwa kościoły: katolicki pod wezwaniem Wniebowzięcia Marii Panny (najstarszy budynek w miejscowości) i pobliski kościół ewangelicko-augsburski.

Plan miasta - Legenda

A Apteka

1 Cukiernia

2 Gospoda

3 Sklep mięsny

4 Ratusz

5 Kościół katolicki

6 Muzeum

7 Kościół ewangelicki

Fot.: Katolicki kościół Wniebowzięcia NMP z imponującym późnobarokowym ołtarzem. W przedsionku można zobaczyć romański portal – pozostałość poprzedniej świątyni.

Etap 1: Görlitz – Ostritz – St. Marienthal – Hirschfelde

Z południowej pierzei rynku w Ostritz wychodzi Spantigstraße. Prowadzi ona do kościoła katolickiego i najwyższego budynku Ostritz, w którym znajduje się muzeum regionalne. Od tego miejsca idziemy Klosterstraße, ulicą wiodącą przez ok. 2 km brzegiem Nysy i otoczoną domami przysłupowymi z XVIII wieku. Niebawem dostrzegamy zielone dachy klasztoru St. Marienthal. By zwiedzić opactwo idyllicznie położone nad Nysą pozostaje tylko przekroczyć dwie kamienne bramy.

Klasztor St. Marienthal

Barokowe założenie klasztorne. Ma ono do opowiedzenia ponad 770 lat historii architektury; dziś podziwiać je można w barokowym stroju. Najnowsze zmiany przeprowadzono w 2006 roku, kiedy to klasztor przemalowano na oryginalne jasne kolory.

Odwiedziny w klasztorze ucieszą każdego pielgrzyma. Powoduje to z jednej strony wyciszone i czasami sprawiające wrażenie tajemniczego życie zakonu cysterek odznaczającego się surową regułą, z drugiej jego otwartość na świat. Wiele budynków, za wyjątkiem klauzury, jest dostępnych i wyposażonych w obfitujące w informacje wystawy. Koniecznie trzeba zwiedzić bogato zdobiony kościół klasztorny, w którym czczonych jest wielu świętych.

Fot.1: Ze wzniesienia ze stacjami Drogi Krzyżowej rozpościera się wspaniały widok na założenie klasztorne.

Fot.2: Fontanna Trójcy Przenajświętszej na klasztorным podwórzu

Polecamy: W miesiącach letnich klasztor oferuje interesujące wycieczki z przewodnikiem. Pozwalają one poznać bogatą architekturę zespołu. Godna polecenia jest też broszura „Klasztor St. Marienthal“ – do kupienia w sklepiku.

Szkic założenia klasztornego St. Marienthal

1. Kościół klasztorny
2. Probostwo
3. Opactwo
4. Ogród roślin biblijnych
5. Sklepik
6. Wystawa „Energie – Werk – Stad(t)t” (*Energia (za)miast*)
7. Wystawa „Ora et labora“
8. Historyczny tartak
9. Winnica

Etap 1

Życie klasztorne. St. Marienthal jest najstarszym klasztorem cysterek w Niemczech. Jako jeden z nielicznych nie uległ sekularyzacji. Cystersi są zakonem reformowanym przez św. Bernarda z Clairvaux, wyłonionym z zakonu benedyktynów. Dlatego też siostry mają specjalne zadanie upowszechniania dziedzictwa św. Benedykta. Jego reguła zakłada spotkanie Boga – zarówno w modlitwie, jak i podczas pracy. Wyraża to benedyktyńskie zawołanie: *ora et labora* – czyli módl się i pracuj. Siedem razy dziennie dzwon wzywa do modlitwy – najpierw o 4:15 rano na pierwszą modlitwę dnia (jutrznię), po raz ostatni o 19 na modlitwę wieczorną (kompletę).

Międzynarodowe Centrum Spotkań (IBZ). Mieści się ono w dawnych zabudowaniach gospodarczych klasztoru St. Mariental. Jako fundacja klasztorna prowadzi wiele projektów edukacyjnych oraz oferuje komfortowe noclegi.

Biuro informacyjne *Drogi św. Jakuba* w klasztorze St. Marienthal

Międzynarodowe Centrum Spotkań St. Marienthal jest jednym z inicjatorów odtworzenia *Drogi św. Jakuba* między Görlitz i Pragą i od lata 2005 podejmuje działania zmierzające w tym kierunku. Studenci odbywający tu praktykę zbierali pierwsze materiały pozwalające wytyczyć przebieg szlaku pątniczego. To tu 26 czerwca 2006 zawiązano *Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno–Zgorzelec–Praga*. Od tego czasu ma ono swą siedzibę w klasztorze oraz prowadzi biuro dla pielgrzymów. Można je znaleźć w recepcji centrum spotkań. Dane kontaktowe i godziny otwarcia znajdują się w części adresowej *Przewodnika Pielgrzyma*.

Fot.1: Ksieni klasztoru s. Maria Regina Wollmann OCist z szyldem *Drogi św. Jakuba*, który 1 czerwca 2006 r. został uroczyście przymocowany na drugiej bramie klasztoru.

Fot.2: Papież Benedykt XVI poświęcił tablice drogowskazowe *Drogi św. Jakuba Gniezno–Zgorzelec–Praga* podczas swej wizyty w Krakowie 28 maja 2006 r.

Południowa brama w murach klasztornych wyznacza drogę, którą będziemy podążać doliną Nysy Łużyckiej w kierunku Hirschfelde. Wąski przełom Nysy jest zasiedlony przez liczne gatunki zwierząt i roślin, dzięki czemu został objęty ochroną krajobrazu. Drogi nie można tu zgubić: wiedzie wzdłuż rzeki. Zainteresowani historią mogą wybrać trasę alternatywną, która przebiega koło dawnej wsi Syfridisdorf. Przy wyjściu z doliny znów pojawiają się sympatyczne domy przysłupowe. Mijamy kolonię Rosenthal i dochodzimy wzdłuż drogi krajowej 99 do Hirschfelde.

Rosenthal. Naukowcom zajmującym się badaniem domostw wieś Rosenthal ciągle przysparza pytań. Zdziwiające jest, że zabudowa powstała na tak stromym stoku, mimo że dostępne były wygodniejsze lokalizacje. Rosenthal urzeka wąskimi, krętymi uliczkami i uroczymi domami przysłupowymi.

Hirschfelde

Kolonia przemysłowa Hirschfelde. W kierunku Hirschfelde krajobraz zmienia się. Z daleka widać kominy chłodnicze polskiej elektrowni „Turów” i hałdy ziemi z kopalni odkrywkowej węgla brunatnego. Również Hirschfelde jest naznaczone ponad stuletnią tradycją wytwarzania energii. Do początku lat 90-tych w pierwszej wielkiej elektrowni w Saksonii przetwarzano węgiel brunatny na prąd. Muzeum Techniki na południowym krańcu miasta daje wgląd w historię elektrowni.

Kościół parafialny św. św. Piotra i Pawła. Jest to starszy z dwóch kościołów w Hirschfelde. Zbudowany przez zakon joannitów, przeszedł w czasach reformacji w ręce kościoła ewangelicko-augsburskiego.

Katolicki kościół filialny św. Konrada z Parzham. Życie katolickie w Hirschfelde zamarło wraz ze sprzedażą komandorii miastu Zittau i odnowiło się dopiero w XIX wieku. Niewielka katolicka gmina była początkowo obsługiwana przez parafię Seitendorf (Zatonie). Od 1935 roku posiada na powrót własny kościół, który jest poświęcony kapucynowi Konradowi z Parzham.

Hirschfelde – plan miasta

1. Piekarnia
2. Kościół ewangelicki
3. Kościół katolicki
4. Domek Pielgrzyma
5. Kamienice z podcieniami
6. Apteka
7. Informacja
8. Sklep spożywczy

Fot. 1: Wśród wijących się uliczek starego centrum miejscowości Hirschfelde znajduje się kościół ewangelicko-augsburski św. św. Piotra i Pawła, późnogotycka, dwunawowa budowla z 1469 roku. Po lewej stronie typowy dom przysłupowy

Etap 1: Görlitz – Ostritz – St. Marienthal – **Hirschfelde**

W Hirschfelde możemy zatrzymać się, by poznać typowe dla regionu budownictwo ludowe. Po pierwsze domy przysłupowe znajdujące się w dawnym sercu miejscowości wokół kościoła parafialnego oraz **kamieniczki z podcieniami** w rynku pozwalają przekonać się, jak typowe jest tutaj budownictwo drewniane. Po drugie również schronisko dla pielgrzymów jest domem przysłupowym. Od momentu wcielenia gminy do parafii w Zittau dawny budynek parafialny stał przez długi czas osierocony. Dziś służy jako proste schronisko, a miejscowi nazywają go pieszczotliwie **Domkiem Pielgrzyma**. Przytulna izba belkowa ma służyć pielgrzymom jako pomieszczenie wspólne, dzięki czemu będą mogli poznać atmosferę domu przysłupowego. Na tej samej działce znajduje się katolicki kościół filialny; w sąsiedztwie swoje podwoje otwiera przed pielgrzymem również kościół ewangelicki.

Domy przysłupowe

Tak właśnie nazywane są typowe dla Górnych Łużyc domy posiadające wyraźne drewniane łuki wokół okien. Swe miano zawdzięczają prostej, a jednocześnie genialnej konstrukcji nośnej, tak zwanemu przysłupowi. Dzięki niemu drewniane wsporniki podtrzymują górną kondygnację lub dach i okalają w ten sposób izbę belkową, która znajdując się w środku domu nie jest z nim związana konstrukcyjnie.

O miejscowych mówi się, że są zakochani w swoich domach. Te wyjątkowe drewniane budowle są bardzo różnorodne, nie znajdzie się dwóch jednakowych. Często posiadają urocze zdobienia, takie jak wzorzyste motywy z łupka lub bogato uformowane ramy okienne. Decydujące znaczenie ma jednak atmosfera domu przysłupowego, naznaczona tradycją i przytulnością.

Istnieje jeszcze ok. 19 000 domów tego typu. W żadnym innym regionie nie znajdzie się podobnego zagęszczenia tej architektury ludowej. Obszar między Szwajcarią Saksońską i Górami Izerskimi zwany jest dlatego *Krainą Domów Przysłupowych*. Poprzez swą unikatową architekturę łączy Polskę, Czechy i Niemcy. Strona internetowa www.domyprzyslupowe.pl opisuje inicjatywę stworzenia marki regionu.

Fot.1: O charakterze rynku w Hirschfelde decydują charakterystyczne domy przysłupowe z podcieniami. W wielu innych miejscach ta typowa dla regionu zabudowa już zanikła.

Fot.2: Domek Pielgrzyma w Hirschfelde. Chrześcijanie tradycji katolickiej i protestanckiej dbają o dom przysłupowy, który początkowo należał do jednego z miejscowych rzemieślników, a potem służył jako dom parafialny. Dziś mogą tu zanoćwać małe grupy pielgrzymów. W pięknym łukowato sklepionym pomieszczeniu zamieszczono bogatą wystawę na temat domów przysłupowych.

Komandora joannitów

Do dziś istniejący najstarszy zakon rycerski, joannici, zajmował się od XII wieku m.in. ochroną pielgrzymów. Wzdłuż szlaku pątniczego powstawały domy zakonne (tzw. komandorie), które zastępowały niektóre urzędy kościelne oraz pobierały dziesięcinę. Ślady komandorii joannitów są zwykle dowodem przebiegu dawnych szlaków pielgrzymkowych.

Dawne zapiski¹ wskazują na istnienie dwóch komandorii na Górnych Łużycach: w Żytawie od 1291 i w Hirschfelde od 1365 roku. Ponieważ Żytawa w średniowieczu należała terytorialnie do Czech, tutejsza komandoria została założona prawdopodobnie przez wielki przeorat Czech. O samym założeniu niewiele wiadomo. Pierwsza informacja pochodzi dopiero z 1289 roku i dotyczy odpustu biskupa krakowskiego Pawła udzielonego kościołowi joannitów w Żytawie. W 1291 wspomniano jednego z joannitów jako miejscowego proboszcza. Komandoria w Żytawie znajdowała się w pobliżu dzisiejszego kościoła Marii Panny i była nazywana „Kreuzhof“. Poza zarządzaniem dobrami i pobieraniem podatków, do braci należało również duszpasterstwo na terenie całego miasta (poza kościołem franciszkanów). Również w Hirschfelde zarządca delegowany przez komturę żytawską był jednocześnie lokalnym proboszczem.

Wraz z nadejściem reformacji w 1521 roku rozpoczęło się likwidowanie komandorii joannickich. W 1570 roku dodatkowe trudności zmusiły zakon rycerzy do sprzedaży dóbr parafialnych i komturii w Żytawie i Hirschfelde; należały do nich również liczne grunty.

Fot.1: Nazwy ulic świadczą do dziś o istnieniu dawnej komandorii joannitów w Hirschfelde. Zrządzeniem szczęśliwego losu dzisiejsze schronisko znajduje się na ulicy zwanej Komturgasse.

Fot.2: Kościół Marii Panny jest pierwszym celem pielgrzyma przybywającego do miasta Żytawy. Tam, gdzie rosną wysokie drzewa zasłaniające widok na świątynię, dawniej znajdował się dwór komtura komandorii joannitów.

Fot.3: Wygląd dworu komtura przybliża model znajdujący się w muzeum miejskim w Żytawie.

¹ Wienand, Adam (wyd.): *Der Johanniterorden, der Malteserorden*. Wienand Verlag, Kolonia 1988, s. 390–391.

Duchowy impuls na etap 2 Hirschfelde – Chrastava

Na tym odcinku przekraczamy Nysę Łużycką i tym samym granicę niemiecko–czeską. Na drodze między Hirschfelde i Chrastavą największym przeżyciem są odwiedziny w Żytawie, starym mieście handlowym. Na niewielkim obszarze jest zgromadzonych wiele zabytków historii i kultury, wśród których największą rolę odgrywają żytawskie szaty postne. Ze względu na swój unikatowy charakter rozśławiły miasto w całej Europie.

Fot.: Wielka Szata Postna w kościele Krzyża Świętego w Żytawie (Fot.: René Egmont Pech)

Powiedzieć „Wejść!”

Na pierwszy rzut oka klasztor może wydawać się więzieniem. Całe życie w jednym miejscu; niewielka przestrzeń otoczona zwykle wysokim murem. Ale niezmiennie odnajdujemy ten drobny szczegół, który decyduje o różnicy: w więzieniu klamka jest na zewnątrz, w klasztorze wewnątrz. Właśnie to przesądza o wolności i zamknięciu.

Kto chce wkroczyć w taką przestrzeń wolności, musi zapukać. W Apokalipsie, ostatniej księdze Biblii, siedem gmin Azji Mniejszej otrzymuje listy napisane na polecenie Boga. W liście do Kościoła w Laodycei można znaleźć ten wzruszający obraz: „Oto stoję u drzwi i kołaczę: jeśli kto posłyszysz mój głos i drzwi otworzy, wejść do niego i będę z nim wieczerzał, a on ze mną (Ap 3, 20). Bóg nie wyważa drzwi, żeby utorować sobie wejście. On puka. Nasłuchuje. Czeki. Szanuje wolność tego, do kogo chce wejść. Nie chce być nieproszonym gościem, czeka na zaproszenie.

Pielgrzymowanie nie łączy się z hałasem. Popularnym motywem wyruszenia na pielgrzymkę jest poszukiwanie ciszy, nauka słuchania od nowa. Daje ono szansę usłyszenia, czy ktoś nie puka do drzwi serca. Ktoś, kto wejdzie do środka tylko wtedy, gdy mu otworzymy.

W Biblii jest mowa o wieczerzy spożywanej razem z Bogiem. Nie chodzi o wyszukane potrawy; Bóg nie oczekuje, że zawsze będziemy mieć w domu zapasy pozwalające przygotować uroczysty posiłek. Zadowala się tym, co możemy zaoferować, nawet gdy jest to niewiele, prawie nic. Posiłek jednak nie służy jedynie zaspokojeniu głodu, ale też stworzeniu wspólnoty. Bóg puka do drzwi naszego serca z dwóch powodów: tęskni za wspólnotą z nami, za naszą bliskością – i chce jednocześnie stać się prezentem.

Św. Konrad z Parzham

W bawarskim Parzham, 22 grudnia 1818 r., urodził się Jan Ewangelista Birndorfer. W młodości odznaczał się naturalną, głęboką pobożnością, dlatego też był członkiem wielu bractw religijnych. Do 31 roku życia pracował w gospodarstwie należącym do jego rodziny. Potem wstąpił do klasztoru kapucynów św. Anny w Altötting jako brat świecki i przybrał zakonne imię Konrad. Niedługo później powierzono mu służbę przy bramie klasztornej. O czym nam tak łatwo słuchać, było dla niego ciężką pracą: nieśmiały chłop musiał rokrocznie zająć się setkami tysięcy pielgrzymów przybywających do Altötting. Łatwo domyślić się, że spotykał się nie tylko ze szczerością i uprzejmością. „W imię Boga“, te słowa towarzyszyły zawsze jego działaniom. Brat Konrad zmarł 21 kwietnia 1894 r. w swoim klasztorze.

Fot.: Figura św. Konrada z Parzham w kościele w Hirschfelde

Etap 2: Hirschfelde – **Zittau** – Hradek n. N. – Chrastava

Zittau (Żytawa)

Droga z Hirschfelde do Zittau wiedzie cały czas nad Nysą Łużycką, która oddziela Niemcy i Polskę. Kto patrzy uważnie, spostrzeże liczne pozostałości dawnego krajobrazu kształtowanego i wykorzystywanego przez klasztor: odcięte starorzecza, rozległe łąki w dolinach czy założone przez zakonnice z St. Marienthal stawy i groble. W czasie deszczu lepiej skorzystać z asfaltowej ścieżki rowerowej, która biegnie równolegle do drogi krajowej 99. Od wejścia do Żytawy idziemy chodnikiem wzdłuż głównej drogi (Görlitzer Straße) prosto do kościoła Marii Panny.

Pierwsze wzmianki o mieście pochodzą z 1238 roku, prawa miejskie otrzymało w 1255 od króla Ottokara. Początkowo Żytawa należała do Czech, a według prawa kościelnego – do biskupstwa praskiego. Po wojnie trzydziestoletniej ziemia żytawska przypadła saksońskiemu księciu-elektorowi. Dzięki dogodnemu położeniu na ważnych szlakach handlowych miasto szybko się rozwijało. W XIV wieku Żytawa wstąpiła do Związku Sześciu Miast Łużyckich i osiągnęło zamożność, o której do dziś świadczą zachowane zabytki kultury materialnej. Mimo wielu wojen rozwinęło się jako ważne centrum handlowe (zwane „małym Lipskiem“). Wyznaczenie nowych granic po II wojnie światowej zepchnęło miasto na geograficzną prowincję, co miało zgubny wpływ na jego rozwój. Dziś Żytawa stara się wykorzystać położenie na styku trzech granic i podejmuje działania transgraniczne.

Żytawa (Zittau) jest też nazywana miastem siedmiu wież. Pięć kościołów, ratusz i Johanneum przewyższają ciasno stłoczone dachy domów. Budynki te stanowią ciekawy przystanek na trasie pielgrzymki, poniżej krótko je przedstawimy.

Ewangelicko-augsburski kościół Marii Panny. Ze względu na zachowane ślady przejścia od stylu romańskiego do gotyckiego należy do najcenniejszych zabytków sakralnych miasta. Warto zobaczyć też stary cmentarz z bogato zdobionymi nagrobkami.

Fot.1: Kościół Marii Panny: Proste łukowate okna chóru są w Zittau rzadkim przykładem sztuki romańskiej.

Fot.2: Motyw z Wielkiej Szaty Postnej

Via Sacra

Podróż bez granic. Przez stulecia. W zadumie.

Pomysł stworzenia *Via Sacra* narodził się właśnie w Żytawie. Słynne Szaty Postne są pierwszym punktem podróży. 16 przystanków na kulturalno-historycznym szlaku pozwala poznać bogate dziedzictwo sakralne Górnych Łużyc, zachodniej części Dolnego Śląska i północnych Czech. Trasa liczy 550 km, przekracza granice państw i wyznań. Turystom zainteresowanym kulturą pozwala poznać nowe, nieznane perspektywy, pielgrzymom wzbogacić istniejące dawne drogi. → Więcej na str. 98/99

Żytawa / Zittau – plan centrum

Legenda

- Przebieg *Drogi św. Jakuba*
- Zabytek
- Pocztą
- Informacja turystyczna
- Restauracja, bar, kawiarnia
- Sklep spożywczy
- Apteka
- Szpital, gabinety lekarskie
- 1 Kościół Maryi Panny (Frauenkirche)
- 2 Kościół Nawiedzenia NMP, parafia katolicka, schronisko dla pielgrzymów
- 3 Johanneum
- 4 Siedziba parafii ewangelicko-augsburskiej
- 5 Kościół przyklasztorny
- 6 Klasztor pofranciszkański
- 7 Kościół Krzyża Świętego
- 8 Kościół św. Jana
- 9 Ratusz
- 10 Dom Solny
- 11 Siedziba gminy metodystycznej
- 12 Kościół szpitalny św. Jakuba
- 13 Schronisko młodzieżowe

Z kościoła Marii Panny udajemy się Rosa-Luxemburg-Straße w kierunku centrum miasta. Idąc dwupasmową drogą krajową skręcamy w prawo w Goethestraße, a później w lewo w Theodor-Korselt-Straße aż do katolickiego kościoła Nawiedzenia NMP. Z powrotem Lessingstraße, idąc na wschód wzdłuż skwerów przy Theaterplatz, docieramy do kościoła Krzyża Świętego, w którym można zobaczyć Wielką Szatę Postną. Przechodząc przez Klosterplatz dochodzimy do dawnego klasztoru franciszkanów z kościołem. W tym miejscu ukazują się dwie wieże kościoła św. Jana, które wskazują drogę do rynku.

Parafialny kościół katolicki Nawiedzenia Marii Panny. Neogotycki kościół halowy wyróżnia się dzięki swej wieży, najwyższej w mieście. Posiada też najdzwięczniejsze organy.

Kościół Krzyża Świętego. Przekształcony w muzeum ma dwie niezwykle cechy: jest największym kościołem o sklepieniu palmowym w Niemczech i prezentuje wystawę sztuki tkackiej i malarskiej XV wieku o znaczeniu europejskim: Wielką Szatę Postną. Na tkaninie o wymiarach 6,80 x 8,20 m przedstawiono 90 obrazów ze Starego i Nowego Testamentu.

Dawny klasztor franciszkanów. Utworzony w XIII wieku, podczas wojen husyckich służył praskiej kapitule katedralnej jako schronienie. W częściowo zachowanym zespole poklasztornym mieści się dziś Muzeum Miejskie prezentujące Małą Szatę Postną i inne eksponaty. Szczególnie interesujące są: wyjątkowa, późnorennesansowa ściana szczytowa zwana *Hefftergiebel* (od nazwiska XVII-wiecznego burmistrza Żytawy, Heinricha von Heffter) i kościół klasztorny w późnogotyckim stylu.

Kościół św. Jana. Po raz pierwszy wzmiankowany w XIII wieku. Nazwa dzisiejszej parafii ewangelicko-augsburskiej odwołuje się do działalności zakonu joannitów. Po pożarze, jaki strawił miasto, chciano odbudować go w stylu gotyckim, jednak problemy ze statyką stanęły tym planom na przeszkodzie. Rozwiązanie znalazł dopiero Carl Friedrich Schinkel i zrealizował klasycystyczną budowlę w XIX wieku.

Fot.1: Z wieży kościoła św. Jana roztacza się widok na miasto i całą okolicę. Niemal u stóp zobaczymy kościół pofranciszkański, w tle kościół Nawiedzenia NMP.

Fot.2: Kościół Mariacki zaskakuje pielgrzymów przepięknymi witrażami, które oczarowują przede wszystkim bogactwem kolorów. Powstały w słynnej pracowni witraży królów saksońskich Türrke & Schlein w Zittau.

Fot.3: Charakterystyczne wieże klasycystycznego kościoła św. Jana. Przez długi czas ten znaczący historycznie kościół podupadał. W ostatnich latach znów zyskał na znaczeniu – jako Euroregionalne Centrum Kultury.

Idziemy Frauenstraße w kierunku wschodnim, mijamy potężny Dom Solny i dalej na południe, znów przechodzimy przez zielony Grüner Ring. Już z daleka można rozpoznać następny cel – pomalowany na biało kościół szpitalny św. Jakuba.

Kościół szpitalny św. Jakuba

Mały kościółek leżał pierwotnie po drugiej stronie rzeki Mandau, której bieg znajdował się w średniowieczu bliżej murów miasta. To położenie wskazuje, że mieścił się tu dom dla trędowatych. Takie odizolowane lecznice przyjmowały z reguły również pielgrzymów. Wezwanie powstałego w 1303 roku kościoła pozwala przypuszczać, że służył on również udającym się do grobu św. Jakuba w Santiago de Compostela. Kościół szpitalny ma za sobą burzliwą przeszłość, wielokrotnie ulegał zniszczeniu, ale za każdym razem był odbudowywany. Do tego dochodziły częste zmiany właścicieli (Kościół rzymskokatolicki, adwentystów, ewangelicko-augsburski, ewangelicko-metodystyczny).

Od kościoła szpitalnego Żytawska Droga św. Jakuba biegnie na południe wzdłuż Friedensstraße. Krótco przed przejściem granicznym do Polski w prawo odbija niebieski szlak pieszy. Tą samą trasę wykorzystuje też Górnołużycki Szlak Górski („Oberlausitzer Bergweg”), który odbija w bok w Hartau. Kontynuujemy wędrówkę niebieskim szlakiem aż do przejścia granicznego dla pieszych, gdzie oznakowanie szlaku przejmuje system czeski. Od tego miejsca Droga św. Jakuba jest oznakowana jako długodystansowy szlak pieszy I-54. Ponieważ Droga wiedzie w Czechach głównie wzdłuż świetnie oznakowanych tras pieszych, w Przewodniku Pielgrzyma opisane są również te oznaczenia. Kierujemy się żółtymi znakami do Hrádku nad Nisou, gdzie szybko docieramy do małego rynku. Warto zatrzymać się tu i zwiedzić katolicki kościół parafialny.

Fot.1: Zachodni portal żytawskiego kościoła szpitalnego św. Jakuba z XIV wieku

Fot.2: Kościół szpitalny św. Jakuba jest od 1991 roku świątynią gminy ewangelicko-metodystycznej.

Fot.3: Przejście graniczne w Hartau

Etap 2: Hirschfelde – Zittau – **Hrádek n. N.** – Chrastava

Hrádek nad Nisou

Z oznakowanego na żółto szlaku skręcamy w prawo w ulicę *Revoluční*. Następnie skręcamy w drugą przecnicę w lewo, ulicę *Žitavskou*, którą dochodzimy do samego górnego rynku Hrádku nad Nisou. Zielonym szlakiem pieszym wracamy ulicą *1. Maje* na szlak żółty, który prowadzi koło dworca i boczną uliczką *Zahradní* w kierunku *Grabštejnu*.

Hrádek nad Nisou jest małym miasteczkiem, którego korzenie sięgają starożytności, co potwierdzają znaleziska archeologiczne z epoki brązu i okresu halsztackiego. Leżące nad Nysą Łużycką miasto stało się ostatnio słynne dzięki współpracy transgranicznej z Bogatynią i Żytawą. Wart odwiedzenia jest przede wszystkim kościół św. Bartłomieja, który powstał w XV wieku na miejscu kościoła zniszczonego przez husytów. Na murze cmentarnym znajdują się stacje drogi krzyżowej, a między nimi ozdobne nagrobki. Po drodze znajduje się też kościół gminy husyckiej.

Hrádek nad Nisou – plan centrum

1. Hotel, restauracja
2. Gospoda
3. Art. spożywcze
4. Piekarnia
5. Ratusz, policja
6. Kościół katolicki
7. Informacja turystyczna
8. Kościół husycki

Droga alternatywna: Do bazyliki w Jablonné v Podještědí

Oznakowana trasa *Drogi św. Jakuba* wiedzie śladami dawnego traktu handlowego od Kotliny Libereckiej przez Masyw Ještědu w kierunku południowym. Możliwa jest też trasa starą drogą do Jablonné, która pozwala przejść przez Góry Żytawskie w Lückendorf. Na tej trasie leży znany kościół pielgrzymkowy poświęcony św. Wawrzyńcowi i św. Zdzisławie. Należy on do najznacniejszych budowli barokowych Europy Środkowej i mieści grób św. Zdzisławy. Od północy przylega do niego klasztor; żyjący w nim dominikanie są gościnni i chętnie przyjmują pielgrzymów.

Pielgrzymi chcący zwiedzić bazylikę w Jablonné powinny skręcić w Żytawie w *Alte-Gabler-Straße* oznakowaną jako szlak pieszy i podążać nim do Jablonné v Podještědí. Dalej idąc szlakiem rowerowym nr 241 wracamy w Křižanach na znakowaną *Drogę św. Jakuba*.

Fot.: Bazylika św. Wawrzyńca i św. Zdzisławy z potężną kopułą robi imponujące wrażenie. Osiąga wysokość 35 m, a pod ziemią znajdują się 3-piętrowe katakumby z licznymi mumiami.

Grabštejn – Václavice – Bílý Kostel

Z Hrádku nad Nisou podążamy żółtym szlakiem pieszym do zamku Grabštejn. Tam wchodzimy na szlak zielony, który przez idylliczną okolicę prowadzi do Václavic. Dalej podążamy drogą rowerową 3069, która pokrywa się z mało uczęszczaną szosą do Bílego Kostela. Widoczne już na mapie nadłożenie drogi do Václavic jest uzasadnione, ponieważ w średniowieczu znajdował się tam kościół św. Jakuba. Kto nie ma ochoty na pójście dłuższą trasą, wybiera w Grabštejnie żółty szlak pieszy prowadzący prosto do Bílego Kostela.

Grabštejn. Stary zamek służył pierwotnie jako ochrona drogi handlowej między Žytawą i Pragą. W XVI wieku został przebudowany jako pałac w stylu renesansowym; dziś można go zwiedzać.

Kościół św. Jakuba w Václavicach

Pielgrzymi przechodzą przez rozciągniętą wieś typu łańcuchowego tylko dlatego, że według źródeł znajdował się tu kościół św. Jakuba. Dziś można tu zwiedzić jedynie stary cmentarz i dom parafialny. Pierwotna wieś znikła pod koniec XIV wieku, a wraz z nią kościół św. Jakuba, prawdopodobnie drewniany. Po powtórным założeniu wsi w 1699 roku zbudowano kolejny kościół pod tym samym wezwaniem, który zburzono w 1976 roku.

Fot. z archiwum diecezji Litoměřice

Bílý Kostel nad Nisou. W kościele poświęconym św. Mikołajowi znajduje się historyczna inskrypcja „Alba Ecclesia“ (Biały Kościół); stąd właśnie wywodzi się powstała już w XIV wieku nazwa miejscowości. Piękne wnętrze kościoła jest dostępne niestety jedynie podczas nabożeństw.

Fot.1: Zamek Grabštejn jest od kilku lat stopniowo odnawiany.

Fot.2: Cmentarz w Václavicach – w tym miejscu znajdował się kościół św. Jakuba

Fot.3: Biały kościół św. Mikołaja dał miejscowości jej nazwę.

Przepiękny szlak pieszy wzdłuż Nysy Łużyckiej łączy Bílý Kostel z Chrastavą. Jest oznaczony jako droga rowerowa 14 i czerwony szlak pieszy. Celu w Chrastavie, czyli kościoła św. Wawrzyńca, nie da się przeoczyć, ponieważ jego neogotycką wieżę widać już z daleka.

Pierwsze wzmianki o Chrastavie pochodzą z XIV wieku. W XV i XVI wieku leżąca nad Nysą Łużycką miejscowość zyskiwała na znaczeniu dzięki wydobywaniu srebra, miedzi i ołowiu. W XIX rozwijał się tu przemysł włókienniczy. Wart zobaczenia jest przede wszystkim kościół, rynek i Dom Führicha.

Kościół parafialny św. Wawrzyńca. Wraz ze swą wieżą zwieńczoną iglicowym hełmem jest symbolem miasta. Założyć go mieli joannici w XIV wieku. Wielokrotnie przebudowywany, ostatnio w XIX wieku zgodnie z założeniami stylu neogotyckiego. Wewnątrz znajdują się obrazy znanego malarza austriackiego Josepha von Führicha, który urodził się w Chrastavie w 1800 roku. Jego dom rodzinny zachował się i służy jako muzeum informujące o jego życiu i twórczości.

Rynek. Zdobia go fontanna z XVIII wieku i kolumna Marii Panny z przedstawieniami czeskich świętych. Warto przyjrzeć się również ratuszowi z wieżyczką, który został zbudowany w stylu empire. Obok znajduje się wystawny dwór mieszczący dziś Muzeum Miejskie.

Fot.1: Widok na Chrastavę z charakterystyczną wieżą kościoła św. Wawrzyńca. Dawny dom parafialny służy dziś jako dom opieki społecznej prowadzony przez Caritas.

Fot.2: W tym domu w roku 1800 urodził się Joseph von Führich. Dziś pieczołowicie odnowione muzeum mieści zbiory upamiętniające tego znanego w całej Europie malarza kościelnego. W Domu Führicha można zobaczyć również żłóbek i galerię malarstwa innych twórców.

Chrastava – plan centrum

1. Muzeum Führicha
2. Kościół św. Wawrzyńca
3. Centrum informacji
4. Rynek z kolumną Marii Panny

- a ul. Turpišova
- b Námešti 1. Maje
- c ul. Spojovací
- d ul. Vita Nejedlého
- e ul. Kostelní

Duchowy impuls na etap 3 Chrastava – Český Dub

Na sam koniec trzeciego etapu pielgrzymy oczekuje nadzwyczaj kuszący cel: pozostałości klasztoru i komandorii dawnego zakonu joannitów. Odkryte dopiero w 1991 roku stanowią jedno z najważniejszych stanowisk archeologicznych w północnych Czechach. Fundatorami klasztoru z 1220 roku oraz szpitala dla chorych i pielgrzymów byli Zdzisława z Lemberku, wyniesiona kilka lat temu na ołtarze, i jej mąż Havel.

Fot.: Komandoria joannitów w Českim Dubie. Fot. René Egmont Pech

Miłość nie zatrzymuje się w pół drogi

„Osoby ludzkie zawsze potrzebują czegoś więcej, niż tylko technicznie poprawnej opieki. Potrzebują człowieczeństwa. Potrzebują serdecznej uwagi” – tak Benedykt XVI napisał w 2005 roku w swej pierwszej encyklice „Deus caritas est” (*Bóg jest miłością*).

Bóg ma swój własny sposób, żeby ukazać nam te prawdy. Powołuje ludzi i wysyła ich, aby swym życiem o nich świadczyli. Głośne stają się oczywiście jedynie przykłady nadzwyczajnej miłości bliźniego. One mówią dobitnie, że podarowanie takiej miłości jest możliwe. Nie trzeba jednak rzeczy wielkich, tak samo cenna jest drobna pomoc udzielona w cichości. Jest pewna opowieść o żebraku, który zarzucał Bogu, że nie robi nic, aby zlikwidować biedę i nieszczęście w świecie. Bóg pozwolił mu dokończyć, po czym odpowiedział: „A jednak zrobiłem coś w tym kierunku. Stworzyłem ciebie.”

To jasne, że miłość takiego rodzaju nie zależy od uczuć. Gdyby tak było, szybko dokonalibyśmy wyboru. Ludzie niesympatyczni lub tacy, którzy sami zawinili swojemu cierpieniu, znalazłby się na straconej pozycji. Dlatego nie można kochać „tylko trochę”. Jezus, zapytany o największe przykazanie, używa określenia „z całego serca”. To, co mówi o miłości do Boga, przenosi też na bliźnich: „z całego serca swego, z całej duszy swojej i ze wszystkich sił swoich”.

Zrozumieć to pomogą nam dwie rzeczy. Po pierwsze Jezus mówi nam w przypowieści o miłosiernym Samarytaninie: „To nie ty, silny i zdrowy, decydujesz o tym, kto będzie twoim bliźnim, któremu pomożesz, ale ten pobity, który leży na skraju drogi i potrzebuje twojej pomocy. To on ci mówi: jesteś moim bliźnim i dlatego jesteś zobowiązany do udzielenia pomocy”. Po drugie możemy kierować się słowami Benedykta XVI: „uczę się patrzeć na inną osobę nie tylko moimi oczyma i poprzez moje uczucia, ale również z perspektywy Jezusa Chrystusa. Jego przyjaciel jest moim przyjacielem”.

Św. Zdzisława z Lemberku

Urodziła się prawdopodobnie krótko przed rokiem 1200 na zamku w morawskim mieście Křižanov w pobliżu Velkich Meziříčí. Miała ok. 17 lat, gdy została wydana za Havla z Lemberku i przeprowadziła się do jego zamku na północy Czech. Urodziła trzech synów i córkę.

Jej poddani chwalili ją za miłość bliźniego i gotowość niesienia pomocy potrzebującym. Niektóre z przypisywanych jej uczynków z pewnością należą do legend: pięć wskrzeszeń i wiele uzdrowień niewidomych. Pewne natomiast jest, że legendy te mają swe korzenie w rzeczywistości: świadczy o tym szpital, który święta założyła wraz ze swym mężem w Českim Dubie.

Zdzisława zmarła w roku 1252, prawdopodobnie 30 maja. Spoczywa w krypcie barokowego kościoła w Jablonnem v Podještědí.

Fot.: Krypta św. Zdzisławy w bazylice w Jablonnem v Podještědí.

Etap 3: Chrastava – **Kryštofovo Údolí** – Světlá p. Ješt. – Český Dub

Kryštofovo Údolí

Z Chrastavy musimy cofnąć się ok. 1 km drogą, którą przyszliśmy, aż do miejsca, w którym droga rowerowa 21 i czerwony szlak pieszy skręcają na południe. Od tego miejsca podążamy za znakami drogi rowerowej, które przeprowadzą nas przez dawną osadę górniczą Andělská Hora i w okolicach zamku Hamrštejn aż do Kryštofovo Údolí. Ten odcinek z pewnością należy do najpiękniejszych na całej Žytawskiej Drodze św. Jakuba. Ludzie żyjący w dolinie małej jeszcze Nysy Łużyckiej i Orlskiego Potoku stworzyli ujmującą symbiozę z przyrodą i naturalnym krajobrazem. Świadczy o tym przytulne domy przysłupowe, ale też budowle techniczne, takie jak wiadukt łączący doliny.

Kryštofovo Údolí nie bez kozery uważane jest za perłę wśród wsi północnych Czech. Mały potok (Orlský Potok) wyłobził przez tysiące lat czarującą dolinę w paśmie Ještědu. Wszystko, co w ostatnich 650 latach wytworzyła ludzka ręka, świetnie wkomponowuje się w naturalny krajobraz. Są to przede wszystkim liczne **domy przysłupowe**, które pozwalają pielgrzymowi wyobrazić sobie, jak wsie wyglądały przed stu czy dwustu laty. Szczególne znaczenie ma wczesnobarokowy **drewniany kościół św. Krzysztofa**. Należąca do niego wieżyczka i wolnostojąca drewniana dzwonnica góruje nad wsią ze zboczy Masywu Ještědu i do dziś świadczy o pobożności miejscowej ludności. W ostatnich latach dzięki darowiznom można było odrestaurować kościół i przywrócić mu jego dawny blask. Warto przyjrzeć się wnętrzu z bogatymi rokokowymi malowidłami. Również miłośnicy **žlóbkův** znajdą w Kryštofovo Údolí coś dla siebie. W dawnych czasach każde z gospodarstw miało posiadać własny žlóbek. Dwadzieścia z nich można podziwiać w gospodzie „U Žáků”. Warto zobaczyć również dwa **wiadukty kolejowe**, które biegną na wys. 320 m łączą boczne doliny.

Kryštofovo Údolí – plan centrum

1. Pensjonat Skrbník
2. Pensjonat Keramika z warsztatem ceramicznym
3. Urząd gminy i art. spożywcze
4. Dom parafialny z warsztatem ceramicznym
5. Gospoda z wystawą žlóbkův
6. Pensjonat i gospoda Petra
7. Pensjonat i gospoda U Uhlířů

Fot. Za kościołem znajduje się dawny cmentarz i kostnica z 8 malowanymi płytami.

Etap 3: Chrastava – Kryštofovo Údolí – Světlá p. Ješt.– Český Dub

Křižany – Světlá pod Ještědem

Oznakowana droga rowerowa 21 wije się łagodnymi wstęgami z Kryštofovo Údolí aż do przełęczy nad stacją kolejową Křižany, gdzie na wys. 570 m n. p. m. przechodzi na drugą stronę pasma Ještědu. Stąd można pójść w stronę Křižan nieoznakowaną drogą leśną biegnącą południowym stokiem Małego Ještědu, dzięki czemu unikniemy poruszania się ulicą. Po wyjściu na drogę we wsi kierujemy się na wschód i po przejściu 80 m skręcamy w prawo. Mało uczęszczana ulica prowadzi na południe przez Hoženi Paseky w kierunku Světlej pod Ještědem.

Křižany. Miejscowość założona w XIV wieku wije się wzdłuż potoku Ještědka. Mimo że *Droga św. Jakuba* nie przechodzi bezpośrednio obok kościoła św. Maksymiliana, warto go wspomnieć. Powstał w XIV wieku, w XVIII wieku został przebudowany w stylu barokowym. Przed kościołem znajduje się ciekawa rzeźba św. Nepomucena – stoi na cokole spoczywającym na odwróconym do góry dnie wiadrze.

Světlá pod Ještědem. Leżąca na południe od Ještědu mała miejscowość jest jedną z najstarszych w regionie – jej powstanie sięga XII wieku. Według podań miał tutaj, przy drodze handlowej, znajdować się drewniany klasztor joannitów, zanim został przeniesiony do Českého Dubu. Do dziś w Světlej wyczuwa się tajemniczą atmosferę. Mistyczny nastrój wiąże się m. in. z istnieniem podziemnych przejść i pozostałości dawnych zabudowań. Ślady istnienia drogi pielgrzymkowej można znaleźć w starych dokumentach, zgodnie z którymi udzielano tu odpustów. Istniejący dziś kościół św. Mikołaja pochodzi z XVII wieku. Pierwszy kościół stał prawdopodobnie w miejscu dzisiejszej plebanii. Przed świątynią znajduje się posąg Karoliny Světlej, która przed 150 laty barwnie opisała region w swych książkach.

Fot.1: Posąg św. Nepomucena przed kościołem św. Maksymiliana w Křižanach. Dzięki swemu czarowi należy do najpiękniejszych figur tego świętego w północnych Czechach.

Fot.2: Kościół św. Mikołaja w Světlej pod Ještědem.

Etap 3: Chrastava - Kryštofovo Údolí – Světlá pod Ještědem – Český Dub

Opuszczamy Světlą pod Ještědem idąc na południe wzdłuż drogi prowadzącej do Horki. Stamtąd podążamy do Českého Dubu czerwonym szlakiem pieszym, który biegnie mało uczęszczaną drogą. Na trasie leży Starý Dub z interesującą okrągłą barokową kaplicą Nawiedzenia Marii Panny.

Český Dub

Miejscowość powstała już w XII wieku, a jej nazwa wywodzi się od starego dębu. Wiele budynków w centrum miasta świadczy o wczesnym zasiedleniu oraz późniejszych stylach architektonicznych. Leżący dawniej na drodze handlowej z Żytawy do Pragi Český Dub miał wielkie znaczenie i prawdopodobnie dlatego został wybrany przez joannitów jako punkt strategiczny.

Komandoria joannitów

Jej powstanie w Českim Dubie wiąże się z postaciami św. Zdzisławy i jej męża Havla. Arystokratyczna rodzina otrzymała od domu Markwarticów ziemie między rzeczkami Mohelka i Dub, gdzie w 1220 roku ufundowała obronny klasztor joannitów z kaplicą. Obok wczesnoromańskiego kościoła znajdował się szpital, w którym Zdzisława troszczyła się o chorych, dzięki czemu szybko stała się obiektem uwielbienia lokalnej ludności. Klasztor został zniszczony podczas wojen husyckich, pozostałości przekształcono w XVI wieku w arystokratyczną siedzibę. Dopiero kilka lat temu odkryto zachowane, podziemne fragmenty komandorii. Za pomocą sondy dyrektor muzeum miejskiego, dr Tomáš Edel, odkrył klasztorną salę wejściową, kaplicę św. Jana Chrzciela, chór i 80-metrowy podziemny tunel.

Fot.1: Český Dub leży na malowniczym terenie Podještědza. Ludzie tu żyjący są z dawien dawna związani ze swym regionem.

Fot.2: Widok na salę wejściową klasztoru joannitów, w której zachowały się trzy sklepienia krzyżowe i dwa okna.

Fot.3: Pozostałości dawnego szpitala, w którym św. Zdzisława pielęgnowała chorych, a pielgrzymi z pewnością znajdowali niezbędną pomoc.

Český Dub

Na **rynku** dominuje barokowa kolumna maryjna z posągami świętych (Floriana, Rocha, Jana Nepomucena i Franciszka Ksawerego). Po stronie południowej znajduje się jaskrawo czerwony ratusz, założony w XVI wieku i przebudowany dopiero 100 lat temu. Przechodząc przez potężną bramę, nad którą w niszy znajduje się statua św. Wojciecha, dochodzimy do **kościół Świątego Ducha**. Źródła wspominają go już w XIII wieku. Spalony i odbudowany w stylu renesansowym w XVI wieku, a potem barokizowany w XVIII. Wewnątrz można znaleźć gotycki portal. Na południe od rynku można zobaczyć robiące wrażenie pozostałości umocnień z XIII wieku. W sąsiedztwie znajduje się też Dwór Heleny i piękna secesyjna willa. Historia Českého Dubu jest przedstawiana w **Muzeum Podještědskim**. Mieści się ono w dawnym domu majątnego fabrykanta. Już na początku XX wieku pewien nauczyciel rozpoczął gromadzenie historycznych przedmiotów i poświęcił wystawę życiu pisarki Karliny Světlej. Atrakcją są też eksponaty po dawnej gminie żydowskiej, m. in. Tora z XVIII wieku i 200-letnie zwoje księgi Estery.

Český Dub – plan centrum

1. Noclegi Sokolovna
2. Maryjna kolumna morowa z figurami świętych
3. Ratusz, policja
4. Kościół Świątego Ducha i dawny szpital
5. Kancelaria kościoła rzymskokatolickiego
6. Informacja turystyczna
7. Komandoria joannitów
8. Pensjonat „Pod Muzeum”
9. Muzeum Podještědskie i noclegi

Fot. 1: Rynek w Českim Dubie z kolumną maryjną i kościołem Świątego Ducha

Fot. 2: Pozostałości umocnień i wieża miejska. Po prawej Dwór Heleny

Duchowy impuls na etap 4: Český Dub – Mnichovo Hradiště

Zainteresowany sztuką pielgrzym potrzebuje dużo czasu na zaledwie 22-kilometrowy odcinek do Mnichovo Hradiště. W Letařovicach czeka na niego kościół z unikatowym sklepieniem kasetonowym, na którym przedstawiono życie i legendę św. Jakuba Starszego. Ta regionalna perełka sprawia, że jest to najpiękniejszy kościół pod wezwaniem Apostoła na *Žytawskiej Drodze św. Jakuba*.

Fot.: 20 z 98 drewnianych kasetonów z sufitu letařovického kościoła św. Jakuba

Pamiętka dla pamięci

Oczywiście nie jest to najważniejszy element pielgrzymki do Santiago de Compostela, ale dla wielu pątników wiele on znaczy: dyplom wydawany przez tamtejszą kapitułę katedralną, poświadczający, że dotarło się do grobu św. Jakuba przy zachowaniu szczególnych warunków. Nie jest to niczym nowym, bo pielgrzymi powracający z Santiago, lub z przylądka Finisterre nad Atlantykiem, przywozili ze sobą muszlę jako znak dotarcia do celu. Z biegiem czasu stała się ona symbolem pielgrzymów.

Muszla miała początkowo znaczenie praktyczne: używano jej jako naczynia do picia. Stanowiła pewną formę ochrony na niebezpiecznych drogach do ojczyzny. Była też swego rodzaju „dowodem“, który można było pokazać po powrocie do domu: „Byłem w Santiago!“.

Ludzie średniowiecza potrafili czytać symbole w sposób szczególny. Muszla była obrazem pielgrzymki do grobu Apostoła. To niezwykle szczęśliwy przypadek, gdy uda się złowić lub złapać muszlę kryjącą drogocenną perłę. Ale, co dziwne, nie szkodzi to jej tajemniczemu wizerunkowi. Jej połówki stały się symbolem Grobu Świętego lub zmartwychwstania Jezusa. Według wiary chrześcijańskiej w śmierci zawiera się życie, a zmartwychwstanie Jezusa dowodzi, że Bóg jest silniejszy od śmierci. Każdy pielgrzym przybywający do grobu staje twarzą w twarz z prawdą: jego życie jest przemijające. Ale niosąc z powrotem do domu muszlę niesie też nadzieję... Powrót oznaczał dla pielgrzyma w dawnych czasach również inne istotne doświadczenie: szedł w kierunku wstającego słońca. Słońca rozbłyskującego ponad jego winami i strachem przed śmiercią, pozwalającego mu odczuć wraz z każdym nowym dniem nowy początek. Rodzaj „zmartwychwstania“ pośród życia! Jak piękne jest pierwsze światło wstającego poranka...

Święty Jakub Większy

Jakub wraz ze swym starszym bratem Janem Ewangelistą należał do pierwszych uczniów Jezusa. Wcześniej pracował z ojcem Zebedeuszem nad jeziorem Genezaret jako rybak. Jezus wprawdzie nadał im przydomek „Synowie gromu“, ale nie możemy zakładać, że miało to związek z ich charakterem. Jezus zabierał Jakuba tam, gdzie chciał towarzystwa zaledwie kilku swoich uczniów. W Nowym Testamencie wspomina się także stracenie Jakuba przez Heroda Agrypę (w 43 lub 44 roku).

Według legendy Jakub miał prowadzić misję w Hiszpanii. Ponieważ został stracony w Jerozolimie, jego ciało miało dotrzeć do Galicji (północno-zachodnia Hiszpania) łodzią. Miejsce jego pochówku szybko popadło w zapomnienie. Dopiero w IX wieku po ponownym odkryciu grobu Apostoła w Santiago de Compostela powstało znaczące sanktuarium.

Fot.: Figura św. Jakuba w kościele w Letařovicach

Etap 4: Český Dub – **Letařovice** – Mohelnice n. J. – Mnichovo Hradiště

Letařovice

Etap 4 rozpoczyna się na rynku w Českim Dubie. Prowadzący na południe szlak jestznaczony na niebiesko. Po krótkim podejściu w lasku wchodzimy na płaskowyż o charakterze rolniczym. Zanim dotrzemy do wytęsknionego celu, czyli kościoła św. Jakuba, mijamy staw Letařovice oraz prawie wszystkie budynki wsi.

Kościół św. Jakuba w Letařovicach

Nie bez powodu znalazł się na okładce tego przewodnika. Na ok. 200-kilometrowym szlaku można znaleźć bardziej atrakcyjne krajobrazowo miejsca. Ale przy wyborze okładki, tak jak i podczas pielgrzymowania, wygląd zewnętrzny nie odgrywa decydującej roli. Swe prawdziwe skarby położony na zboczu doliny Mohelki kościół kryje wewnątrz sklepienie wyłożone 98 barwnymi kasetonami, z których 60 przedstawia legendę o św. Jakubie Starszym. Motywy są uporządkowane chronologicznie, dzięki czemu można je czytać jak historię. Zaczyna się od sceny, w której Zebedeusz uczy syna czytać, a kończy na dwóch cudownych kurach pod emporą. Oczywiście można by zająć się św. Jakubem w wygodniejszy sposób; po krótkiej chwili zadzierania głowy do góry boli kark. Również kolejność obrazów przeczy utartemu porządkowi, ponieważ trzeba je czytać od prawej do lewej. Ale i tak warto! Żadna książka, żaden album nie potrafi pokazać, jak ważny dla mieszkańców tej ziemi jest św. Jakub. Kto zanurzy się w panującą tu atmosferę, otworzy się i odczuje tajemniczą, zwykle ukrytą tęsknotę. Wyruszy na spotkanie Boga.

Fot.: 60 tablic ze scenami z życia i legendy św. Jakuba Większego apostoła. Każda jest opisana w języku staroczeskim.

Polecamy: Dostępna w kościele broszura pięknie prezentuje poszczególne sceny letařovickiej opowieści o św. Jakubie wraz z ich podpisami. Przedstawia też ludzi, których ten niewielki kościółek głęboko poruszył.

Etap 4: Český Dub – Letařovice – **Mohelnice n. J.** – Mnichovo Hradiště

Chocnějovice – Mohelnice nad Jizerou

Przy kościele w Letařovicach wracamy na niebieski szlak pieszy. Po kilku krokach w kierunku południowym ukazuje się widok czarującej doliny rzeczki Mohelki. Ten dopływ Izery wyłobił głęboką dolinę, której opadające i wznoszące się zbocza musimy pokonać. Idąc cały czas niebieskim szlakiem trafiamy do kolonii Trávníček, a po przeciwnej stronie doliny do Sedlíšky. Jeszcze przed wejściem do wsi droga rowerowa 3044 skręca w kierunku wsi Kobyly, do której wiedzie mało uczęszczana droga. Między Sezemicami a Chocnějovicami idziemy nieoznaczoną drogą. Tam wracamy na niebieski szlak pieszy, w Mohelnicach skręcamy na zielony szlak pieszy prowadzący do pałacu w Mnichovym Hradište. Po drodze mijamy zamek Zasadka i górę Kacov.

Sezemice. W XIII wieku znajdował się tu klasztor cystersów, zniszczony podczas wojen husyckich. Jego skąpe pozostałości posłużyły przy budowie kościoła Trójcy Świętej. Dziś istniejący barokowy kościół skrywa piękny wystrój wewnętrzny (freski sufitowe, ozdobne figury, ołtarz, malarstwo iluzyjne). Łakomym kąskiem są też znajdujące się w miejscowości domy przysłupowe.

Chocnějovice. Mały wiejski kościółek z charakterystyczną wieżą leży nieco na uboczu. Jest to wczesnogotycka budowla z XIII wieku, która mimo licznych zmian zachowała sporo ze swego pierwotnego charakteru.

Mohelnice nad Jizerou. Miłośnikom starych kościołów serce zabije tu szybciej. Przy odrobinie szczęścia uda się zwiedzić późnoromański kościół z XII wieku. Największe wrażenie robi empora i ponad metrowej wysokości figura Maryi, która wskazuje na wezwanie kościoła.

Fot. 1: Chocnějovice – kościół

Fot. 2: Trzy charakterystyczne dla stylu romańskiego elementy kształtują charakter kościółka mariackiego w Mohelnicach: wieża zachodnia, prostokątna nawa z absydą i zakrystia.

Etap 4: Český Dub – Letařovice – Mohelnice n. J. – **Mnichovo Hradiště**

Mnichovo Hradiště

Wspaniałe założenie pałacowe jest widoczne na długo zanim wejdziemy do Mnichovego Hradiště. Idąc zielonym szlakiem pieszym mijamy pałac i dochodzimy do leżącego w centrum miasteczka kościoła św. Jakuba.

Powstanie Mnichovego Hradiště, miasteczka położonego nad Izerą, ściśle wiąże się z założeniem klasztoru cystersów. Zakon ten przy drodze handlowej wiodącej z Pragi na Łużyce założył w XIII wieku osadę kupiecką. Na ten sam czas przypada powstanie kościoła św. Jakuba. Założenie klasztorne padło ofiarą wojen husyckich w XV wieku. Dziś o charakterze miasta decyduje **renesansowy pałac** zbudowany przez czeskiego arystokratę z Budova. W XVII wieku przeszedł on w ręce Albrechta von Wallensteina.

Fot.1: Bogato zdobiona kaplica św. Anny

Fot.2: Pałac w Mnichovym Hradiště

Mnichovo Hradiště – plan centrum

- 1 Kościół klasztorny
- 2 Klasztor kapucynów
- 3 Kaplica św. Anny
- 4 Pałac
- 5 Kościół św. Jakuba i katolicka kancelaria parafialna
- 6 Rynek i ratusz

- a ul. V Lipách
- b ul. Zámecká
- c ul. 1. Máje
- d ul. Na stupních
- e ul. Paleckého
- f ul. Studentská

Mnichovo Hradiště

Pałac został przebudowany w stylu barokowym i pozostał w rękach rodziny Wallenstein aż do wysiedleń po II wojnie światowej. Dziś jest dostępny jako muzeum państwowe. Luksusowo urządzone pokoje dają wyobrażenie o życiu dawnej czeskiej arystokracji.

Charakterystyczne dla dawnych czasów były hojne donacje arystokratów na rzecz Kościoła, co wzmacniało i tak silne związki porządku świeckiego i kościelnego. Nie dziwi więc, że Wallensteinowie w XVII wieku poza własnymi budowlami ufundowali również **klasztór kapucynów**. Prosty, jednopiętrowy budynek z równie skromnym kościołem Trzech Króli znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu, ale od początku XIX wieku popada w ruinę.

Czeski ród Markwarticów ufundował **kaplicę św. Anny** pomyślaną jako sanktuarium. W przeciwieństwie do kościoła klasztornego otrzymała ona bogaty wystrój. Szczególnie wystawna jest fasada wschodnia, którą zdobi 7 figur świętych. W kaplicy św. Anny znajduje się też krypta Wallensteina i części **lapidarium** z interesującymi barokowymi rzeźbami.

Kościół św. Jakuba

Już cystersi w XIII wieku zbudowali przy trakcie handlowym z Pragi na Łużyce kościół św. Jakuba – dowód, że także pielgrzymi jakubowi wykorzystywali w średniowieczu tę drogę. Prawdopodobnie został on zniszczony przez zwolenników husytów, podobnie jak klasztor. Na początku XVIII wieku odbudowano go w stylu barokowym. Zachodnią wieżę wieńczy cebulasty hełm, wystrój wnętrza utrzymany jest w stylu barokowym i rokoko. Dziś kościół służy parafii rzymskokatolickiej. Podejmowane są olbrzymie starania przywrócenia świątyni dawnego blasku. Z zewnątrz już został odnowiony.

Fot.1: Żółta fasada kościoła połyskuje w słońcu. Jego kolor tworzy nastrój pełen nadziei, podobnie jak entuzjastyczne plany miejscowego proboszcza, który chce przyspieszyć prace budowlane i np. stworzyć schronisko dla pielgrzymów w leżącym naprzeciwko domu parafialnym.

Fot.2: Wnętrze kościoła św. Jakuba nadal świadczy o minionych dekadach, kiedy to w niemal całych Czechach kościoły były ze względów politycznych zaniedbywane.

Duchowy impuls na etap 5: Mnichovo Hradiště – Mladá Boleslav

Znów na początku kolejnego etapu powstaje pytanie, co najbardziej ucieszy pielgrzyma? Nietrudno jest znaleźć odpowiedź – cel piątego etapu, czyli Mladá Boleslav, piękne i świadome swych walorów miasto, w którym spotykają się duch dawnych dni i nowoczesności, reprezentowane przez liczne zabytki i zakłady Škody. Dla pielgrzyma jakubowego ważną informacją będzie fakt, że w tym handlowym mieście można odnaleźć ślady działalności joannitów.

Fot.: Widok na starówkę Mladá Boleslav odbijającą się w Izerze

Czy sądzisz, że to możliwe?

Senece przypisuje się zadziwiające słowa: „To nie z powodu trudności brak nam odwagi, to trudności pojawiają się, gdy nam jej brak“.

Nie bez przyczyny często mówi się, że nie wiemy, do czego jesteśmy zdolni, zanim nie spróbujemy. Oczywiście może okazać się, że coś przekracza nasze możliwości, że jeszcze nie nadszedł odpowiedni moment na rozpoczęcie nowych rzeczy. Zawsze istnieje też całkiem realna możliwość porażki.

Mimo to warto wyruszyć w podróż w nieznane. Z uwagą skoncentrowaną na własnych siłach: być może potrafimy więcej niż się kiedykolwiek spodziewaliśmy. Z uwagą skoncentrowaną na innych: być może podchwycą dobry pomysł i będą współpracować? Człowiek wierzący myśli też o Bogu: On wspiera nasze pozytywne wysiłki i nadaje im sens. Większość rzeczy nabiera „ciężaru“ dzięki naszym myślom i ocenom, a wtedy czujemy się bezsilni. Na pewno dobrze nam zrobi podjęcie wyzwania przynajmniej od czasu do czasu, nawet jeśli będziemy musieli przy jego realizacji przekroczyć samych siebie.

Oczywiście decydujące znaczenie ma punkt widzenia: czy coś oceniam jako zadanie czy tylko szansę dla mnie? W trakcie wykonywania zadania siły rosną dużo bardziej, niż przy wykorzystywaniu szansy. Zadaniu poświęca się wszystkie siły, aby wykonanie go dało korzyści wielu ludziom. Wykorzystanie szansy nie rozwiązuje problemu, a jedynie przynosi profity jednej osobie. Ponieważ zwykle szanse cieszą się większą popularnością niż zadania, wiele pytań i problemów pozostaje nierozwiązanych, a wymówka brzmi „i tak nic nie można było zrobić“. Długa droga może być świetną szkołą: kto przyjmie wyzwanie, wyjdzie ze swego znajomego świata, dokona rzeczy wielkich, przeżyje piękne chwile i zostanie obdarowany głębokimi przeżyciami.

Święty Wojciech

Urodzony w 956 roku w Libicach u zbiegu Łaby i Cidliny, studiował w szkole katedralnej w Magdeburgu i przyjął tam podczas bierzmowania imię Adalbert (jest pod nim znany w krajach zachodnich). Już w 982 roku został powołany na drugiego biskupa Pragi. Starał się zwalczać liczne nieprawidłowości, jednak w 989 roku zrezygnowany złożył swą godność i przeniósł się do klasztoru benedyktynów w Rzymie, skąd wielokrotnie powracał do Pragi.

Wraz ze współbraćmi założył w 993 roku pierwszy czeski klasztor męski w Břevnovie na przedmieściach Pragi. Działania misyjne w tym regionie ponownie spełzły na niczym. Dlatego też od 996 roku chrystianizował pogańskie plemiona pruskie nad Bałtykiem. Dnia 23 kwietnia 997 r. roku zginął tam śmiercią męczeńską. Szczątki pierwotnie pochowane w Gnieźnie zostały w 1039 roku częściowo wykradzione do Pragi.

Fot.: Figura św. Wojciecha na Moście Karola w Pradze.

Etap 5: Mnichovo Hradiště – **Bakov nad Jizerou** – Mladá Boleslav

Kláštěr Hradiště – Bakov nad Jizerou

Wychodzimy spod kościoła św. Jakuba w Mnichovym Hradiště (mapa s. 58). Idąc niebieskim szlakiem pieszym na południe dochodzimy do rynku. Tam skręcamy w prawo na szlak czerwony i wychodzimy z miasta. Po przejściu na drugi brzeg Izery dochodzimy do Klášteru Hradiště, Novej Vsi i Bakova nad Jizerou.

Kláštěr Hradiště nad Jizerou. Początki tej małej miejscowości leżącej na północnym brzegu Izery sięgają ufundowania klasztoru przez arystokratyczną rodzinę Markwarticůw w XII wieku. Początkowo przeznaczony był dla benedyktynów, jednak po krótkim czasie przejęli go cystersi z Plass. Podczas wojen husyckich, jak wiele innych klasztorów, został obrócony w perzynę. Zbudowany z jego pozostałości renesansowy pałac spłonął. Dziś w przypominającym koszary kompleksie budynków znajduje się browar. Nie tylko z tej przyczyny warto go odwiedzić – na terenie browaru można jeszcze znaleźć kilka interesujących śladów przeszłości (portal, kryptę i piwiarnię).

Bakov nad Jizerou. W XIII wieku cystersi z sąsiedniego Klášteru Hradiště założyli wieś wyspecjalizowaną w rybołówstwie i garncarstwie. Niedługo później przeszła ona w posiadanie panów ze Zvířetic, a potem rodu Wallensteinůw. W Bakovie szybko powstał drewniany kościół mariacki, w XIII wieku zastąpiony przez kościół św. Bartłomieja, wielokrotnie przebudowywany i wspaniale wyposażony.

Kościół św. Jakuba

W Bakovie znajdują się ślady istniejącego dawniej kościoła św. Jakuba. Został ufundowany w XV wieku przez Jana z Wartenberga. Niestety wezwanie zostało zmienione. Istniejąca dziś kaplica nosi wezwanie św. Barbary.

Fot.1: Widok przez bramę wejściową do browaru w Klášter Hradiště ukazuje istniejący od czasów powstania klasztoru gotycki portal z przepięknymi ornamentami roślinnymi.

Fot.2: Nawet jeśli dotarcie na rynek w Bakovie oznacza nadłożenie drogi, warto tu przyjść i zobaczyć piękną kolumnę Trójcy Świętej z XVIII wieku.

Etap 5: Mnichovo Hradiště – Bakov nad Jizerou – Mladá Boleslav

Podhradí – Michalovice

Za Bakovem oczekuje nas przepiękny odcinek wzdłuż Izery. Podążając za czerwonymi znakami szlaku pieszego nie można się zgubić. Po przejściu przez Izerę szlak prowadzi najpierw mało uczęszczaną ulicą. Chętni mogą zboczyć z trasy do ruin zamku Zvířetice – w takim wypadku należy skręcić w prawo na niebieski szlak pieszy, a po obejrzeniu zamku wrócić tą samą drogą. Niedaleko za ruinami zamku w lewo odbija czerwony szlak pieszy, biegnący wzdłuż Izery. W razie brzydkiej pogody zalecamy iść dalej ulicą. Krótco przed zamkiem w Michalovicach obie drogi znów się spotykają i prowadzą do centrum Mladé Boleslavi, celu etapu 5.

Ruiny zamku Zvířetice. Zamek leży na zachodnim brzegu Izery, a jednocześnie przy wielokrotnie już wspomianej dawnej trasie handlowej między Pragą i Žytawą. Zbudowany został prawdopodobnie w XIV wieku przez syna św. Zdzisławy, wielokrotnie zmieniał właścicieli; ostatecznie przeszedł w posiadanie rodziny Wallenstein. Pierwotnie gotyckie założenie zostało przebudowane w XVI wieku w stylu renesansowym, a w kolejnym stuleciu zyskało cechy barokowe. Po drugim pożarze, który je kompletnie strawił, nie zostało już odbudowane. Wyśilek nieznacznego podejścia opłaci się – poza przyjrzeniem się z bliska romantycznym ruinom zamku można z góry podziwiać rozległą panoramę urzekającej pięknem doliny.

Zamek w Michalovicach. Tylko z odległości można zobaczyć, jak dumnie wznosi się nad wodami Izery. Niegdyś strategicznie położony, jeszcze dziś pozwala się domyślać swej funkcji – ochrony szlaku handlowego. Zamek został założony przez czeską rodzinę Markwarticów pod koniec XIII wieku, jednak już od XVI wieku niszczał. Dobrze zachowała się wieża oraz fragmenty piwnic, fos i dolnego zamku.

Fot.1: Ruiny zamku Zvířetice, zabytku o znaczeniu narodowym. Nazwa wywodzi się od właścicieli, którzy byli potomkami fundatora.

Fot.2: Etap 5 wiedzie w przeważającej części wzdłuż Izery, co sprawia, że wędrowanie po nim jest prawdziwą przyjemnością.

Etap 5: Mnichovo Hradiště – Bakov nad Jizerou – Mladá Boleslav

Mladá Boleslav

Jak zwykle nie trzeba głowić się, jak dostać się do centrum miasta: prowadzi tam czerwony szlak pieszy. Szybko docieramy na Komenského náměstí, nazwanego tak ku czci przełożonego Braci Czeskich, Jana Amosa Komeńskiego. Stąd widać już dawny klasztor pijarów. Ulica Na Karmeli zaprasza do bliższego przyjrzenia się staremu kościołowi klasztornemu. W kierunku południowo-zachodnim dochodzimy do Českobratrského náměstí, gdzie możemy zwiedzić dawny zbór Braci Czeskich. Po przejściu kilku metrów ulicą Lukášovą docieramy do kościoła św. Jana Nepomucena.

Znaczące dziś miasto Mladá Boleslav zawdzięcza swoje powstanie zamkowi z X wieku, który książę Bolesław II kazał zbudować u zbiegu Jizery i Klenic. Później, za panowania panów na Michalovicach, na skale wysuniętej nad Izerą powstało umocnione średniowieczne miasto. Duży wpływ wywierali na nie Bracia Czescy. Mladá Boleslav było jednym z ich centrów i znane było pod nazwą „czeskobratrski Rzym“. Z tego czasu pochodzi oryginalny **kościół zboru Braci Czeskich**, zaprojektowany w stylu renesansowym przez mediolańskiego architekta. Dziś służy jako sala koncertowa i wystawowa. Bracia Czescy to wspólnota wyznaniowa, która w XV wieku odłączyła się od Kościoła katolickiego. Podczas wojny trzydziestoletniej niemal całkowicie przestała istnieć, jednak po jej zakończeniu odrodziła się (głównie dzięki silnemu ośrodkowi w Lesznie w Wielkopolsce) jako m. in. Wspólnota Braterska w Herrnhut na Górnych Łużycach i Ewangelicki Kościół Braci Czeskich.

Klasztor i kościół joannitów

Wspominany w źródłach historycznych klasztor, powstał w pierwszej poł. XIV wieku. Obok joannici prowadzili kościół św. Jana Chrzciciela, który został zlikwidowany w XVIII wieku, a w XIX wieku odtworzony i poświęcony św. Janowi Nepomucenowi.

Fot.1: Takim widokiem dawnego klasztoru pijarów Mladá Boleslav wita zbliżającego się pielgrzyma. Również wzburzona Izerą zdaje się mówić „Serdecznie witamy!“.

Fot.2: Barokowa ozdoba pośród bezdusznych współczesnych budowli: kościół św. Jana Nepomucena. Wskazuje miejsce, w którym znajdował się zniszczony przez husytów klasztor joannitów.

Mladá Boleslav – plan centrum

Legenda

- Droga św. Jakuba
- Zabytek
- Poczta
- Informacja turystyczna
- Restauracja, kawiarnia, bar, gospoda
- Sklep spożywczy
- Apteka
- Szpital, gabinet lekarski
- 1 Kościół klasztorny św. Bonawentury
- 2 Szkoła Braci Czeskich
- 3 Drukarnia Braci Czeskich
- 4 Kościół Braci Czeskich
- 5 Kościół św. Jana Nepomucena
- 6 Kościół św. Wacława
- 7 Urząd miasta
- 8 Kościół Wniebowzięcia Maryi Panny
- 9 Stary Ratusz
- 10 Dekanat
- 11 Kolumna Maryi
- 12 Pałac miejski „Templ“
- 13 Zamek
- 14 Cmentarz żydowski

Mladá Boleslav

Kto ma czas, niech zboczy w kierunku wschodnim od kościoła św. Jana Nepomucena do kościoła św. Wacława, leżącego na dawnym cmentarzu, zamienionym na park. Regularny szlak prowadzi ulicą Železná na Staroměstské náměstí, na którym oczekują nas liczne atrakcje turystyczne.

By ogarnąć całość dawnej sytuacji religijnej, poza Bracmi Czeskimi musimy przedstawić działalność zakonów. W połowie XIV wieku założono konwent minorytów, których husyci szybko wypędzili. Po burzliwych przejściach pijarzy przenieśli tu swoje gimnazjum pod koniec XVIII wieku. W tym czasie powstał też kościół klasztorny św. Bonawentury. Pozostałości po **klasztorze pijarów** sprawiają dobre wrażenie jedynie z oddali, ponieważ pozbawione jakiejkolwiek funkcji coraz bardziej popadają w ruinę. Istnieje jeszcze nadzieja na poprawę sytuacji, ponieważ miasto odzyskuje zainteresowanie swoją historią i jej świadectwami. Świetnym przykładem jest **kościół Wniebowzięcia Maryi Panny**. Pierwotnie gotycka budowla z barokową obecnie fasadą, odrestaurowana i odmalowana na czerwono, odzyskuje swój dawny blask. Obok znajduje się budynek dekanatu, którego pierwsze piętro zdobią cenne rokokowe freski przedstawiające cztery pory roku. Naprzeciwko stoi dwuskrzydłowy **Stary Ratusz**. Zbudowany w stylu renesansowym zyskał dzięki przebudowie w późniejszym czasie barokowy charakter. Warto przyjrzeć się sgraffito na fasadzie przedstawiającemu sceny ze Starego i Nowego Testamentu. Polecamy też wejście na wieżę, ponieważ rozciąga się z niej widok na miasto. Patrząc na południe widzimy **Hrad Boleslav (zamek)**. Jak już wspominaliśmy, jego korzenie sięgają średniowiecznej twierdzy. W XVI wieku został przebudowany jako renesansowy pałac, dziś mieści Muzeum Regionalne. Dopiero po wyjściu z miasta dotrzemy na **cmentarz żydowski** z interesującymi nagrobkami, m. in. sprzymierzeńca Wallensteina.

Fot.1: Wystrój kościoła Wniebowzięcia Maryi Panny jest niezwykle bogaty. Dwóch patronów Czech przedstawiono po bokach ołtarza z biblijnym motywem: św. Jan Nepomucen znajduje się po lewej, a św. Wacław - po prawej.

Fot.2: Stary ratusz, który jest ozdobiony sgraffito nie tylko na południowej fasadzie, ale też na sklepieniu sali obrad.

Duchowy impuls na etap 6: Mladá Boleslav – Stará Boleslav

Szósty etap pozwala poczuć łączność z tysiącami wiernych, którzy zgodnie z tradycją co roku pielgrzymują do Starej Boleslavi. Celem jest nie tylko słynny pielgrzymkowy kościół mariacki ze staroboleslavięką Madonną, ale też kościół św. Wacława. Jako wyraz czci pielgrzymi odwiedzają miejsce śmierci świętego. Szczególne wrażenie robi udział w pielgrzymce narodowej w dniu patrona Czech, 28 września.

Fot.: Kościół św. Wacława w Starej Boleslavi.

Zabezpieczyć się „na bank”

To oczywiste, że dobrego, sprawiedliwego i ukochanego władcę naród wybiera po śmierci na swego patrona i obdarza czcią. Dlatego Waclaw „odpowiada” za Czechy. Co to właściwie oznacza?

Żegnając się mówimy czasami: „Uważaj na siebie”. Życzymy sobie, by osobie, która dużo dla nas znaczy, nie stało się nic złego. Jeśli jest ona odpowiedzialna, to sama postara się o to zadbać. Dobrze jest mieć wokół siebie ludzi, którzy chronią przed nieszczęściem. Dzieci są całkowicie zdane na swoich rodziców. Wierzący człowiek prosi Boga o opiekę i ochronę. Chętnie je uosabiamy i mówimy o towarzyszącym nam aniele stróżu. Taką funkcję spełniają święci, niezależnie, czy chodzi o patronów kościoła, imienia czy zawodu. Patron ma chronić przed nieszczęściem i wspierać w rozwoju.

Właśnie w tym miejscu może powstać nieporozumienie: anioł stróż czy święty nie są bezpłatnym ubezpieczeniem. Również ci, którzy mocno wierzą w Boga, nie są zabezpieczeni przed wszelkimi nieszczęściami. Najlepszym przykładem jest sam Jezus z Nazaretu. Jednocześnie jednak mówi On nam, co oznacza opieka Boga: Jezus nie uniknął tortur i śmierci, ale Bóg nie pozostawił Go w jej rękach – dał Mu zmartwychwstanie. Dlatego opieka aniołów i świętych może oznaczać, że dzięki niej uniknęło się nieszczęścia. Nie jest to możliwe we wszelkich okolicznościach. Gdy spotyka nas cios, możemy powiedzieć: jesteśmy chronieni w naszej ciemności, „nic nas nie zdoła odłączyć od miłości Boga”, jak mówi św. Paweł. Ochrona może czasem znaczyć zapobieganie nieszczęściom. Zawsze jednak znaczy ona ochronę w nieszczęściu. Bóg nie wypuści ze swych kochających rąk nikogo, kto mu ufa.

Święty Waclaw

Waclaw urodził się ok. 907 roku. Jego wychowaniem zajmowała się babka, święta Ludmiła. Po śmierci ojca, Waclaw został księciem Pragi i Czech. Do czasu, aż osiągnął pełnoletność, rządy sprawowała jego matka.

Kościół czeski musiał dokonać wyboru między cerkiewnosłowiańską tradycją Wielkich Moraw i reprezentowanym przez Bawarię Kościołem łacińskim. Waclaw wybrał ten ostatni i bardzo angażował się w chrystianizację swego kraju. Bardzo pomocne okazały się jego cechy: poczucie sprawiedliwości i szczodroblivość. W całym kraju kazał usunąć szubienice.

Rok śmierci Węclawa nie jest dokładnie znany. 28 września w roku 935 lub też 929 został zamordowany w Starej Boleslavi, dokąd podstępnie zwabił go jego brat Bolesław. Motywy morderstwa nie są znane.

Fot.: Pomnik św. Waclawa w Starej Boleslavi.

Etap 6: **Mladá Boleslav** – Benátky – Předměřice – Stará Boleslav**Vinec – Podhrušov**

Szósty etap Drogi Żytnawskiej zaczyna się na rynku staromiejskim w Mładej Boleslavi, skąd czerwony szlak pieszy prowadzi nas wijącą się trasą na powrót w okolice Izery. Do Krnska idziemy spokojną ulicą biegnącą dnem doliny wzdłuż rzeki. Mając po prawej porośnięte lasem zbocza, a po lewej łagodnie wijącą się Izerę, możemy rozkoszować się pielgrzymką. Po drodze ucieszy nas mały kościółek w Vinecu leżący na zboczu góry nieco na prawo poza szlakiem. Miłośnicy sztuki średniowiecznej nie zawahają się zboczyć z trasy, by przyjrzeć się z bliska pięknemu gotyckiemu portalowi. Jednocześnie oko ucieszy rozciągająca się z góry rozległa panorama Środkowych Czech. Między Krnskiem i Podhrušovem nasz szlak przechodzi na drugą stronę Izery, dzięki czemu następny odcinek przemierzamy pośród rozległych nadrzecznych łąk. Mijamy ruiny warownego zamku Záměstí leżącego dawniej przy trasie handlowej łączącej Pragę i Łużycę.

Vinec. Mała wieś na prawym brzegu Izery kryje skarb: kościół św. Mikołaja, jedną z ważniejszych kościelnych budowli romańskich w Czechach. Pochodzi on z poł. XIII wieku i prawdopodobnie należał do zamku, który przestał istnieć już w XIV wieku. Kościół zbudowano na planie kwadratu z poligonalnym chórem. We wnętrzu kościoła dominuje XIX-wieczna empora dla panującego.

Krnsko. Właściwie nie wchodzimy do tej małej miejscowości, mimo to ze względu na efektowny wiadukt kolejowy nie można o niej zapomnieć. Widoczny z daleka łukowy most został zbudowany w 1924 roku, mierzy 152 m długości i 27 m wysokości. Znajduje się bezpośrednio przy *Drodze św. Jakuba*. Warto na chwilę zboczyć z trasy, aby przyjrzeć się mostowi także z drugiej strony. Tam znajdziemy kościół św. Jerzego, zbudowany pod koniec XVIII wieku. Zaznaczony na mapach pałac z końca XIV wieku jest prywatną własnością i nie jest udostępniany zwiedzającym.

Fot.1: Romański kościół w Vinecu zaliczany jest do skarbów Czech. Jeszcze dziś służy miejscowym katolikom jako świątynia, ale wejście do środka jest możliwe jedynie na mszę w niedzielę.

Fot.2: Figura św. Nepomucena przed wiaduktem w Krnsku. Miejsce wraz z „mostowym” świętym tworzy piękny motyw dla miłośników fotografii.

Etap 6: Mladá Boleslav – **Benátky** – Předměřice – Stará Boleslav

Horky n. Jizerou – Benátky n. Jizerou

Od Podhrušova do Benátek nad Jizerou Droga św. Jakuba wiedzie ścieżką na zachodnim brzegu Izery. Po drodze mijamy trzy atrakcje: małą miejscowość Horky nad Jizerou, pomnik przyrody „Stará Jizera” i zamek Dražice. Aby zobaczyć Horky i Dražice z bliska, trzeba nieco nadłożyć drogi. Poza tym podążamy czerwonym szlakiem do centrum Benátek.

Horky nad Jizerou. Najbardziej charakterystyczną budowlą miejscowości jest kościół św. Mikołaja, którego cebulasta wieża strzela w niebo ze zbocza doliny Izery. Jednonawowy, barokowy kościół posiada piękne rzeźby na ołtarzu głównym i bocznych. Znajduje się w średniowiecznym zespole zamkowym, który w późniejszych latach został przebudowany na pałac, a dziś mieści szkołę rolniczą.

Dražice. Po XIII-wiecznym gotyckim zamku do dziś niewiele pozostało. Nazwa przywołuje na myśl założyciela, Řehníka z Dražic. Liczne zmiany właścicieli, nie zawsze odbywające się w sposób pokojowy, pozostawiły na budowlu swoje ślady. Od końca XVI wieku stoi opuszczona wśród przepięknej krainy nad Izerą.

Benátky nad Jizerou. Miasto na szczycie wzgórza nad Izerą zachwyca swym wyraźnie zarysowanym kształtem. Już z daleka widoczne są zamek i wieża kościoła dekanalnego. Pierwotnie na wzgórzu znajdował się klasztor rycerzy krzyżowych z czerwoną gwiazdą, jednak został on zburzony przez wojska husyckie. W kolejnych latach Benátky stały się ważnym ośrodkiem Braci Czeskich. Ich świątynia powstała pod koniec XVI wieku również na terenie zamku; następnie w XVII wieku została ona przekształcona w kościół Marii Magdaleny, dzisiejszy kościół dekanalny. Warty uwagi jest zadaszony łącznik prowadzący do dawnego kościoła klasztornego Narodzin Maryi Panny. Na rynku znajduje się mała kaplica Świętej Rodziny i piękna statua św. Jana Nepomucena.

Fot.1: Pomnik przyrody „Stará Jizera” jest oddzielnym zakolem rzeczonym. Tego typu zbiorniki powstają, gdy rzeka meandruje tak mocno, że przełamuje brzegi, a prąd tworzy nowy bieg rzeki.

Fot.2: Z zamku Benátek przy dobrej widoczności można zobaczyć niedaleką już Pragę.

Etap 6: Mladá Boleslav – Benátky – **Předměřice** – Stará Boleslav

Idąc w kierunku Starej Boleslavi znów przechodzimy na drugi brzeg Izery. Aż do Sojovic podążamy czerwonym szlakiem. To ostatni odcinek Żytawskiej Drogi św. Jakuba, któremu towarzyszy Izera. Musimy pożegnać się z nią na moście w Sojovicach, w tym miejscu wchodzimy też na zielony szlak. Przechodzimy przez monotonne lasy. To jedyne miejsce, w którym musimy bardzo uważać na zielone znaki, ponieważ w gęstej sieci dróg leśnych stosunkowo łatwo je zgubić. Za to jak po nitce do kłębka trafimy do serca Starej Boleslavi, czyli kościoła pielgrzymkowego Wniebowzięcia Maryi Panny.

Kościół św. Jakuba w Předměřicach nad Jizerou

Ta mała miejscowość leży nad Izerą, niedługo przed jej ujściem do Łaby. Wraz z Sojovicami należy do najstarszych w okolicy. Zapiski o kościele św. Jakuba, prawdopodobnie drewnianym, pochodzą już z XIV wieku. W XVI wieku został zastąpiony przez budynek kamienny. Po przebudowie z XVIII wieku zostało z niego jedynie prezbiterium z podporami i portal w zakrystii. W XIX wieku dobudowano kamienną dzwonnice znajdującą się na północny zachód od kościoła. Do jego zasobów należały też figury św. Jana Nepomucena i św. Wacława, które pierwotnie znajdowały się przy kościele.

Propozycja. Erem św. Wacława

W lasach między Starą Boleslav i Lysą nad Labem istnieją jeszcze pozostałości eremu św. Wacława. Na ich miejscu znajduje się dziś mała kaplica z reliefem przedstawiającym zamordowanie świętego. Kaplicę zdobią dwie barokowe figury aniołów z XVII wieku. Aby tu dotrzeć trzeba z Sojovic pójść na południe żółtym szlakiem pieszym. Do Starej Boleslavi dotrzemy drogami rowerowymi 37 i 24.

Fot.1: Cały teren wokół kościoła św. Jakuba w Předměřicach nad Jizerou jest objęty ochroną konserwatorską, jednak to przyroda coraz bardziej wiedzie tu prym.

Fot.2: Droga z Předměřic do Sojovic raz po raz pozwala przyjrzeć się wcześniej zasiedlonej dolinie Izery. Tutaj: Skorkov na północ od Sojovic.

Etap 6: Mladá Boleslav – Benátky – Předměřice – **Stará Boleslav**

Stará Boleslav

Zielone znaki prowadzące od Sojovic do Starej Boleslav kończą się na rynku i tym samym w godny sposób zamykają szósty, przedostatni, odcinek Żytawskiej Drogi św. Jakuba.

Stará Boleslav jest północną częścią dwumiasta, jakie powstało w 1960 roku po połączeniu z Brandýs. Historia leżącego nad Łabą miasta sięga wczesnego średniowiecza. W X wieku powstało założenie zamkowe, leżące przy trakcie handlowym między Żytawą i Pragą. Po zniszczeniach poczynionych przez husytów zamek odbudowano. Jeszcze dziś przebudowana wieża bramna w pobliżu kościoła św. Wacława świadczy o istniejących tu dawniej umocnieniach. Dziś mieści ona wystawę „Stará Boleslav w źródłach archeologicznych i historycznych”.

Kościół pielgrzymkowy Wniebowzięcia Marii Panny z Palladium Ziemi Czeskiej

Robiąca olbrzymie wrażenie jednonawowa budowla sakralna należy do najstarszych kościołów barokowych w Czechach. Powstał na początku XVII wieku na miejscu dawnego kościoła gotyckiego. Swą popularność jako cel niezliczonych pielgrzymek zawdzięcza wizerunkowi Maryi Panny, tzw. Palladium Ziemi Czeskiej. Połączany relief miedziany Madonny ze Starej Boleslavi znajduje się we wnętrzu kościoła, inny obraz na fasadzie zewnętrznej. Wokół tego obrazu powstały oczywiście legendy. Według nich kościół ma znajdować się w miejscu, w którym chłop narysował relief palladium na roli. Inna legenda mówi, że księżniczka Ludmiła podarowała miedziany relief swemu wnukowi Wacławowi, który nosił go na łańcuszku zawieszonym na szyi aż do swojej śmierci w Starej Boleslavi.

Fot.1: Wieża bramna w Starej Boleslavi, za nią kościół Wniebowzięcia Maryi Panny

Fot.2: Kościół Wniebowzięcia Maryi Panny zachwyca barokowym wystrojem. Warte uwagi są wczesnobarokowe malowidła ściennie i wyjątkowy ołtarz.

Fot.3: To jezuici upowszechniali w XVI i XVII wieku pielgrzymki do kościoła Wniebowzięcia Maryi Panny. Do dziś jest to popularny cel pielgrzymek, którym opiekują się polscy księża pallotyni.

Stará Boleslav – plan centrum

Legenda

- 1 Kościół pielgrzymkowy Wniebowzięcia Maryi Panny
- 2 Klasztor
- 3 Ratusz
- 4 Wieża bramna
- 5 Kościoły św. Wacława i św. Klemensa

Brandýs nad Labem – plan centrum

Legenda

- 1 Pałac Brandýs
- 2 Kościół św. Piotra
- 3 Kościół św. Wawrzyńca
- 4 Kościół św. Pawła i kancelaria parafii rzymskokatolickiej
- 5 Ratusz
- 6 Jedna z kaplic (nr 42) Drogi Świętej

Etap 6: Mladá Boleslav – Benátky – Předměřice – **Stará Boleslav**

Stará Boleslav

Stará Boleslav i św. Wacław

Leżące nad Łabą miasto jest ściśle związane z Wacławem, księciem, a następnie świętym. Patron Czech został tu zamordowany przez swego brata przy kościele św. św. Kosmy i Damiana. Już w poł. X wieku Brzetysław I zbudował kościół pod wezwaniem zamordowanego księcia; jego powstanie oznacza również początek pielgrzymek. Szybko, bo w XIV i XV wieku, ustąpiły one miejsca nasilającemu się kultowi maryjnemu i związanymi z nim pielgrzymkami do cudownych obrazów i figur maryjnych (m. in. do kościoła Wniebowzięcia Maryi Panny). Dziś piękna bazylika św. Wacława powoli odzyskuje swój dawny blask.

Kościół dekanalny św. Wacława. Trzynawowa romańska bazylika św. Wacława należy do najsłynniejszych atrakcji turystycznych w Starej Boleslavi. Powstała w miejscu dawnego małego kościoła św. św. Kosmy i Damiana. Wewnątrz przedstawione są liczne sceny z życia księcia Wacława. W ołtarzu znajduje się obraz Wacława, kopia z bazyliki św. Piotra w Rzymie. Najstarszą częścią kościoła jest romańska krypta z XII wieku, w której umieszczono figury św. św. Kosmy i Damiana. Przy północno-wschodnim narożniku kościoła św. Wacława znajduje się kościół św. Klemensa z XI wieku, w którym można zobaczyć kosztowne romańskie malowidła ścienne, przedstawiające legendę o jego patronie.

Święta Droga. Pod koniec XVII wieku między Pragą i Starą Boleslav poprowadzono tzw. *Świętą Drogę*, wzdłuż której umieszczono 44 jednakowo wyglądające kapliczki. Odległości między nimi odpowiadają długości praskiego mostu Karola.

Fot.1: Figura św. Wacława na rynku Starej Boleslavi

Fot.2: Do dziś zachowało się 26 z 44 kapliczek *Świętej Drogi*. Popularny dawniej szlak z kapliczkami ozdobionymi niegdyś freskami czeka na rewitalizację.

Duchowy impuls na etap 7: Stará Boleslav – Praga

Praga! – wyśniony cel. To tutaj, w wyjątkowym miejscu, kończy się licząca 200 km *Žytawska Droga św. Jakuba*. Serce każdego pielgrzyma zabije szybciej w mieście o tysiącletniej historii z niezliczonymi zabytkami kultury. Praga! – ale to nie tylko koniec odcinka, ale też nowy początek. Tu zaczyna się kolejny fragment *Drogi św. Jakuba* prowadzącej przez ok. 3000 km do Santiago de Compostela.

Fot.: Widok na Most Karola w Pradze, który zdobi 30 figur.

Niezwykła cisza i spokój

Trudno w to uwierzyć, że nasze słowo „szkoła“ pochodzi z greki, w której oznaczało „spokój“, „czas wolny“ i „skupienie“. Większość z nas inaczej wspomina swoją „szkołę“!

A jednak – to logiczne! Cisza i milczenie są nie tylko wartościowymi sposobami zachowania – nie dotarliśmy do celu tylko dlatego, że milczymy, że poszukujemy ciszy. Milczenie i cisza są „szkołą“, musimy uczuć się ich ciągle od nowa.

Pierwszym celem milczenia jest rozróżnianie, kiedy należy mówić, a kiedy milczeć. Nie opanujemy tej sztuki w hałasie i chaosie.

Pod drugie cisza powoduje, że otwieramy się na świat, docieramy do tajemnicy człowieczeństwa. Cisza wyostreza spostrzegawczość, otwiera drogi poznania, pozwala odkryć sens. Przekracza świat i człowieka, sięga ku tajemnicy boskości. Wszystkie religie wysoko cenią ciszę jako przedświatek świętości. W ciszy można usłyszeć głos Boga. Jednocześnie cisza otwiera zmysły, serce i ducha. Judaizm, chrześcijaństwo i islam uważają milczenie za warunek konieczny do słuchania Boga. Np. Żydzi wierzą, że poza postępowaniem zgodnym z prawem jedynie nabożne skupienie, przeradzające się w milczenie, prowadzi do Boga. Dzięki niemu możemy poczuć, jak bardzo niegotowi, jak bardzo w drodze jesteśmy, potrzebując „szkolnego wykształcenia“.

Pielgrzymka może być doskonałym ćwiczeniem w milczeniu. Niektórzy idą samotnie, inni, ruszający w drogę grupą, i tak pokonują ją częściowo w pojedynkę. Milczenie i cisza dobrze nam robią. Dzięki nim lepiej rozumiemy samych siebie, życie i jego tajemnice. Nawet jeśli to porównanie nie jest szczególnie udane: czy pamiętając historię Jana Nepomucena nie można powiedzieć, że milczenie może wręcz uratować życie?

Święty Jan Nepomucen

Jan urodził się w Nepomuku na południe od Pilzna ok. roku 1345. W 1380 roku objął parafię św. Gawła na praskim Starym Mieście. Ze względu na wyjątkowe zdolności powierzano mu coraz bardziej odpowiedzialne funkcje – aż do czasu, gdy arcybiskup praski mianował go na swego wikariusza generalnego. W ten sposób Jan został wmieszany w spór między arcybiskupem i królem dotyczący praw i swobód Kościoła. Podczas przesłuchania w tej sprawie został skatowany i 20 marca 1393 roku zrzucony z Mostu Karola do Węławy. Oddając życie za wolność Kościoła, stał się męczennikiem. Od ok. 1540 roku powszechnie przyjmuje się, że poniósł śmierć ze względu na odmowę ujawnienia tajemnicy spowiedzi królowej.

Fot.: Figura św. Jana Nepomucena na moście Karola w Pradze

Etap 7: Stará Boleslav – Dřevčice – **Brandýs nad Labem – Vnoř** – Praga

Brandýs nad Labem – Vnoř – Kbely

Siódmy i tym samym ostatni etap Žytawskiej Drogi św. Jakuba rozpoczyna się na rynku Starej Boleslavi. Aż do skrętu do Jenštejnu musimy poradzić sobie bez tradycyjnych oznaczeń drogi. Z braku alternatywnego wyjścia z miasta w kierunku Pragi pierwsze 7 km musimy pokonać idąc wzdłuż uczęszczanej drogi 610. Niejakim pocieszeniem może być fakt, że trasa przebiega identycznie jak dawna Święta Droga, o czym świadczą przydrożne kapliczki. Przechodząc przez most przekraczamy Łabę, za którą znajduje się druga część miasta – Brandýs nad Labem. Warto nieco odbić z trasy, aby zobaczyć miejscowy rynek. Po niecałych 7 km i przejściu wsi Dřevčice w lewo odchodzi mała uliczka. Tu odnajdujemy czerwony szlak pieszcy przebiegający koło zamku Jenštejn do Vnořa.

Brandýs nad Labem. Początki miasteczka sięgają XIII wieku i ściśle wiążą się ze szlakiem handlowym Praga–Žytawa. W przeciwieństwie do katolickiej Starej Boleslavi mogli tu osiąść również przedstawiciele innych wyznań, np. gmina Braci Czeskich i pokaźna wspólnota żydowska. Wiele zabytków świadczy o zmiennej historii miasta, np. pałac, przebudowany w stylu barokowym ratusz, cmentarz żydowski, kościół św. Wawrzyńca z gotyckimi malowidłami ściennymi i wiatrak, który dzięki swym jedenastu kołom był niegdyś największy w Czechach.

Dřevčice. Ta mała wieś zachowała gotycką twierdzę z XI wieku. Dziś znajduje się w niej stylizowana gospoda.

Jenštejn. Gotycki zamek na wodzie pochodzi z XIV wieku, jednak pod koniec XVI wieku został opuszczony. W wieży umieszczono wystawę.

Praga-Vnoř. Ta leżąca na Świętej Drodze miejscowość jest znana przede wszystkim dzięki pałacowi Ctěnice. Gotycka twierdza mieści dziś muzeum karet.

Fot.1: Ratusz w Brandýsie nad Labem z czarującym zegarem słonecznym

Fot.2: Inaczej niż pałac w Ctěnicach odrestaurowany kościół Podwyższenia Krzyża Świętego leży bezpośrednio przy drodze. Do środka można zajrzeć przez kratę.

Etap 7: Stará Boleslav – Dřevčice – **Brandýs nad Labem – Vnoň** – Praga

Praha (Praga)

Z Vnoňa idziemy drogą rowerową 241. Żółte znaki wskazują drogę przez miejscowość Satalice aż do mostu nad wielopasmową drogą nr 611. Następnie krótki nieoznakowany odcinek kieruje nas na południe. Pewności, że idziemy w dobrym kierunku dodają widoczny z dala staw i romański kościół. Przy nim wchodzimy na oznakowaną drogę rowerową nr 1. Opuszczamy ją dopiero na praskim Placu Republiki (Náměstí Republiky). Najbardziej charakterystycznymi budowlami tego placu są Wieża Prochowa z XV wieku i budynek reprezentacyjny utrzymany w stylu art nouveau. Od celu, czyli bazyliki św. Jakuba na praskiej starówce, dzieli nas już zaledwie kilka kroków.

Żytawska Droga św. Jakuba kończy się oficjalnie przy praskiej bazylice pod wezwaniem Apostoła przy ulicy Jakubskiej. Leży ona na wschodnim skraju starówki; większość praskich zabytków znajduje się nieco dalej na zachód. Zdawałoby się, że wystarczy opisać piękną bazylikę, ale jaki pielgrzym zrezygnowałby z bliższego poznania czarującego miasta nad Wełtawą? Powody mogą być różne: albo chęć ukoronowania pielgrzymki, albo podążanie szlakiem dalej i tym samym konieczność przejścia przez całe Stare Miasto. Dlatego też przedstawiamy najważniejsze miejsca, które każdy pielgrzym powinien odwiedzić.

Bazylika św. Jakuba w Pradze

Trzynawowa późnogotycka świątynia i leżący obok klasztor powstały pod koniec XIV wieku za panowania Karola IV. Wcześniej znajdował się tam klasztor franciszkanów z XIII wieku. Pożar pod koniec XVI wieku zniszczył dużą część założenia. Podczas odbudowy świątyni nadano cechy barokowe. Z klasztoru zachowały się skrzydła północne i zachodnie z lat 30-tych XIV wieku. Komu dopisze szczęście, będzie mógł wysłuchać koncertu granego na światowej sławy organach.

Fot.1: Kościół św. Bartłomieja na praskim przedmieściu Kyje. Romańska wieża wskazuje pielgrzymowi właściwą drogę.

Fot.2: Barokowa sztukateria na gotyckiej fasadzie głównej praskiej bazyliki św. Jakuba z patronem kościoła w środku i czterema pielgrzymami po bokach.

Praga (Praha) – Stare Miasto, Nowe Miasto, Josefov

Legenda

Szlak pielgrzymkowy
Zabytek
Pocztą
Informacja turystyczna
Apteka
Szpital/lekarz

- 1 Wieża prochowa
- 2 Budynek reprezentacyjny
- 3 Bazylika św. Jakuba
- 4 Kościół NMP przed Tynem
- 5 Kościół św. Mikołaja
- 6 Ratusz staromiejski
- 7 Pałac Clam-Gallasów
- 8 *Clementinum*
- 9 Kościół św. Klemensa
- 10 Kościół św. Salvatora
- 11 Kościół rycerzy krzyżowych
- 12 Staromiejska wieża Mostu Karola
- 13 Most Karola
- 14 Klasztor św. Agnieszki
- 15 Staronowa Synagoga
- 16 Cmentarz żydowski
- 17 Teatr Stanowy
- 18 Kościół św. Gawła
- 19 Kościół Matki Boskiej Śnieżnej

Etap 7: Stará Boleslav – Dřevčice – Brandýs nad Labem – Vinoř – **Praga****Praga**

Z bazyliki św. Jakuba już tylko kilka metrów uliczką Stupartská na Staroměstské náměstí. Tam oczekuje nas wiele atrakcji turystycznych.

Pragę otacza atmosfera trudnego do opisanego uroku. Im trudniej go nazwać, tym łatwiej przeżyć. Nieistotna jest pora dnia, wstający poranek, palące słońce południa czy późny wieczór – czeska metropolia promieniuje fluidami, które oczarowują. Poza wspomnianą już bazyliką św. Jakuba polecamy siedem innych szczególnych miejsc: Plac Staromiejski, Most Karola, kościół maltański, kościół św. Mikołaja, katedrę św. Wita, Złotą Uliczkę i klasztor na Strahovie.

Plac Staromiejski (Staroměstské náměstí). O zabudowie tego miejsca wspominają już XII-wieczne źródła. Od tego czasu plac pełnił funkcję centrum życia miasta. Od XIV do XVI wieku powstawał tu wielki gotycki kościół o długiej nazwie „kościół Marii Panny przed Tynem“ (zwany również w skrócie **kościół Tyn**), który zastąpił wcześniejszą małą świątynię. Jako ośrodek ruchu husyckiego był świadkiem działania słynnych reformatorów. Dech w piersiach zapiera północny portal kościoła, będący niezwykle przykładowym kunsztem kamieniarskiego. Również bogate wyposażenie wnętrza kościoła zaprasza do obejrzenia. Pochowany tu jest słynny astronom, Tycho de Brache. Warto zwrócić uwagę na fasady domów okalających Plac Staromiejski pochodzące z różnych epok. Jednym z niewielu zachowanych domów gotyckich jest **Dom pod Kamiennym Dzwonem**. Barokowy kościół św. Mikołaja z dwiema białymi wieżami jest w stanie zauroczyć już po pierwszym rzucie oka. Następny cel: **ratusz staromiejski**. Budynek powstał w XIV wieku, a jego zegar astronomiczny można znaleźć w każdym przewodniku po Pradze. Zajrzyjmy do sali posiedzeń i dawnych pomieszczeń rajców, być może też na wieżę. Wdrapanie się po 138 stopniach pozwala rozkoszować się oszałamiającą panoramą.

Fot.1: Dwie wieże kościoła Marii Panny przed Tynem dumnie górują nad kamienicami po wschodniej stronie placu staromiejskiego. Miejsce to przyciąga ludzi ze wszystkich stron świata.

Fot.2: Turystyczny magnes: zegar astronomiczny na staromiejskim ratuszu. W górnej części zegara co godzinę można zobaczyć figury apostołów. Od ponad 500 lat!

Praga (Praha) – Malá Strana, Hradczany

Legenda

Szlak pielgrzymkowy
Zabytek
Poczta
Informacja turystyczna
Apteka
Szpital/lekarz

- 1 Wieże Mostu Karola na Malej Stranie
- 2 Kościół maltański
- 3 Kościół Maryi Zwycięskiej
- 4 Ogród Wrtbowski
- 5 Kościół św. Mikołaja (Malá Strana)
- 6 Kościół św. Tomasza
- 7 Pałac Waldsteina
- 8 Złota Uliczka
- 9 Bazylika św. Jerzego
- 10 Katedra św. Wita
- 11 Sala Władysławowska
- 12 Dziedziniec honorowy zamku
- 13 Pałac arcybiskupi
- 14 Pałac Sternberg
- 15 Kościół św. Michała
- 16 Kościół św. Jana Nepomucena
- 17 Klasztor kapucynów
- 18 Loreta
- 19 Pałac Czemina
- 20 Klasztor na Strahovie

Etap 7: Stará Boleslav – Dřevčice – Brandýs nad Labem – Vnoř – Praga

*Od ratusza staromiejskiego idziemy przez Malé náměstí i wąską uliczką Karlovą na Křižovnické náměstí, po drodze mijając monumentalny **pałac Clam-Gallasów**. Tam w oczy rzuca się olbrzymi kompleks Clementinum. Ta jezuicka budowla z kościołem św. Salvatora jest symbolem rekatolicyzacji. Podczas budowy w XVII wieku zburzono 30 domów. Obok znajduje się **kościół kawalerów krzyżowych**. Wyraźna kopuła wznosząca się tuż nad Wełtawą dominuje w panoramie miasta. Początek słynnego Mostu Karola wyznacza staromiejska wieża mostowa.*

Most Karola. Mówi się, że jest to jeden z najpiękniejszych mostów świata. Oczywiście gusta są różne, lecz nikt, komu bliscy są święci, nie ma innego zdania. Most o długości 520 m i szerokości 11 m zdobi 30, w większości barokowych, figur z brązu i kamienia. Najstarszy jest posąg św. Jana Nepomucena z XVII wieku, stojący na północnej stronie mostu. To właśnie tu prześladowcy świętego mieli go wrzucić do Wełtawy. Kamień węgielny pod most Karola został położony w połowie XIV wieku za panowania Karola IV. Monumentalna budowla przez długi czas była jedyną umocnioną przeprawą przez Wełtawę, a tym samym wąskim gardłem ważnych dróg handlowych.

Figury na moście Karola

Wieża mostowe patrząc od Malej Strany

- św. Wacław
- św. Jan z Malty, Feliks Walezy
- św. Wojciech
- św. Ludgarda
- św. Mikołaj z Tolentino
- św. Wincenty Ferrariusz, Prokop
- św. Franciszek z Asyżu
- św. Ludmiła
- św. Franciszek Borgia
- św. Krzysztof
- św. Franciszek Ksawery
- św. Józef
- Pieta
- św. Barbara, Małgorzata, Elżbieta
- św. Iwo

- św. Salwator, Kosma i Damian
- św. Wit
- św. Filip Benicjusz
- św. Kajetan
- św. Augustyn
- św. Juda Tadeusz
- św. Antoni z Padwy
- św. Jan Nepomucen
- św. Norbert, Wacław, Zygmunt
- św. Jan Chrzyciel
- św. Cyryl i Metody
- św. Anna Samotrzecia
- Grupa Ukrzyżowania
- Maryja ze św. Dominikiem i Tomaszem z Akwinu
- Maryja ze św. Bernardem

Staromiejska wieża mostowa

Fot.1: Kawalerzy z zakonu Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą wpadli na pomysł: niemal co godzinę zapraszają gości do kościoła grając na instrumentach dętych. Często odbywają się tu wieczorami koncerty.

Fot.2: Przechadzka po moście Karola należy do programu najkrótszej choćby wycieczki do Pragi. Kto raz doświadczył niezwyklej atmosfery tego miejsca, koniecznie będzie chciał wracać.

Etap 7: Stará Boleslav – Dřevčice – Brandýs nad Labem – Vnoř – Praga

Jeszcze przed wieżami mostowymi na Malej Stranie z Mostu Karola w dół na Maltéské náměstí prowadzą małe schodki. Żaden z turystów tam nie zajrzy, jednak dla pielgrzyma jakubowego to konieczność. Na placu tym znajdowała się dawniej znacząca komandoria joannitów wielkiego przeoratu Czech, dowód na to, że pielgrzymi znajdowali tu pomoc. Wracając najlepiej pójść ulicami Harantová i Karmelitská, bo przy tej właśnie trasie stoi **Kościół Maryi Zwycięskiej** ze słynnym praskim Jezusem. Karmelitanie wybudowali ołtarz swej ukochanej woskowej figurze. Kilka kroków dalej do odpoczynku zaprasza idylliczny **ogród Wrthowski**, leżący z dala od turystycznego zgiełku. Z tarasu można rozkoszować się panoramą praskiego Starego Miasta.

Komandoria joannitów

Na terenie dzisiejszego kościoła maltańskiego znajduje się miejsce pierwotnego założenia należącego do Zakonu Rycerskiego Szpitala św. Jana w Jerozolimie (czyli joannitów) z XII wieku, a tym samym wielkiego przeoratu Czech. Komandoria ta należy do najstarszych na północ od Alp. Budynki klasztorne leżały poza murami miejskimi i zapewne dlatego mają tak znaczne umocnienia obronne. Świadczą o tym do dziś wieże kościoła maltańskiego, leżące w miejscu pierwotnej budowli romańskiej. Zakon szybko objął prowadzenie szpitala. Według opisów przy kościele znajdowało się dostępne od zewnątrz pomieszczenie, które najprawdopodobniej było przeznaczone dla pielgrzymów. To z Pragi pochodziły impulsy do zakładania innych domów zakonnych, m. in. tych w Českim Dubie, Žytawie i Hirschfelde. Komandoria praska przekształciła się w XVII wieku w niezależną dzielnicę, w której znajdowało się 58 domów mieszczańskich. Od czasów reformacji, kiedy to zakony maltański i joannitów rozdzieliły się, wielki przeorat Czech należy do maltańczyków.

Fot.1: Jedna z obronnych wież kościoła maltańskiego pw. Matki Boskiej pod Łańcuchem

Fot.2: Czeski wielki przeorat zakonu maltańskiego stawiał czoła licznym zawirowaniom historycznym. Dopiero po przejęciu władzy przez komunistów zakon rozwiązano. Po roku 1989 znów podjął działalność. Powołano służbę szpitalną „Česká Maltéská Pomoc”. Dziś wielki przeorat ma swą siedzibę na Malej Stranie. Ośmiokątny krzyż znajdujący się na kościele maltańskim również w Czechach symbolizuje pomoc; przypomina zakonne zawołanie „obrona wiary i służba ubogim”.

Etap 7: Stará Boleslav – Dřevčice – Brandýs nad Labem – Vnoř – Praga

Praga

Z ogrodu Wrtbowskiego idziemy Malostranskim náměstí do kościoła św. Mikołaja zwieńczonego olbrzymią kopułą i dalej w górę ulicą Nerudovą do olbrzymiego kompleksu hradeckich, czyli praskiego zamku, któremu musimy poświęcić sporo czasu. Kto chce odwiedzić również klasztor na Strahovie, idzie dalej ulicą Loretánską, gdzie po drodze ma szansę zachwycić się praską Loretą.

Kościół św. Mikołaja. Określa się go jako perłę późnego baroku. Nie tylko budowla, ale też jej wystrój wewnętrzny są smakowitym kąskiem dla miłośników sztuki. Na ok. 1500 m² stropu nad nawą rozciąga się jedno z największych w Europie malowideł. Na organach z XVIII wieku grał Wolfgang Amadeusz Mozart. Do dziś tutejsze koncerty organowe są atrakcją dla miłośników muzyki.

Zamek praski. Mówi się, że jest największym zamieszkanym zamkiem świata. Wprawdzie dojście do niego jest nieco męczące, ale zarówno architektura, jak i rozpościerająca się panorama miasta wynagradzają ten wysiłek. Olbrzymie wrażenie robi katedra św. Wita znajdująca się na zamkowym dziedzińcu, gotycka perełka, której budowę rozpoczęto w XIV wieku, a liczni mistrzowie budowlani nadawali jej niepowtarzalny charakter na przestrzeni 600 lat. Ulubionym miejscem zwiedzających jest ozdobna kaplica św. Wacława. Warte odwiedzenia są też pałac królewski i bazylika św. Jerzego.

Złota Uliczka. Na praskim zamku nie wolno przeoczyć Złotej Uliczki, nawet jeśli ta przyjemność będzie kosztowała kilka koron. Nazwę malowniczego zaułka tłumaczy legenda: mieli tu działać alchemicy, którzy na zlecenie króla Rudolfa II starali się pozyskać sztuczne złoto. W maleńkich domkach mieszkali najpierw strzelcy królewscy, potem biedota, a nawet pisarz Franz Kafka. Dziś rzemieślnicy i artyści oferują tysiące pamiątek.

Fot.1: Widok na potężną kopułę kościoła św. Mikołaja na praskiej Małej Stranie

Fot.2: Loreta - mariacki kościół pielgrzymkowy na Hradczanach, słynny przede wszystkim dzięki czarującym melodiom wygrywanym przez dzwonki

Fot.3: Wieczór zapadający nad praskim zamkiem. Jego sylwetka górująca nad Wełtawą stanowi symbol miasta

Fot.4: Z praskiego zamku widać do dziś zamieszkaną klasztor na Strahovie

Połączenie z innymi odcinkami Drogi św. Jakuba na północy
Schemat Drogi św. Jakuba na północ od Drogi Żytawskiej

W Zgorzelcu/Görlitz Droga Żytawska łączy się z liczącą ponad 160 km długości *Drogą Dolnośląską* prowadzącą z Głogowa przez Jakubów, Bolesławiec i Lubań. Ta z kolei łączy się z *Drogą Wielkopolską* (224 km) z Gniezna przez Poznań i Leszno do Głogowa. Do Gniezna można dojść z Olsztyna *Drogą Polską* (Camino Polaco) przez Toruń; ale już w Mogilnie i Trzemesznie wchodzimy na znakowaną wzorem muszli z trasy Gniezno-Praga *Drogę św. Jakuba na Szlaku Piastowskim*.

Należy w tym miejscu wspomnieć o szlaku prowadzącym wzdłuż historycznej *Via Regia*. Obecnie (2008 r.) jest ona oznakowana i opisana na odcinku z Brzegu przez Wrocław, Legnicę, Złotoryję i Lubań do Zgorzelca. W roku 2009 planowane jest oddanie do użytku Drogi na odcinku z Krakowa przez Piekary Śląskie i Opole do Brzegu; w Krakowie łączy się z nią Droga Małopolska z Sandomierza, a w przyszłości z Lublina. W kolejnych latach Droga św. Jakuba „Via Regia” poprowadzi od granicy z Ukrainą przez Jarosław, Tuchów, Brzesko do Krakowa. W kierunku zachodnim ze Zgorzelca wzdłuż *Via Regia* od roku 2003 prowadzi *Ekumeniczny Szlak Pątniczy* (Ökumenischer Pilgerweg) przez Budziszyn, Lipsk i Erfurt do Vacha; dalej muszle prowadzą w kierunku Kolonii i Akwizgranu.

Przewodniki pielgrzyma warte polecenia:

Droga św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga: Część Polska – Droga Wielkopolska i Droga Dolnośląska, wyd. Fundacja Wioski Franciszkańskiej 2007, ISBN: 978-83-924296-1-6, www.camino.net.pl

Droga św. Jakuba „Via Regia”: Część I – Dolny Śląsk, wyd. Fundacja Wioski Franciszkańskiej 2006, ISBN: 978-83-924296-0-9, www.camino.net.pl

Der Ökumenische Pilgerweg durch Sachsen, Sachsen-Anhalt und Thüringen, wyd. Ökumenischer Pilgerweg e.V., www.oekumenischer-pilgerweg.de

Połączenie z odcinkami *Drogi św. Jakuba* na południu
Schemat *Drogi św. Jakuba* na południe od *Drogi Żytawskiej*

Z Pragi istnieją dwie możliwości wyruszenia oznakowanymi szlakami w kierunku południowym. Pierwsza z nich prowadzi przez Klatový i Ratyzbonę na *Drogę Wschodniobawarską* (Ostbayrischer Jakobsweg), która w Augsburgu przechodzi w *Drogę Bawarsko-Szwabską* (Bayrisch-Schwäbischer Jakobsweg).

Druga z nich wiedzie przez Strakonice do Pasawy (od Příbramu do Pasawy szlak jeszcze nieoznakowany!), gdzie wchodzimy na *Drogę Południowo-wschodniobawarską* (Südostbayrischer Jakobsweg) przez sanktuarium maryjne Altötting. W Peissenberg wchodzimy na *Drogę Monachijską* (Münchner Jakobsweg).

Od Kempten obie trasy kierują się na Bregenz i do Szwajcarii.

Na stronie tej wymienione zostały godne polecenia przewodniki po odcinkach *Drogi św. Jakuba* na terenie Bawarii.

Spis miejscowości opisanych w przewodniku

Nazwy miejscowości podane są zarówno po czesku, jak i po niemiecku.

Spotkania, które poruszają

„Via Sacra“ przypomina sznur pereł. Łączy ona 16 skarbów pogranicza Niemiec, Polski i Czech – świadków wspólnego dziedzictwa tego obszaru. Nowa trasa kulturalno-pielgrzymkowa powstała z inicjatywy miasta Żytawa, przy wsparciu Unii Europejskiej i partnerów ze wszystkich trzech krajów. Zaprasza ona do ponownego odkrycia terenu Euroregionu „Nysa“, który z dawnego „czarnego trójkąta“ zmienia się w żywy środek Europy.

Turystyczna trasa „Via Sacra“ bynajmniej nie konkuruje z innymi szlakami kulturowymi. Częściowo obejmuje ona dawne trakty handlowe i pątnicze. Chce ona być dla wszystkich impulsem do poznania dziedzictwa wielowiekowego współistnienia Niemców, Czechów, Serbołużyczan i Polaków na przykładzie najcenniejszych obiektów sakralnych. Oferta turystyczna ułatwia te spotkania. Decydujących się poświęcić czas na wędrowanie śladami „Via Sacra“ i gotowych zanurzyć się w atmosferze miejsc przepełnionych modlitwą, zaprowadzą one do ciszy i zamyślenia. Podobnie jak szlaki pątnicze, otwierają ona inne spojrzenie na świat i na duszę.

**PODRÓŻOWANIE BEZ GRANIC.
PRZEZ WIEKI.
W ZADUMIE.**

Euroregion Nysa

Turystyczna Via Sacra

Historyczna Via Regia

szlak pielgrzymkowy „Droga św. Jakuba”

1. Wielkie Plótno Postne z Żytawy 1472/Male Plótno Postne z Żytawy 1573
2. Twierdza i zespół klasztorny Oybin
3. Ewangeliccy Bracia Czescy w Herrnhut
4. Kościół wiejski w Cunewalde
5. Katedra św. Piotra w Bautzen ze skarbcom
6. Opactwo Cystersek St. Marienstern Panschwitz-Kuckau
7. Święty Grób, Droga Krzyżowa oraz Kościół Ewangelicki św. Piotra i Pawła w Görlitz
8. Klasztor cystersek – Fundacja klasztorna St. Marienthal w Ostritz
9. Ewangelicki Kościół Pokoju pod wezwaniem Ducha Świętego w Jaworze
10. Pocysterski Zespół Klasztorny w Krzeszowie
11. Świątynia Wang w Karpaczu
12. Kościół św. Krzyża (Kościół Łaski) w Jeleniej Górze
13. Kościół Nawiedzenia Marii Panny w Hejnicach
14. Komandoria joannitów p.w. św. Zdzisławy w czeskim Dubie
15. Kaplica św. Anny – Mnichovo Hradiště
16. Bazylika św. Wawrzyńca i św. Zdzisławy w czeskim Jablonné v Podještědí

Żytawska Droga św. Jakuba

Droga św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga
Część południowa

Spis adresów

Kościół, nabożeństwa, msze św., parafie, miejsca noclegowe, punkty informacji turystycznej,
miejsca warte zwiedzenia, pomoc w nagłych wypadkach

Poniższe zestawienie zawiera liczne adresy i dane kontaktowe, które mogą okazać się przydatne w czasie pielgrzymowania *Żytawską Drogą św. Jakuba*. W przypadku miejsc wartych zobaczenia oraz punktów noclegowych nie jest to lista kompletna i z czasem będzie się ona wydłużać. Chodzi raczej o przedstawienie pewnej bazy wyjściowej ofert, spośród których pątnicy mogą wybierać ich wędrówki. Możliwe, że w spisie pojawiły się pewne drobne błędy lub nieścisłości, lub dane kontaktowe uległy zmianie od momentu ich zestawienia – nie możemy wziąć za to odpowiedzialności. Będziemy jednak wdzięczni za wszelkie uwagi i sugestie, które będą niezwykle ważne w kolejnych edycjach przewodnika.

Prosimy przekazywać je *Międzynarodowemu Stowarzyszeniu na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga*:

Internationale Vereinigung für den Jakobsweg Gnesen-Görlitz-Prag
c/o IBZ St. Marienthal
St. Marienthal 10
D-02899 Ostritz
tel.: +49 / 35823 / 77 238
e-mail: info@zittauer-jakobsweg.de

Kontakt w Niemczech:

Uwe Lammel (prezes stowarzyszenia)
Dornspachstrasse 4; D-02763 Zittau
tel. +49 / 172 272 02 95
e-mail: info@zittauer-jakobsweg.de
www.zittauer-jakobsweg.de

Kontakt w Polsce:

Emil Mendyk (*Fundacja Wioski Franciszkańskiej*)
Janice 16; 59-623 Lubomierz
tel. + 48 / 665 711 412
e-mail: info@camino.net.pl
www.camino.net.pl

Konto bankowe:

Sparkasse Oberlausitz-Niederschlesien
Konto: 3000 118 500
BLZ: 850 501 00

Konto bankowe:

Deutsche Bank PBC S.A.
76 - 1910 1064 - 2203 5734 4121 0002

Stan: czerwiec 2007

Użyte symbole:

Kościół, możliwość uczestniczenia w liturgii
Możliwość otrzymania pieczętki
Miejsca noclegowe
Informacja turystyczna

Ważniejsze adresy

Kurie diecezjalne na trasie *Drogi Żytawskiej*

Kuria Biskupia Diecezji **Görlitz** (Bischöfliches Ordinariat des Bistums Görlitz)
D-02826 Görlitz, Carl-von-Ossietzky-Str. 41/43, Tel. +49 (3581) 47820, Fax: ~ 478212, E-Mail:
ordinariat@bistum-goerlitz.de, www.bistum-goerlitz.de
Ordynariusz: bp dr Konrad Zdarsa; wikariusz generalny: ks. prałat Hubertus Zomack

Kuria Biskupia Diecezji **Drezno-Miśnia** (Bischöfliches Ordinariat des Bistums Dresden-Meißen)
D-01309 Dresden, Käthe-Kollwitz-Ufer 84, Tel. +49 (351) 3364-600,
E-Mail: Bistum-DD.Kanzlei@t-online.de, www.bistum-dresden-meissen.de
Ordynariusz: bp Joachim Reinelt; wikariusz generalny: ks. Michael Bautz

Kuria Biskupia Diecezji **Litoměřice** (Biskupství litoměřické)
CZ-412 88 Litoměřice, Dómské náměstí, Tel. +420 (416) 707520, Fax: ~ 416731454, E-Mail:
ordinariat@biskupstvi-ltm.cz, www.biskupstvi-ltm.cz
Ordynariusz: bp Pavel Posád; wikariusz generalny: ks. prałat Karel Havelka

Kuria Metropolitalna Archidiecezji **Praga** (Arcibiskupství pražské)
CZ-119 02 Praha 1 - Hradčany, Hradčanské nám. 16,
Tel. +420 (220) 392111, Fax: ~ 514 647, E-Mail: apha@apha.cz, www.apha.cz
Metropolita: abp Miroslav kard. Vlk; wikariusz generalny: ks. prałat Michal Slávik

Organizacje zajmujące się *Drogą św. Jakuba* na Górnych Łużycach i w północnych Czechach

Niemieckie Stowarzyszenie św. Jakuba (Deutsche St.-Jakobus-Gesellschaft)
D-52068 Aachen, Tempelhofer Straße 21
Tel. +49 (241) 4790-127, Fax ~ 4790-112, www.deutsche-jakobus-gesellschaft.de

Frankońskie Stowarzyszenie św. Jakuba (Fränkische St.-Jakobus-Gesellschaft)
D-97215 Uffenheim, Friedrich-Wencker-Str. 3, Tel.+49 (09842) 7176, Fax:~ 936693, E-Mail:
Ferdinand.Seehars@t-online.de, www.jakobus-gesellschaften.de
(odpowiedzialne za wydawanie paszportów pielgrzyma na terenie Niemiec)

Stowarzyszenie „Ekumeniczny Szlak Pątniczy” (Ökumenischer Pilgerweg e.V.)
D-99423 Weimar, Goetheplatz 9b
Tel: +49 / 3643 / 815733, www.oekumenischerpilgerweg.de
(odpowiedzialne za szlak z Görlitz przez Lipsk do Vacha)

Fundacja Wioski Franciszkańskiej
PL-59-623 Lubomierz, Janice 16, tel.+48 / 757 893 700, fax: +48 / 757 893 700,
www.janice.org.pl, www.camino.net.pl (koordynator szlaku po stronie polskiej)

Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Drogi św. Jakuba Gniezno-Zgorzelec-Praga
(Internationale Vereinigung für den Jakobsweg Gnesen - Görlitz - Prag e.V.)
c/o Int. Begegnungszentrum St. Marienthal, St. Marienthal 10, Tel. +49 (35823) 77238, E-Mail:
info@zittauer-jakobsweg.de (odpowiedzialny za Drogę Żytawską)

Podmioty zajmujące się ruchem turystycznym na trasie *Drogi Żytawskiej*

Spółka Marketingowa Górne Łużyce-Dolny Śląsk

(Marketing-Gesellschaft Oberlausitz-Niederschlesien mbH)

D-02625 Bautzen, Tzschirnerstraße 14a, Tel. +49 (3591) 4877-0, Fax: +49 (3591) 487748

E-Mail: info@oberlausitz.com, www.oberlausitz.com

Lokalna Organizacja Turystyczna *Góry Żytawskie / Zróżła Szprewy*

(Fremdenverkehrsgemeinschaft Zittauer Gebirge / Spreequellland e.V.)

D-02763 Zittau, Markt 1, Tel. +49 (35 83) 75 21 39, ~ 75 22 00, Fax: ~ 75 21 61,

E-Mail: info@zittauergebirge-tour.de, www.zittauergebirge-tour.de

Centrum informacyjne w Libercu (Info-Zentrum Liberec)

Góry Łużyckie i Masyw Ještědu

CZ-460 59 Liberec 1, Nám. Dr. E. Beneše, Tel. +420 / 485 101 709, Fax: +420 / 485 243 589

E-Mail: mic@infolbc.cz, www.infolbc.cz

Czeska Centrala Ruchu Turystycznego

al. Róż 16, 00-556 Warszawa, tel. 0-226 292 916, fax 0-226 279 555

e-mail: info-pl@czechtourism.com, www.czechtourism.com

Pomoc w nagłych wypadkach

Telefony alarmowe w Niemczech:

Ogólny telefon alarmowy: 112

Policja: 110

Pogotowie ratunkowe: 19222

Telefon alarmowy w przypadku zatrucia: +49 / 30 / 19240

Telefony alarmowe w Czechach:

Polica: 158

Pogotowie ratunkowe: 155

Ambasada Polska w Niemczech:

Lassenstr. 19-21, D-14193 Berlin

tel.: +49 / 30 / 223 130, fax.: +49 / 30 / 223 131 55

e-mail: info@botschaft-polen.de

Ambasada Polska w Republice Czeskiej:

Valdštejnská 8, CZ-118 01 Praha 1

tel. +420 / 257 099 523, 257 099 500, fax: +420 / 257 530 399

e-mail: ambrpczechy@mbox.vol.cz

Western Union:

tel. +48 / 225 912 224,

tel. w Polsce: 0-801 120 224

Ważniejsze adresy w poszczególnych miejscowościach na trasie
Żytawskiej Drogi św. Jakuba

GÖRLITZ

Informacja turystyczna

02826 Görlitz, Brüderstr. 1, Tel. +49 (3581) 47570, Fax ~ 475727

E-Mail: info@g-tm.de, www.g-tm.de und www.goerlitz.de

Biuro kontaktowe z podmiotami kościelnymi

Zwiedzanie kościołów i miejsc związanych z liturgią, wprowadzenia w naukę chrześcijańską

Zgłoszenia: PN, WT i CZ 8:00 – 9:30, Christian Wesenberg, Görlitz, Langenstr. 36

Tel. +49 (3581) 409590

Parafia rzymskokatolicka św. Jakuba (Kath. Pfarramt St. Jakobus)

02826 Görlitz, An der Jakobuskirche 4

Proboszcz: ks. dr Wolfgang Kresák, tel. +49 (3581) 406200, Fax: ~ 649036

E-Mail: jakobuskathedrale@gmx.de, www.jakobuskathedrale.de

Katedra św. Jakuba (rz.-kat., St. Jakobuskathedrale)

02826 Görlitz, An der Jakobuskirche 4, Tel. +49 (3581) 406200

Godziny otwarcia: codziennie 10:00 – 12:00

Msze św.: PN-SO 18:00, WT-CZ także 8:00, NDZ 8:30, 10:00

Parafia ewangelicka w śródmieściu (Evangelisches Pfarramt Innenstadtgemeinde)

02826 Görlitz, Jakobstraße 24, Tel. +49 (3581) 40 21 26, Fax: ~ 40 21 25

Proboszcz: ks. Christian Bochwitz, 02826 Görlitz, Jochmannstraße 4, Tel. + 49 (3581) 40 21 00,

Fax: ~ 49 01 60, E-mail: Pfr.Bochwitz.GR@arcor.de

Kościół św. Piotra (ew., Peterskirche)

02826 Görlitz, Bei der Peterskirche 9, Tel. +49 (3581) 402126

Godziny otwarcia: PN-SO 10:00 – 18:00 (16:00), NDZ i święta 11:45 – 18:00 (16:00)

Nabożeństwa: PT i NDZ 10:30

Kościół św. Trójcy (ew., Dreifaltigkeitskirche)

02826 Görlitz, Klosterplatz 21, Tel. +49 (3581) 643460

Godziny otwarcia: PN-SO 10:00 – 18:00 (16:00), NDZ i święta 11:45 – 18:00 (16:00)

Nabożeństwo: NDZ 9:30

Kościół Panien (ew., Frauenkirche)

02826 Görlitz, Jakobstr. 24, Tel. +49 (3581) 402173

Godziny otwarcia: PN-SO 10:00 – 18:00 (16:00), NDZ i święta 11:45 – 18:00 (16:00)

Plan nabożeństw wywieszany na początku każdego miesiąca; modlitwa południowa PN-PT 12:00

Kościół i cmentarz św. Mikołaja (Nikolaikirche und Nikolaifriedhof)

02826 Görlitz, Große Wallstraße, Tel. +49 (3581) 315864

Godziny otwarcia: PN-NDZ 11:00 – 17:00, przewodnicy: 11:00 – 15:00, od listopada do lutego kościół zamknięty

Grób Święty (Heiliges Grab)

02826 Görlitz, Heilige-Grab-Str. 79, Tel +49 (3581) 315864, zwiedzanie: 11:00 – 15:00

Godziny otwarcia: kwiecień-wrzesień PN-SO 10:00 – 18:00, NDZ i święta 11:00 – 18:00,

styczeń-marzec i październik-grudzień PN-SO 10:00 – 16:00, NDZ i święta 11:00 – 16:00

Muzeum Śląskie (Schlesisches Museum)

02826 Görlitz, Brüderstr. 8, Tel. +49 (3581) 8791-0

Godziny otwarcia: WT-NDZ 10:00 – 17:00, wstęp: dorośli 3,00 €, ulgowy 1,50 €, grupy od 10 osób 2,00 € / 1,00 €. W każdą pierwszą niedzielę miesiąca wstęp wolny.

Schronisko młodzieżowe (CVJM-Haus)

02826 Görlitz, Johannes-Wüsten-Str. 21, Tel. ++49 (3581) 31150, www.estaeV.de

Nocleg: 10-18 € (14 łózek, 10 miejsc na materacach)

Dom spotkań (metod., Haus der Begegnung der Ev.-Methodistischen Gemeinde)

02826 Görlitz, Blumenstr. 7, Tel. +49 (3581) 403356

Noclegi: 5 łózek

Verein für Diakonie und Stadtmission im Kirchenkreis Görlitz

02826 Görlitz, Langenstraße 43, Tel. +49 (3581) 876666, Web: www.ekbo.de

Nocleg: 15 € (5 łózek)

Schronisko młodzieżowe (Jugendherberge Görlitz)

02826 Görlitz, Goethestr. 17, Tel. +49 (3581) 406510, Web: www.djh-sachsen.de

Nocleg ze śniadaniem: 13,40 € (105 łózek)

Schronisko dla pielgrzymów (Pilgerherberge Friedersdorf)

Około 4 km poza szlakiem, przy parafii ewangelickiej w miejscowości Friedersdorf
Ev. Kirchengemeinde Friedersdorf, Kirchweg 9, 02829 Markersdorf/OT Friedersdorf

Proboszcz: ks. Jordanov, sekretariat: pani Lorenz lub pan Renger

tel. +49 (35829) 60 467, 60 813 lub 60 477, e-mail: gersdorf-friedersdorf@web.de

Nocleg: 5 € (6 materacy)

Klinika miejska (Städtische Klinikum Görlitz)

02828 Görlitz, Girbigsdorfer Straße 1 - 3, Tel. +49 (3581) 370, Fax ~ 371556

OSTRITZ

Urząd Miasta (Stadtverwaltung Ostritz)

02899 Ostritz, Markt 1, Tel. +49 (35823) 8840, Fax ~ 86584

E-Mail: post@ostritz.de, www.ostritz.de

Biuro informacji kulturalnej (Kulturbüro Ostritz)

02899 Ostritz, Markt 2, Tel. +49 (35823) 87603, Fax ~ 859003

E-Mail: kulturostritzmarkt2@web.de

Parafia rzymskokatolicka Wniebowstąpienia NMP (Kath. Pfarrkirche "St. Mariä Himmelfahrt")

02899 Ostritz, Spanntigstraße, Msza św.: NDZ 10:00

Proboszcz: ks. Norbert Hilbig, tel./fax: +49 (35823) 86357

Parafia ewangelicko-augsburska (Gustav-Adolf-Kirche)

02899 Ostritz, Kirchstr. 4, Tel. +49 (35823) 77849

Nabożeństwo: NDZ 10:00 internet: www.Ostritzer-Leben.de

Kościół otwarty tylko na nabożeństwa lub po zgłoszeniu u proboszcza

Proboszcz: Peter Pertzsch, 02899 Ostritz, Julius-Rolle-Straße 16, Tel.+49 (035823) 86343, Fax ~

86398, E-Mail: Peter.Pertzsch@t-online.de

Opactwo sióstr Cysterek (Zisterzienserinnenabtei St. Marienthal)

02899 Ostritz, St. Marienthal 1, Tel. +49 (35823) 8860, Fax ~ 86357, www.kloster-marienthal.de,

Godziny otwarcia: 7:00 – 19:30, zwiedzanie: codziennie 15:00 (od Wielkanocy do 1 listopada)

Msza św.: PN-SO 7:00, NDZ: 9:00, modlitwy południowe: 11:30, nieszpory: PN-SO 17:00, NDZ 16:30

HIRSCHFELDE

Urząd Miasta (Stadtverwaltung Zittau, Geschäftsstelle Hirschfelde)

02788 Hirschfelde, Rosenstraße 3, Tel. +49 (35843) 2710, Fax ~ 27124

E-Mail: gemeindeverwaltung@hirschfelde.de, www.hirschfelde.de

Schronisko dla pielgrzymów (Pilgerhäusl)

02788 Hirschfelde, Komturgasse 9

Kontakt: patrz *Zittau – parafia rzymskokatolicka*

Nocleg (od 2009): opłata dobrowolna

Rzymskokatolicki kościół filialny św. Konrada (Kath. Filialkirche St. Konrad von Parzham)

02788 Hirschfelde, Komturgasse 9, Kontakt: patrz *Zittau*

Msza św.: CZ 9:00, NDZ 8:15

Ewangelicko-augsburski kościół parafialny Piotra i Pawła (Ev.-Luth. Pfarrkirche St. Peter und Paul)

02788 Hirschfelde, Hirschfelder Str. 5

Godziny otwarcia: po umówieniu z proboszczem

Proboszcz: ks. Andreas Guder, kontakt przez parafię Dittelsdorf: 02788 Dittelsdorf, Hirschfelder Str. 5, Tel. +49 (35843) 25755, E-Mail: Pfarramt_Dittelsdorf@t-online.de

ZITTAU (Żytawa)

Informacja turystyczna (Touristinformation)

02763 Zittau, Markt 1 (ratusz), Tel. +49 (3583) 752137, Fax ~ 752161,

E-Mail: tourist-info@zittau.de, Web: www.info-zittau.de

Rzymskokatolicka parafia Nawiedzenia NMP (Kath. Pfarrkirche “Mariä Heimsuchung”)

02763 Zittau, Lessingstr. 18

Msza św.: PN-ŚR, PI 8:00, CZ 18:30, SO 17:30, NDZ 9:00, 10:30

Proboszcz: ks. Michael Dittrich, Tel. +49 (3583) 500960, Fax ~ 5009699

E-Mail: kath.zittau@kathweb.de, Web: www.wegkreuz.de

Nocleg: dla max. 2 osób

Kościół szpitalny św. Jakuba (Hospitalkirche St. Jakob)

02763 Zittau, Martin-Wehnert-Platz

Nabożeństwo: NDZ 9:30

Parafia ewangelicko-augsburska (Ev.-Luth. Pfarramt Zittau)

02763 Zittau, Pfarrstr. 14, Tel. +49 (3583) 512367, Fax ~ 5156713

Godziny otwarcia: PN, WT, CZ, PI 9:00-12:00, WT, CZ 13:00-17:00, ŚR nieczynne

Pastor: Katharina Köhler (E-Mail: pfarrererin@googlemail.com), Christoph Stempel (E-Mail: Ch.Stempel@web.de)

Kościół pofranciszkański (ew., Klosterkirche)

02763 Zittau, Klosterplatz, udostępniony po uzgodnieniu z par. ew.

Nabożeństwa: różne godziny, informacja wywieszona przed kościołem

Kościół św. Jana (ew., Johanniskirche)

02763 Zittau, Johannisplatz 1, Tel. +49 (3583) 510933

Godziny otwarcia: maj-październik PN-PI 9:00-18:00, SO 10:00-16:00, NDZ 13:00-16:00, ŚR nabożeństwopoludniowe 12:00

Listopad-kwiecień: PN-PI 9:00-16:30, SO 10:00-16:00, NDZ 13:00-16:00

Wieża widokowa kościoła św. Jana (Johannisturm)

02763 Zittau, Johannisplatz 1, Tel. +49 (3583) 795143

Godziny otwarcia: maj-październik PN-PI 12:00-18:00 SO-NDZ 10:00-16:00

Listopad-kwiecień: PN-PI 10:00-16:30, SO-NDZ 10:00-16:00

Wstęp: 1,50 €, ulgowy 1,00 €

Parafia metodystyczna (Ev.-methoditische Kirchgemeinde Zittau)

02763 Zittau, Friedensstraße 9, Tel. +49 (3583) 702502

Pastor: Bernd Förster, E-Mail: bernt.foerster@emk.de

Kościół św. Krzyża – Wielka Żytawska Szata Postna (Heiligkreuzkirche - Großes Zittauer Fastentuch)

02763 Zittau, Frauenstr. 23, Tel. +49 (3583) 5008920, wstęp: 4,00 €, ulgowy: 2,00 €

Godziny otwarcia: kwiecień-październik: codziennie 10:00-18:00, każda pierwsza środa miesiąca

18:00-21:00; zwiedzanie z przewodnikiem: 10:00, 11:00, 13:00, 14:00, 15:00, 16:00, zwiedzanie tylko w ciszy: 12:00-13:00 i 17:00-18:00

Listopad-marzec: WT-NDZ 10:00-17:00, PN tylko po wcześniejszym zgłoszeniu (opłata dodatkowa 10,00 €)

Muzeum Miejskie – Mała Szata Postna (Städtische Museen Zittau - Kleines Zittauer Fastentuch)

02763 Zittau, Klosterstr. 3, Tel. +49 (3583) 55479-0

Wstęp: 4,00 €, ulgowy 2,00 €, bilet łączony Wielka i Mała Szata Postna 5,00 €, ulgowy 3,00 €;

Godziny otwarcia: kwiecień-październik codziennie 10:00-18:00; listopad-marzec WT-NDZ

Szpital powiatowy (Kreiskrankenhaus)

02763 Zittau, Görlitzer Str. 10, Tel. +49 (3583) 880, Fax ~881000, E-Mail: info@kllz.de

Komenda Policji (Polizeirevier Zittau)

02763 Zittau, Haberkornplatz 2, Tel. +49 (3583) 620, Fax ~ 62106

HRÁDEK NAD NISOU

Informacja turystyczna (Informační centrum Hrádek nad Nisou)

CZ-46334 Hrádek n.N., Horní náměstí 73, Tel./Fax +420 / 485 140 634

E-Mail: infohradek@volny.cz, www.hradek.cz

Parafia rzymskokatolicka (Římskokatolická farnost Hradek nad Nisou)

CZ-463 34 Hrádek nad Nisou, Liberecká 76, Tel. +420 / 485 121 293

Proboszcz: ks. Pavel Tomáš Genrt

Kościół rzymskokatolicki św. Bartłomieja (Kostel sv. Bartolomeje)

Msza św.: WT, CZ 17:00, NDZ 18:00

Pensjonat „Kristýna”

CZ-46334 Hrádek nad Nisou, Horní náměstí 73, Tel. +420 / 485 140 082,

E-Mail: martini-design@volny.cz, cena: 300 Kč ze śniadaniem, 44 miejsca,

Rezerwacja telefoniczna lub e-mailowa.

Pensjonat „S.O.N.A”

CZ-46334 Hrádek nad Nisou, 1. Máje 226, Tel. +420 / 485 140 585,

www.severnicechy.info/pension_sona,

Cena: 350 Kč, 10 miejsc, Rezerwacja telefoniczna lub e-mailowa.

Rodzinny pensjonat „Janata”

CZ-463 34 Hrádek nad Nisou, Hradební 375, Tel. +420 / 482 723 775

E-Mail: janata.pension@volny.cz

Cena: pokój 1-osobowy 400 Kč, pokój 2-osobowy 700 Kč. 15 miejsc (7 pok. 2-osobowych + 1 pokój 1-osobowy.), Rezerwacja telefoniczna lub e-mailowa.

CHRASTAVA

Informacja turystyczna (Informační centrum Chrastava)

CZ-46331 Chrastava, Liberecká 40, Tel. +420 / 485 143 161, Fax ~ 485 143 344

E-Mail: info@chrastava.cz, www.chrastava.cz

Kościół św. Wawrzyńca (Kostel sv. Vavřince)

Kontakt przez parafię w Hradku

Msza św.: ŚR, PI 17:00, NDZ 10:30

Winiarnia SATELIT

CZ-46331 Chrastava, Liberecká 36, Tel. +420 / 482 720 966, +420 / 603 311 753, cena: 400 Kč, 9 miejsc

Motorest ZÁMEČEK

CZ-46331 Chrastava, Bílokoštecká 127, Tel. +420 / 485 143 481-2, cena: 450 Kč, 35 miejsc, rezerwacja telefoniczna

Pensjonat GLORIA

CZ-46331 Chrastava, Náměstí 1. Máje, Tel. +420 / 608 130 400, www.gloria.cz,
cena: 450 Kč, 12 miejsc, rezerwacja telefoniczna lub e-mailowa.

ANDĚLSKÁ HORA

Pensjonat rodzinny „U Wolfů”

CZ-46331, Andělská Hora 40, Tel. +420 / 485 143 007 i +420 / 604 352 795,
E-Mail: wolfovi@uwolfu.cz, cena: 350 Kč, przy czym za pierwszy nocleg 700 Kč (zniżka przy pełnym obłożeniu: 500 Kč), 12 miejsc, rezerwacja telefoniczna oraz e-mailowa.

BÍLÝ KOSTEL nad Nisou

Pensjonat „Petr” (Petr Najman)

CZ-463 31 Bílý Kostel nad Nisou, Bílý Kostel nad Nisou 92, Tel. +420 / 482 720 633, +420 / 602 103 028, E-Mail: dasa.naj@tiscali.cz, www.apartman.petr.euroregion.cz, cena: 250 Kč, 15 miejsc

Pokoje gošcinne Renata Víchová

CZ-463 31 Bílý Kostel nad Nisou, Bílý Kostel nad Nisou 239, Tel. +420 / 485 143 417, cena: 250 Kč, 7 miejsc, rezerwacja telefoniczna

KRYŠTOFOVO UDOLÍ

Urząd gminy (Obecní úřad Kryštofovo Údolí)

CZ-46002 Liberec 2, Kryštofovo Údolí 166, Tel. +420 / 482 720 354

E-Mail: krystofovoudol@volny.cz, www.krystofovoudoli.cz

Kościół św. Krzysztofa (Kostel sv. Kryštofa)

Msza św.: czerwiec-wrzesień NDZ 16:30, październik-maj w każdą ostatnią niedzielę miesiąca o godz. 15:30

Kontakt: parafia rzymskokatolicka Liberec, CZ-460 01 Liberec I, Kostelní ul. 7, proboszcz: ks. František Opletal, tel. +420 / 485 108 506, www.arcidekanstvi-lbc.rkc-lbc.cz

Pensjonat i restauracja „U Uhlířů”

CZ-460 01, Kryštofovo Údolí, č.p. 126, tel. +420 / 482 720 357,

E-Mail: uhlir.pension@seznam.cz, cena: 250 Kč 17 miejsc

Rezerwacja telefoniczna i e-mailowa

Pensjonat „Keramik”

CZ-460 01, Kryštofovo Údolí, č.p. 74, tel./ fax: +420 / 482 72 03 97, +420 / 606 851 011

E-Mail: j.mlejnкова@volny.cz, cena: 290 Kč (260 Kč przy grupie min. 10-osobowej), 26 miejsc, rezerwacja telefoniczna i e-mailowa.

Pensjonat „Eva”

CZ-460 01 Liberec, Kryštofovo Údolí 210, Tel. +420 / 482 721 150, +420 / 603 207 863

E-Mail: fajmonj@seznam.cz, www.severnicechy.info/penzion_eva

cena: 300 Kč, 15-22 miejsc, rezerwacja telefoniczna i e-mailowa.

Chata „Údolanka”

CZ-460 01 Kryštofovo Údolí, č.p. 105, Tel. +420 / 482 345 234, +420 / 736 118 491,

Fax: ~ 345 235, E-Mail: udolanka@seznam.cz, www.udolanka.cz

cena: 350 Kč ze snídanem, 26 miejsc (4 pokoje 2-osobowe, 3 pokoje 3-osobowe., 4 pokoje wieloosobowe), rezerwacja telefoniczna i e-mailowa

Pensjonat „Novina”

CZ-460 01, Kryštofovo Údolí, Novina č.p. 101, Tel. +420 / 482 721 425, Fax: +420 / 608 830 030,

E-Mail: penzion-novina@seznam.cz, cena: 500 Kč ze snídanem, 20 miejsc, rezerwacja telefoniczna i e-mailowa

SVĚTLÁ pod Ještědem

Parafia rzymskokatolicka św. Mikołaja (Římskokatolická farnost Světlá pod Ještědem)

CZ-463 43 Český Dub, Světlá p. Ještědem čp. 1, proboszcz: ks. Josef Matura,

Tel. +420 / 606 925 225

Msza św.: NDZ 9:00

Chata Pláně

CZ-463 51 Světlá pod Ještědem, Pláně pod Ještědem, Tel. +420 / 482 770 997, +420 / 602 440

348, E-Mail: chataplane@clnet.cz, www.webpark.cz/chataplane,

cena: 120-140 Kč, 115 miejsc

Pensjonat „Horka”

CZ-463 43 Světlá pod Ještědem, Hoření Paseky 12, Tel. +420 / 485 179 312, +420 / 737 248 399,

www.ubytovani.tuzemsko.cz/1477, cena: 430 Kč ze snídaníem i kolacją, 28 miejsc (pokoje 2- i 4-

osobowe, 1 apartament)

ČESKÝ DUB

Informacja turystyczna (Informační centrum Český Dub)

CZ-46343 Český Dub, Kostelní 14/IV, Tel. +420 / 485 727 580, Fax +420 / 485 147 624

E-Mail: infocentrum@cdub.cz, www.infocentrum.cdub.cz

Parafia rzymskokatolicka pw. Zesłania Ducha Świętego (Římskokatolická farnost Seslání Ducha Svatého)

CZ-46343 Český Dub, Kostelní 9/IV, proboszcz: ks. Miroslav Maňásek, Tel. +420 / 485 14753

Msza św.: ŚR, PI 18:00 (17:00), NDZ 8:00

Dawna komandoria jaonitów (Johanitská komenda)

CZ-46343 Český Dub, Stary Zamek

Godziny otwarcia: kwiecień-wrzesień ŚR-NDZ 9:00 – 12:00 i 13:00 – 17:00

Dawny klasztor dominikanów (Podještědské muzeum Karoliny Světlé)

CZ-46343 Český Dub, ul. Svobody 32/IV, Tel. +420 / 485 147 090

Godziny otwarcia: kwiecień-wrzesień ŚR-NDZ 9:00-12:00 i 13:00-17:00

Wstęp: 50 Kč, ulgowy 25 ČZK

Schronisko „Prádelna”

CZ-463 43, Český Dub, Svobody 31/4, Tel. +420 / 485 177 090

cena: 100 Kč, 19 miejsc, rezerwacja telefoniczna ŚR-NDZ 9:00-17:00,

www.severnicechy.info/ubytovna Pradelna

Schronisko „Sokolovna”

CZ-463 43 Český Dub, tel. +420 / 485 134 402, +420 / 728 060 020, E-Mail: aneri@aneri.cz,

cena: 70 Kč + 40 Kč pościel, 20 miejsc (5 pokoi 4-osobowych)

Chata „Kovář” (camping, pole namiotowe)

CZ-463 43 Český Dub, Zámecká 63, Tel. +420 / 482 727 513, +420 / 603 223 217

E-Mail: p.sadecky@seznam.cz, www.chatakovar.wz.cz

cena: 1000 Kč za dzień/domek 5-/7-osobowy

Pokoje gošćinne J. Vaňková

CZ-463 43 Český Dub, Tel. +420 / 485 148 936, +420 (607) 987 251

E-Mail: vankova@smrzov.net

cena: 200 Kč, 4 miejsca, rezerwacja telefoniczna i e-mailowa

Hotel Sport (przy stadionie)

Tel. +420 / 485 147 963, +420 / 606 714 734, E-Mail: zachy@rscm.eu, www.rscm.eu, cena: 250

Kč, 40 miejsc, rezerwacja telefoniczna i e-mailowa

Pensjonat ABC

CZ-463 43 Český Dub, Hodky 29, Tel. +420 / 485 179 047, +420 / 603 859 812,

www.severnicechy.info/penzion_abc, cena: 350 Kč, 11 miejsc, rezerwacja telefoniczna i e-mailowa

LETAŘOVICE

Kościół św. Jakuba Starszego (Kostel sv. Jakuba staršího)

Kontakt przez parafię Český Dub

Msza św.: NDZ 14:00

MNICHOVO HRADIŠTĚ

Informacja turystyczna (Informační centrum Mnichovo Hradiště)

CZ-29501 Mnichovo Hradiště, Masarykovo náměstí 299, Tel. +420 / 326 772 407

E-Mail: mic@mnhradiste.cz, www.mnhradiste.cz

Parafia rzymskokatolicka pw. św. Jakuba (Římskokatolická farnost Mnichovo Hradiště)

CZ-295 01 Mnichovo Hradiště, 1. máje 232/2, proboszcz: ks. Radek Jurnecka,

Tel./Fax +420 / 326 772 814, E-Mail: dekanstvi.mh@seznam.cz

Msza św.: NDZ 8:00, ŚR + PI 18:00 (17:00)

Zamek (Státní Zámek)

CZ-29501 Mnichovo Hradiště, Tel. +420 / 326 773 098

Godziny otwarcia: maj-wrzesień WT-NDZ 8:45 – 16:00, kwiecień i październik SO, NDZ i święta 8:45 – 15:00

Wstęp: Trasa 1 (wnętrza zamkowe, 50 min) 80 ČZK, w języku obcym 150 ČZK, Trasa 2 (zamek+teatr, 15 min) 30 ČZK, Trasa 3 (lapidarium+kaplica św. Anny, 30 min) 30 ČZK

Pensjonat „U Kašpárků”

CZ-29412 Žďár u Mnichova Hradiště, Žďár 14, Tel. +420 / 326 789 005, +420 / 605 185 504, www.ukasparku.cz, cena: 350 Kč w pokojach 2- i 3-osobowych

BAKOV nad Jizerou

Urząd miejski (Městský úřad Bakov nad Jizerou)

CZ-29401 Bakov nad Jizerou, Mírové náměstí 208,

Tel. +420 / 326 781 500, Fax ~326 781 207, E-Mail: info@bakovnj.cz, www.bakovnj.cz

Parafia rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja (Římskokatolická farnost Bakov nad Jizerou)

CZ-294 01 Bakov n.Jiz., Mírové nám. 83, proboszcz: ks. Jirí Veith, Tel. +420 / 326 782 183

Msza św.: WT 16:00, ŚR 18:00 (16:00), NDZ 9:00

Pokoje gošcinne

CZ-29401 Bakov nad Jizerou, Boleslavská 155, Pavel Pícek, tel. +420 / 326 782 441,

E-Mail: ubytovanibakov@volny.cz

47 miejsc, cena: 440 Kč za pokój 2-osobowy, 600 Kč pokój 3-osobowy, 720 Kč za pokój 4-osobowy, 850 Kč za pokój 5-osobowy

MLADÁ BOLESLAV

Informacja turystyczna (Informační centrum Mladá Boleslav)

CZ-29380 Mladá Boleslav, Železná 107, tel. +420 / 326 322 173, Fax ~ 326 322 173

E-Mail: info@is.mb-net.cz, www.is.mb-net.cz

Parafia rzymskokatolicka (Římskokatolická farnost Mladá Boleslav)

CZ-29301 Mladá Boleslav - Staré mesto, Kateriny Militké 58, proboszcz: ks. Josef Szeliga,

Tel. +420 / 326 324 115 i komórkowy: +420 / 777 020 426

Kościół dekanalny Wniebowzięcia NMP (Arciděkanský kostel "Nanebevzetí Panny Marie")

Msza św.: NDZ 9:00, 10:30, PN - PI 18:00, PN + ŚR + PI 7.30, jutrznia NDZ 8:30

Kościół św. Jana Nepomucena (Kostel sv. Jana Nepomuckého)

Msza św.: SO 18

Zamek (Hrad - Zámek Mladá Boleslav)

CZ-29301 Mladá Boleslav, Staroměstské nám. 1, tel. +420 / 326 322 542

Wieża ratuszowa

Godziny otwarcia: WT - PI 13:00 – 17:00, SO/NDZ 10:00 – 11:30 i 12:30-17:00

Wstęp: dorośli 10 ČZK, ulgowy 5 ČZK

Pensjonat „Uno”

CZ-29301 Mladá Boleslav-Čejetický, Nádražní 287, tel. +420 / 326 731 879, +420 / 603 589 413,

E-Mail: jitka.koudelkova@uno-group.cz, www.uno.mbfirmy.cz, cena: 295 Kč, 129 miejsc (12

pokoi 2-osobowych, 25 pokoi 3-osobowych, 6 pokoi 5-osobowych)

Pensjonat „Eva”

CZ-29301 Mladá Boleslav-Kosmonosy, Boleslavská 147, tel.: +420 / 326 72 60 44, +420 / 602 26

48 43, E-Mail: penzioneva@penzioneva.cz, cena: 1000 Kč za pokój 2-osobowy, 700 Kč za pokój

1-osobowy, rezerwacja telefoniczna albo e-mailowa

Pensjonat „Telephone”

CZ-29301 Mladá Boleslav, B. Němcové 559, Tel. +420 / 326 327 625, www.pensiontelephone.cz,

cena: 1500 Kč za pokój 2-osobowy, 800 Kč za pokój 1-osobowy, rezerwacja telefoniczna lub e-

mailowa

VINEC

Úřad gminy (Obecní úřad Vinec)

CZ-29301 Vinec, tel. +420 / 326 735 618 oder +420 / 724 058 979

Kościół św. Mikołaja (Kostel sv. Mikuláše)

Kontakt przez parafię rzymskokatolicką w Mlada Boleslav

Msza św. NDZ 15:00

KRNSKO

Kościół św. Jerzego (Kostel sv. Jiří)

Kontakt przez parafię rzymskokatolicką w Mlada Boleslav

Msza św.: NDZ 8:00

HORKY nad Jizerou

Úřad gminy (Obecní úřad Horky nad Jizerou)

CZ-29473 Horky nad Jizerou, Horky nad Jizerou 93, tel. +420 / 326 312 207,

Fax ~ 312 207, E-Mail: obec@horkynj.cz lub podateln@horkynj.cz

Kościół św. Mikołaja (Kostel svatého Mikuláše)

Msza św.: NDZ 15

BENÁTKY nad Jizerou

Punkt informací turistické (Informační středisko Benátky nad Jizerou)

CZ-29471 Benátky nad Jizerou, Zámek 50, tel. +420 / 326 316 102

E-Mail: infocentrum@benatky.cz, www.benatky.cz/muzeum

Parafia rzymskokatolicka (Římskokatolická farnost Benátky n.J.)

CZ-29471 Benátky nad Jizerou I, Ladislava Vágnera 70/9

Proboszcz: ks. Jan Birka, tel. +420 / 315 696 330, wikary: ks. Jaroslav Lízner, tel. +420 / 326 316

107, E-Mail: farnostbenatky@atlas.cz

Kościół dekanalny pw. św. Marii Magdaleny (Děkaný kostel svaté Maří Magdaleny)

Msza św.: NDZ 9:15, 11:00, SO 18:00 (17:00), WT, CZ, PI 18:00 (17:00), ŠR 8:00

Zámek Benátky

CZ-29471 Benátky n. J., Zámek 49, Tel. +420 / 326 916 102

Městské pokoje gošcinne (Městská ubytovna)

CZ-294 71 Benátky nad Jizerou, 17. listopadu, tel. +420 / 326 362 291, cena: 200 Kč za pokój 1-

osobowy, 150 Kč za pokój 2-osobowy, 180 Kč za pokój 3-osobowy

Hotel „Venezia”

CZ-294 71 Benátky nad Jizerou, U cukrovaru, tel. +420 / 326 362 501, cena: 400 Kč za pokój 2-osobowy, 80 miejsc

Pensjonat „Sport Tennis”

CZ-294 71 Benátky nad Jizerou, Mělnická 134, tel. +420 / 326 316 800, +420 / 604 535 177, E-Mail: bubenikint@volny.cz, www.pruvodce.com/tenis, cena: 250 Kč, 12 miejsc, rezerwacja telefoniczna i e-mailowa

PREDMERICE nad Jizerou

Úřad gminy (Obecní úřad Předměřice nad Jizerou)

CZ-29474 Předměřice nad Jizerou, č.p.132, tel./fax +420 / 326 313 525

E-Mail: info@predmericenadjizerou.cz

Kościół św. Jakuba Starszego (Kostel sv. Jakuba Staršího)

Kontakt przez parafię Benátky nad Jizerou

Msza św.. NDZ 7:30

STARÁ BOLESLAV

Parafia rzymskokatolicka (Římskokatolická farnost Brandýs n. L.-St. B.)

CZ-250 02 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Stará Boleslav, Lázenská 61/1, Tel. +420 / 326 910 552, +420 / 732 490 424, opiekę duszpasterską sprawują polscy księża pallotyni

Sanktuarium Wniebowzięcia NMP (Kostel Nanebevzetí Panny Marie)

CZ-250 02 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Boleslavská ul.

Msza św.: NDZ 9:00, 18:00 (17:00), PN - SO 9:00

Kościół dekanalny pw. św. Wacława (Kostel sv. Václava)

CZ-250 02 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Maxe Švabinského

Msza św.: NDZ 8:00, 18:00 (17:00), WT - PI 18:00 (17:00)

Kościół św. Klemensa (Kostel sv. Klimenta)

z kryptą św. Kosmy i Damiana w Starej Boleslavi

CZ-250 02 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Maxe Švabinského

Godziny otwarcia: SO/NDZ 13:00 – 17:00

Wieża bramna

Godziny otwarcia: maj - październik SO/NDZ 9:00 – 12:00 i 13:00 – 16:00

Pokoje gościnne i winiarnia przy klasztorze (Klášterní vinárna)

CZ-250 02 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Jungmannova 779, Pecha Miloš,

Tel: +420 / 326 911 267, Fax: +420 / 326 911 901

Schronisko

CZ-250 01 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Mělnická 17/21, Tel. +420 / 608 082 621, E-Mail: info@1.faktorska.cz, cena: 159 Kč, pokoje 2-, 3- i 4-osobowe, rezerwacja telefoniczna

Pensjonat „Vinný”, restauracja „Lázeňská”

CZ-250 01 Stará Boleslav-Brandýs nad Labem, Lázeňská 683, Tel. +420 / 326 911 147, E-Mail: votrubapetr@seznam.cz, cena: 800 Kč za pokój 2-osobowy, miejsc 8+4, rezerwacja telefoniczna oraz e-mailowa

BRANDÝS NAD LABEM

Informacja turystyczna (Cestovní agentura a Infocentrum Brandýs nad Labem Stará Boleslav)

CZ-25001 Brandýs nad Labem, Pražská 1887, tel./fax +420 / 326 906 733, tel.+420 / 603 814 120, E-Mail: romana@info-tgs.cz, www.info-tgs.cz

Úřad miejski (Městský úřad Brandýs n.L. - Stará Boleslav)

250 01 Brandýs nad Labem, Masarykovo náměstí čp.1, tel. +420 / 202 804 521, Fax: +420 / 202 804 555, E-Mail: sekret1@mesto.brandysnl.cz

Parafia rzymskokatolicka pw. Nawrócenia św. Pawła (Římskokatolická farnost Brandýs nad Labem - Kostel Obrácení sv. Pavla)

CZ-250 01 Brandýs nad Labem, F. X. Procházky 24/7, proboszcz: ks. Michal Procházka, tel. +420 / 326 902 779, ~602 293 893, E-Mail: crossmen@volny.cz

Msza św.: NDZ 8:30, WT - CZ, SO 8:00, PI 18:00

Zamek (kaplica zamkowa, sala rycerska, zbrojownia, zbiory malarstwa i rzeźby)

Godziny otwarcia: maj-październik, WT – PI 10:00 –16:00, SO/NDZ 10:00 – 17:00

Pensjonat „Nová Kolej”

CZ-250 01 Brandýs nad Labem, Královická 1425, tel. +420 / 326 902 871, +420 / 326 902 397, E-Mail: kolej.brandys@kam.cuni.cz, cena: 180 Kč, 156 miejsc, rezerwacja telefoniczna

Pensjonat „Kolej Ivana Olbrachta”

CZ-250 01 Brandýs nad Labem, Olbrachtova 59, tel. +420 / 326 902 871, Fax: +420 / 326 904 529, E-Mail: kolej.brandys@kam.cuni.cz, cena: 180 Kč, 86 miejsc, rezerwacja telefoniczna

Noclegi sportowe „Sport Centrum”

CZ-250 01 Brandýs nad Labem, Kostelecká 1776, tel. +420 / 326 904 400, E-Mail: info@sport-centrum.cz, www.sport-centrum.cz, cena: 250 Kč, 25 miejsc, chętniej przyjmowane są grupy

JENŠTEJN

Zamek Jenštejn: CZ-250 01 Brandýs nad Labem, Masarykovo nám. 97, tel. +420 / 326 902 688, E-Mail: ompv@ompv.cz, www.jenstejn.cz

Godziny otwarcia: kwiecień-październik WT, CZ, SO, NDZ, święta 9:00 – 16:00

PRAHA-VINOŘ

Urząd dzielnicowy (Místní úřad MČ Praha-Vinoř)

CZ-190 17 Praha-Vinoř, ul. Bohdanečká 97, tel./fax +420 / 286 851 114, tel. +420 / 286 851 483, E-Mail: vinor@praha-vinor.cz

Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (Římskokatolická farnost Vinoř - Kostel Povýšení sv. Kříže)

CZ-190 17 Praha-Vinor, Vinor, Vinorské nám. 16, tel. +420 / 286 850 415

Msza św.: NDZ 9:00, Do 18:00 (17:00)

Centrum kongresowe „Mariapoli Praha” z możliwością noclegów

CZ-190 17 Praha 9 – Vinoř, Mladoboleslavská 667, tel. +420 / 286 007 711, Fax: ~ 007 709, E-Mail: cmp Praha@espol.cz

PRAHA - Staré Město

Praska Služba Informacyjna (Pražská informační služba Praha)

CZ-110 00 Praha 1, Staroměstské nám. 1 Staroměstská radnice,

Tel. +420 / 221 714 444, Fax +420 / 221 714 134, E-Mail: info@pis.cz, www.pis.cz

Centralna informacja turystyczna Czech Tourism Praga 2 (Turistické informační centrum)

CZ-120 41 Praha 2, Vinohradská 46, tel. +420 / 221 580 611, ~ 612, Fax ~ 636

E-Mail: ic@czechtourism.cz, www.czechtourism.cz, www.czechtourism.com

Klasztor franciszkanów (Konvent minoritů v Praze)

CZ-110 00 Praha, Praha 1 - Staré Město, Malá Štupartská 6, tel. +420 / 222 828 816, +420 / 224 828 817, E-Mail: praha@minorite.cz, www.praha.minorite.cz

Bazylika św. Jakuba Starszego (Bazilika sv. Jakuba staršího)

Godziny otwarcia: 9:30 – 12:00 i 14:00 – 16:00, Msza św.: NDZ 8:30, 10:30 (w bazylice), PN - PI 6:45, WT-PI 17:00 (w kaplicy św. Anny)

Rzymskokatolicka parafia NMP przed Tynem (Římskokatolická farnost u kostela Matky Boží před Týnem Praha - Staré Město)

CZ-110 00 Praha, Praha 1 - Staré Město, Celetná 601/5, proboszcz: ks.Vlastimír Kelnar, tel. +420

(602) 204 213, ~ 457 200, E-Mail: dkc@cmail.cz, www.tynska.farnost.cz

Msza św.: NDZ 9.30, 21:00, WT/PI 17:00, ŚR/CZ 18:00, SO 8:00

Klementinum – Biblioteka Narodowa

CZ-11001 Praha 1 - Staré Město, Klementinum 190, tel. +420 / 221 663 111

Godziny otwarcia: maj-październik PN - PI 14:00 – 19:00, SO/NDZ 10:00 – 19:00, marzec, kwiecień, listopad, grudzień PN - PI 14:00 – 18:00, SO/NDZ 11:00 – 18:00

Klasztor św. Agnieszki Czeskiej / Galeria Narodowa (Kláster sv. Anezky České)

CZ-11 000 Praha 1 - Staré Město, Anezská 12, tel. +420 / 224 810 628

Godziny otwarcia: WT - NDZ 10:00 – 18:00, każda pierwsza środa miesiąca wstęp wolny między 15:00 a 20:00

Stary cmentarz żydowski (Starý židovský hřbitov)

CZ-11 001 Praha 1 - Staré Město / Josefov

Godziny otwarcia: listopad-marzec NDZ - PI 9:00 - 16:30, kwiecień-październik NDZ - PI 9:00 – 18:00

Muzeum Narodowe (Národní Muzeum)

CZ-11 579 Praha 1 - Nové Město, Václavské náměstí 68, Tel. +420 / 224 497 111

Godziny otwarcia: maj-wrzesień codziennie 10:00 – 18:00, październik-kwiecień codziennie 9:00 – 17:00, każdy pierwszy wtorek miesiąca nieczynne, każdy pierwszy poniedziałek miesiąca wstęp wolny.

PRAHA - Malá Strana

Zakon Maltański – Przeorat Czech

CZ-11 800 Praha 1 Malá Strana, Lázeňská 2, tel. +420 / 257 530 824, fax: ~ 257 535 995, E-Mail: smom@mbbox.vol.cz

Msza św.: NDZ 9:30, ŚR 17:00, ostatni PI miesiąca 17:00

Vrtbowski ogrody (Vrtbovská zahrada)

CZ-11 800 Praha 1 - Malá Strana, Karmelitská 25, tel. +420 / 257 531 480

Godziny otwarcia: kwiecień-październik codziennie 10:00 – 18:00

Kościół NMP Zwycięskiej (Panny Marie Vítězné a sv. Antonína Pad.)

CZ-11 800 Praha 1 - Malá Strana, Karmelitská ul.

Msza św.: NDZ 10:00, 12:00, 17:00, 18:00, 19:00, PN - SO 9:00, 18:00

Kościół św. Mikołaja na Malej Stranie (Kostel sv. Mikuláš - chrám - Malá Strana)

Godziny otwarcia: maj-październik codziennie 9:00 – 17:00, listopad-luty codziennie 9:00 – 16:00

Rzymskokatolicka parafia św. Tomasza – augustianie (Římskokatolická farnost u kostela sv. Tomáše Praha - Malá Strana)

CZ-11 800 Praha 1 Malá Strana, Josefská 28/8, proboszcz: ks. dr Stanislav William Robert Faix

OSA, Tel. +420 / 257 530 556, +420 / 602 643 365, +420 / 257 532 675-6, fax: +420 / 257 532

677, E-Mail: osaprag@augustiniani.cz, www.augustiniani.cz

Kościół św. Tomasza

CZ-11 800 Praha 1 Malá Strana, Tomášská ul.

Msza św.: NDZ 9:30, 11:00, 12:30, 18:00 (17:00), PN - SO 12:15, PN - ŚR 19:00, SO 18

Archikatedralna parafia św. Wita, Wacława i Wojciecha (Římskokatolická farnost u katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha Praha - Hradčany)

CZ-11 900 Praha 1, Hradčany, Hrad III. Nádvoří 48/2, tel. +420 / 257 531 622, fax: ~ 257 531 622

Godziny otwarcia katedry: kwiecień-październik PN - SO 9:00 – 17:00, NDZ 12:00 – 17:00, listopad-marzec PN - SO 9:00 – 16:00, NDZ 12:00 – 16:00

Msza św.: NDZ 8:00, 9:30, 11:00, PN-SO 7:00, PI 18:00, niezpory NDZ 17:00

Klasztor św. Jerzego – Galeria Narodowa (Kláster sv. Jirí)

CZ-119 04 Praha 1 - Hrad, náměstí U Svatého Jirí 5/33, tel. +420 / 257 531 644

Godziny otwarcia: codziennie 9:00 – 17:00, każda pierwsza środa miesiąca wstęp wolny

15:00-20:00

Loreta

CZ-118 00 Praha 1 - Hradčany, Loretánské náměstí 100/7, tel. +420 / 220 516 740

Godziny otwarcia: WT – NDZ 9:00 – 12:15 i 13:00 – 16:30, wstęp 110,00 ČZK

Dom rekolekcyjny oo. kapucynów (Klášter kapucínů, Exerciční dům)

CZ-118 00 Praha 1 - Hradčany, Loretánské nám. 6a, Tel. +420 / 233 358 518, +420 / 603 503 818,

E-Mail: exercicnidum@kapucini.cz

Klasztor na Strahovie (Strahovský klášter)

Strahovské nádvoří 1/132, CZ-11 800 Praha 1, tel.: +420 / 233 107 711, fax: +420 / 233 107 752,

E-Mail: ukstrahov@volny.cz, www.strahovskyclaster.cz

Godziny otwarcia: codziennie 9:00 – 17:00, przerwa 12:00 – 13:00

Naboženstva: Msza św. SO 18:00, następnie nieszpory, modlitwa wieczorna 21:00, jutrznia NDZ 6.30, modlitwa w ciągu dnia 10:00

Hostel „Rajská zahrada”

CZ-198 00 Praha 9 Černý Most, Cíglerova 1139, tel. +420 / 281 862 415, E-Mail:

narajske@centrum.cz

Cena: 600 Kč za pokoj 1-osobowy, 390 Kč za os. w pokoju 2-osobowym, 350 Kč za osobę w pokoju 3-osobowym, 320 Kč za osobę w pokoju 4-osobowym, 35 miejsc, rezervacja telefonically i e-mailowa

Pensjonat „U Kaprála”

CZ-170 00 Praha 7, Železničářů 204/6, tel. +420 / 266 711 142, E-Mail: [info@pension-](mailto:info@pension-ukaprala.cz)

[ukaprala.cz](mailto:info@pension-ukaprala.cz), cena: dla grup min. 15 osób 300 Kč, dla pozostałych: 800 Kč za pokoj 2-osobowy, 1200 Kč za pokoj 3-osobowy, 1600 Kč za pokoj 4-osobowy, 63 miejsca, rezervacja telefonically i e-mailowa

Hostel „Advantage”

CZ-120 00 Praha, Sokolská 11-13, tel. +420 / 220 805 684, cena: 14 Euro (39 Euro za pokoj 2-osobowy, 42 Euro za pokoj 3-osobowy, 63 Euro za pokoj 4-osobowy, 70 Euro za pokoj 5-osobowy), 138 miejsc, rezervacja: reservations@jsc.cz

Żytawska Droga św. Jakuba

oraz jej umiejscowienie w europejskiej sieci szlaków do Santiago de Compostela

1. Droga Wielkopolska (Gniezno – Głogów)
2. Droga Dolnośląska (Głogów – Zgorzelec)
3. Droga Żytawska (Görlitz – Praga)
4. Droga Wschodniobawarska (Praga – Donauwörth)
5. Droga Bawarsko-Szwabska (Oettingen – Donauwörth – Lindau)
6. Droga Szwajcarska (Rohrschach – Genewa)
7. *Via Gebennensis* (Genewa – Le Puy)
8. *Via Podensis* (Le Puy – St. Jean-Pied-de-Port)
9. *Camino Francés* (St. Jean-Pied-de-Port – Santiago de Compostela)

Na szkicu z racji jego przejrzystości nie przedstawiono szlaku przecinającego powyższą trasę w Zgorzelcu/Görlitz, a prowadzącego wzdłuż dawnej *Via Regia*. Jest to *Ekumeniczny Szlak Pątniczy* (Ökumenischer Pilgerweg, Görlitz – Vacha) i dalej szlaki prowadzące na trasie Vacha – Fulda – Marburg – Kolonia – Akwizgran – Maastricht – Paryż oraz *Droga* po stronie polskiej, z Brzegu przez Wrocław do Zgorzelca.

W roku 2006 rozpoczęto międzynarodowe prace między Gnieznem, Zgorzelcem a Pragą nad ożywieniem dawnego szlaku pielgrzymów do Santiago de Compostela. Licząca 580 km trasa prowadzi przez trzy kraje (Polskę, Niemcy i Czechy) i w czeskiej stolicy łączy się z dalszymi odcinkami europejskiej *Drogi św. Jakuba*. Pierwszym udostępnionym pielgrzymom odcinkiem tego szlaku była *Dolnośląska Droga św. Jakuba* (Jakubów – Zgorzelec), otwarta w lipcu roku 2005. Od roku 2007 pielgrzymi mogli wyruszyć na *Drogę Wielkopolską* (z Gniezna do Głogowa).

Południowej części tej transgranicznej trasy nadano nazwę *Droga Żytawska*. Od maja 2008 r. biegnie ona z Görlitz przez Żytawę (Zittau), Český Dub, Mladą Boleslav, Starą Boleslav do Pragi (Praha). *Droga Żytawska* wiedzie wśród zachwycających krajobrazów: wzdłuż pięknych dolin Nysy Łużyckiej i Izery, przez niewielki Masyw Ještědu i przez romantyczne miejscowości, naznaczone szczególnym stylem budownictwa ludowego: tak zwanymi domami przysłupowymi. Licząca 200 km długości trasa łączy piękne miasta i licznymi zabytkami historii i architektury, w tym także wiele kościołów pod wezwaniem św. Jakuba.

Niniejszy przewodnik informuje o najważniejszych zabytkach leżących bezpośrednio na Szlaku oraz przedstawia historyczne świadectwa miejscowej tradycji pielgrzymowania do grobu św. Jakuba. Zawiera on także szczegółowe mapy i krótkie opisy przebiegu Szlaku. W części adresowej podano dane kontaktowe dostępnych miejsc noclegowych, instytucji publicznych i kościołów (wraz z godzinami nabożeństw). Ponadto każdy odcinek dzienny opatrzony został wprowadzeniem w postaci duchowego impulsu.